

UCHWAŁA NR XXXIV/173/17
RADY POWIATU GRAJEWSKIEGO
z dnia 25 maja 2017 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
w Powiecie Grajewskim na lata 2017-2025.**

Na podstawie art.4 ust.1 pkt 3 i art.12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2016 r., poz. 814 z późn. zm.) oraz art.19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 930 z późn. zm.) uchwała się, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się do realizacji Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Grajewskim na lata 2017-2025, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

*Przewodniczący
Rady Powiatu Grajewskiego*

Stanisław Kossakowski

Powiat Grajewski

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Grajewskim na lata 2017 – 2025

Wykaz skrótów

DDP – Dzienny Dom Pobytu

DPS – Dom Pomocy Społecznej

EFS – Europejski Fundusz Społeczny

ES – Ekonomia Społeczna

JST – Jednostka Samorządu Terytorialnego

KFS – Krajowy Fundusz Szkoleniowy

KPP – Komenda Powiatowa Policji

MOW – Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy

MPiPS – Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

NFZ – Narodowy Fundusz Zdrowia

NGO - ang. non governmental organizations Organizacja Pożytku Publicznego

OHP – Ochotnicze Hufce Pracy

OPP – Organizacje Pożytku Publicznego

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej

OWES – Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

POW – Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

PZON – Powiatowy Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności

SOSW – Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

SWISON – Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Społecznych na Rzecz Osób Niepełnosprawnych

SzOK – Szkolny Ośrodek Kariery

ŚDS – Środowiskowy Dom Samopomocy

UE – Unia Europejska

WTZ – Warsztat Terapii Zajęciowej

ZOL – Zakład Opiekuńczo-Lecznicy

ZPOZ – Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej

ZS – Zespół Szkół

Spis treści

Wykaz skrótów	3
1. Wprowadzenie	6
2. Diagnoza sytuacji społecznej powiatu	7
2.1. Położenie i sytuacja demograficzna	7
2.2. Pomoc społeczna	10
2.3. Piecza zastępcza	15
2.4. Niepełnosprawność	21
2.5. Rynek pracy	29
2.6. Przemoc w rodzinie i przestępczość	34
2.7. Ochrona zdrowia	38
2.8. Edukacja	44
2.9. Aktywność społeczna	52
3. Analiza problemów społecznych w opinii środowiska lokalnego – wyniki badania ankietowego ...	56
4. Analiza SWOT	73
4.1. Analiza SWOT obszaru zagrożenie wykluczeniem społecznym	73
4.2. Analiza SWOT obszaru aktywności społecznej	76
4.3. Analiza SWOT obszaru edukacja	77
5. Wizja rozwoju społecznego	79
6. Cele strategiczne	81
7. Monitoring i system aktualizacji strategii	93
8. Proces partycypacji	93
9. Źródła finansowania	95
10. Podsumowanie	96
11. Spis tabel	96
12. Spis wykresów	99
13. Załączniki	100

1. Wprowadzenie

Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2016r. poz. 930 z późn.zm.) nakłada na powiat zadanie własne jakim jest opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka - po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami (art. 19 ust. 1). To właśnie ten dokument określa najistotniejsze z punktu widzenia społeczności lokalnej cele do realizacji polityki społecznej. Na terenie Powiatu Grajewskiego jest to niniejsza „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Grajewskim na lata 2017 – 2025”.

W pracach nad przygotowaniem dokumentu uczestniczył Zespół do spraw opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Grajewskim na lata 2017-2025, powołany przez Starostę Powiatu Grajewskiego Zarządzeniem nr 43/2016 z dnia 22 listopada 2016 roku w składzie :

1. Przewodniczący zespołu: Anna Maria Świdorska (Kierownik PCPR w Grajewie)
2. Zastępca Przewodniczącego: Jolanta Jaśkowiak (Zarząd Powiatu Grajewskiego)
3. Członkowie zespołu:
 - a) Elżbieta Dulowska – Milcarz (PUP w Grajewie)
 - b) Joanna Kiluk (KPP w Grajewie)
 - c) Jarosław Kozikowski (PPP w Grajewie)
 - d) Grażyna Surawska (Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Grajewie)
 - e) Małgorzata Świdorska (PCPR w Grajewie)
 - f) Wioletta Anna Czaplicka (ZS im. ks. Jana Krzysztofa Kluka w Wojewodzinie)
 - g) Anna Kozikowska (ZS im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Szczuczynie)
 - h) Małgorzata Rydzewska (ZS Nr 1 w Grajewie)
 - i) Beata Szczepańska (ZS Nr 2 im. 9 Pułku Strzelców Konnych w Grajewie)
 - j) Bożena Sokołowska (ZS im. Bolesława Podedwornego w Nieckowie)
 - k) Urszula Puchalska (ZS Specjalnych im. Jana Pawła II w Grajewie)
 - l) Ewa Odolecka (DPS w Grajewie)
 - m) Maria Gutowska (WTZ w Grajewie)
 - n) Joanna Andruk (Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych "Nadzieja" w Rajgrodzie)

- o) Maria Podgórska (SWISON w Grajewie)
- p) Wioletta Skwiot (Stowarzyszenie „Szkoła Naszą Szansą” w Grajewie)
- q) Barbara Pieńkowska (Urząd Miasta Grajewo)
- r) Weronika Leokadia Szymanowska (Urząd Gminy Grajewo)
- s) Dorota Cecylia Łaguna (Urząd Miejski w Szczuczynie)
- t) Joanna Katarzyna Hader (Urząd Miejski w Rajgrodzie)
- u) Józef Jurski (Urząd Gminy Radziłów)
- v) Paweł Łaniewski (Urząd Gminy Wąsosz)
- w) Krystyna Popławska (Szpital Ogólny im. dr Witolda Gineła w Grajewie)

2. Diagnoza sytuacji społecznej powiatu

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 814 z późn. zm.) reguluje zadania publiczne o charakterze ponadgminnym realizowane przez powiat. Między innymi są to zadania z zakresu: edukacji publicznej, promocji i ochrony zdrowia, pomocy społecznej, wspierania rodzin i systemu pieczy zastępczej, polityki prorodzinnej, wspierania osób niepełnosprawnych, przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy, porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli. Poprzez wykonanie określonych ustawą zadań, powiat zaspokaja podstawowe potrzeby mieszkańców.

2.1. Położenie i sytuacja demograficzna

Powiat grajewski jest usytuowany w zachodniej części województwa podlaskiego. Wysoczyzna Kolneńska otacza go od zachodu, zaś od wschodu Kotlina Augustowska. Tereny na północ stanowią południową część Pojezierza Ełckiego.

Mapa 1 Położenie Powiatu Grajewskiego na tle Województwa Podlaskiego

Powiat grajewski zajmuje obszar 968 km², ma 48 228 mieszkańców, z czego 50,3% stanowią kobiety, a 49,7% mężczyźni. W latach 2002-2016 liczba mieszkańców zmalała o 5,2%. Średni wiek mieszkańców wynosi 40,2 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców woj. podlaskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

W skład powiatu wchodzi:

- miasto Grajewo;
- gmina wiejska Grajewo;
- gmina miejsko-wiejska Szczuczyn;
- gmina miejsko-wiejska Rajgród;
- gmina wiejska Wąsosz;
- gmina wiejska Radziłów.

Mapa 2 Mapa Powiatu Grajewskiego

Powiat jest miejscem, przez które przebiegają główne linie komunikacyjne, a mianowicie: linia kolejowa z południa na północ, droga Białystok – Ełk – Gołdap, a także Warszawa – Łomża – Augustów. Strukturę powiatu wzbogacają jeziora – Rajgrodzkie, Dreństwo, Toczyłowskie, Mierucie. Teren od wschodu pokryty jest przez sandry i bagna, które wchodzi w skład Biebrzańskiego Parku Narodowego i jego otuliny. Powiat grajewski, choć znajdujący się w obrębie granic województwa podlaskiego nie należy do Podlasia jako krainy historyczno-geograficznej. W zasadzie stanowi swego rodzaju przedsmak Mazur i Pojezierza Mazurskiego. Mnogość jezior w obrębie powiatu sprawia, że w okresie wakacji jest to teren niezwykle popularny wśród turystów. Kuszące dla nich są atrakcje krajoznawcze, Kanał Rudzki, część Biebrzańskiego Parku Narodowego i rzeka Ełk. Atutem stały się rozliczne rezerwy przyrody takie jak: Czerwone Bagno, Czapliniac – Bełda, Ławski Las I i II, zabytki sakralne w Wąsoszu, Szczuczynie czy Rajgrodzie. Cennym obiektem przyrodniczym jest jezioro Brajmura (Grajwy), położone w granicach administracyjnych miasta Grajewo, w jego północno-wschodniej części. Jest to praktycznie jedyny tego typu zbiornik w dolinie rzeki Ełk. Otacza je rozległa strefa szuwaru trzcinowego. Bardzo ważnym ogniwem w kwestii wędrówek ptaków z północy i środkowej Europy do Afryki i Azji są Bagna Biebrzańskie. We wschodniej i południowo-wschodniej części obszaru występują pokłady torfu. Zajmują one około 30 tys. ha, co stanowi ponad 27% powierzchni powiatu.

Na szerszą skalę torf nie jest wykorzystywany. Wydobywanie tego surowca ma pewne znaczenie dla celów nawożenia oraz jako surowca do produkcji płyt torfowych.

Mieszkańcy powiatu grajewskiego w większości utrzymują się z pracy na roli. Przeważają gospodarstwa indywidualne, które nastawione są na produkcję zbóż, ziemniaków oraz hodowlę bydła, w szczególności mlecznego. Powiat ma w swych zasobach kilka większych zakładów produkcyjnych przemysłu rolno – spożywczego, budowlanego, a także odzieżowego. Wśród działalności gospodarczej dominują niewielkie zakłady usługowo – handlowe. Niebywałym atutem miasta Grajewo są zakłady produkcyjne funkcjonujące na jego terenie, których wyroby znane są nie tylko w kraju, ale i za granicą. Są to Pfleiderer Grajewo S.A., Spółdzielnia Mleczarska „MLEKPOL”, Produkcyjno – Usługowa Spółdzielnia Pracy „Zakrem”. Oprócz nich w Grajewie jest kilkadziesiąt firm i przedsiębiorstw budowlanych, transportowych, zajmujących się przetwórstwem spożywczym (piekarnie, masarnie, przetwórstwo rybne).

Szerzenie kultury następuje dzięki miejskim i gminnym ośrodkom kultury. Oprócz prowadzenia rozlicznych zespołów muzycznych, tanecznych, kół zainteresowań i spektakli, organizują one również festyny i imprezy. Zajmują się także promocją regionu oraz rękodzieła ludowego.

2.2. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Pomoc społeczna wspiera ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Zatem z jednej strony pomoc w niwelowaniu już powstałych problemów, a z drugiej strony działania profilaktyczne, by tych problemów powstawało jak najmniej.

Do zadań gminy z zakresu pomocy społecznej realizowanych przez ops należy m.in.:

- udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń
- przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
- opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
- praca socjalna;
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych;
- dożywianie dzieci;
- sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
- kierowanie do dps i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
- pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
- przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
- opracowanie i realizacja projektów socjalnych;
- podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- współpraca z pup w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o

szkoleniach oraz realizacji Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

- organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;
- prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia oraz zapewnianie posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którym udzielono zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub zgody na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Do zadań powiatu w zakresie wspierania rodziny i pomocy społecznej realizowanych przez PCPR należy m.in.:

- prowadzenie specjalistycznego poradnictwa,
- organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci oraz wypłacanie wynagrodzenia z tytułu pozostawania w gotowości przyjęcia dziecka albo świadczonej opieki i wychowania niespokrewnionym z dzieckiem zawodowym rodzinom zastępczym,
- zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, w szczególności przez organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, POW dla dzieci i młodzieży, w tym placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym, a także tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie,
- pokrywanie kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w POW i w rodzinach zastępczych, również na terenie innego powiatu,
- przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym POW typu rodzinnego i socjalizacyjnego, dps dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży,

rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze lub MOW,

- pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej POW typu rodzinnego i socjalizacyjnego, DPS dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, mających braki w przystosowaniu się,

- pomoc osobom mającym trudności w integracji ze środowiskiem, które otrzymały status uchodźcy,

- pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,

- prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób,

- prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi,

- prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej,

- udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach,

- pomoc uchodźcom w zakresie indywidualnego programu integracji oraz opłacanie za te osoby składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu zdrowia,

- prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi,

- podejmowanie działań zmierzających do ograniczania skutków niepełnosprawności..

- współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej tych osób.

- Dofinansowanie:

- a) uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,

- b) sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,

- c) zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,

d) likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.

Jednym z zadań powiatu jest również dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej.

Na terenie Powiatu Grajewskiego funkcjonuje **WTZ w Grajewie i Szczuczynie**. Głównym zadaniem WTZ jest rehabilitacja zawodowa, a także społeczna osób, pod fachowym okiem instruktorów terapii zajęciowej, która umożliwia im zdobycie odpowiednich wiadomości i umiejętności potrzebnych do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie. Kwalifikowane są osoby, które posiadają aktualne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem „uczestnictwo w terapii zajęciowej”. Podopieczni spoza terenu Grajewa i Szczuczyna mają możliwość dotarcia na zajęcia dzięki środkom transportu jakimi dysponuje WTZ.

Rehabilitacja prowadzona jest w pracowniach: krawiecko-dziwiarskich, plastyczno-ceramicznych, informatycznych, muzyczno-rehabilitacyjnych, gospodarstwa domowego, politechnicznej (prace w drewnie, metalu), intrologatorskiej (laminowanie, bindowanie, drukowanie).

Na terenie Powiatu Grajewskiego funkcjonuje Miejski OPS w Grajewie, Gminny OPS w Grajewie, Gminny OPS w Radziłowie, OPS w Rajgrodzie, OPS w Szczuczynie, OPS w Wąsosz, PCPR w Grajewie. Są to jednostki organizacyjne, które zostały powołane do realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej.

Instytucje te realizują zadania własne i zlecone, by jak najprężniej eliminować problemy społeczne na terenie poszczególnych gmin, czyli reasumując - powiatu.

Miejski OPS w Grajewie prowadzi ŚDS w Grajewie. Jest to placówka pobytu dziennego przeznaczona dla osób przewlekle psychicznie chorych, które nie wymagają leczenia szpitalnego czy też opieki stacjonarnej, oraz zamieszkują na terenie miasta Grajewo.

W powiecie grajewskim można wyróżnić istnienie problemów społecznych, które występują w różnym natężeniu, jednak nawet te, których udział jest znikomy są ujęte w Strategii, by być gotowym na ich ewentualny wzrost.

Tabela 1 Liczba rodzin, którym udzielono pomocy przez Ośrodki Pomocy Społecznej Powiatu Grajewskiego w latach 2013-2016

Powód trudnej sytuacji życiowej	2013	2014	2015	2016
ubóstwo	1886	1849	1808	1721
sieroctwo	1	1	0	1
bezdomność	12	11	13	12
potrzeba ochrony macierzyństwa i wielodzietności	212	274	255	238

bezrobocie	1410	1426	1302	1220
niepełnosprawność	455	465	467	462
długotrwała lub ciężka choroba	288	291	289	320
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	419	430	392	378
przemoc w rodzinie	13	15	35	25
alkoholizm	75	70	70	60
narkomania	1	3	6	3
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	11	21	8	17
zdarzenie losowe i sytuacje kryzysowej	8	19	13	16
klęska żywiołowa lub ekologiczna	2	2	0	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z OPS z terenu Powiatu Grajewskiego.

Dom Pomocy Społecznej w Grajewie

DPS w Grajewie jest placówką stacjonarną przeznaczoną dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, zapewniającą całodobową opiekę swoim mieszkańcom.

Dom jest jednostką samorządową, świadczącą usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nich przebywających oraz umożliwia korzystanie ze świadczeń przysługujących z tytułu powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego.

Dom posiada 39 miejsc. Obecnie przebywa w nim 39 mężczyzn z różną niepełnosprawnością. W latach 2013-2016 liczba pensjonariuszy DPS pozostawała niezmienna i wynosiła 39 osób.

Podopieczni DPS mieszkają w pokojach 3 - 4 osobowych. W ciągu dnia - oprócz zajęć szkolnych - uczestniczą w różnorodnych zajęciach: muzycznych, plastycznych, sportowych. Do dyspozycji mieszkańcy posiadają salę terapii zajęciowej, salę muzykoterapii, salę rehabilitacyjno - sportową, świetlicę i bawialnię.

2.3. Piecza zastępcza

Rodzina jest podstawową grupą społeczną, która jako środowisko wychowawcze zaspokaja potrzeby biologiczne, psychiczne i społeczne swoich członków. Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą

samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, a także dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, ustalono zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Jedną z nich jest system pieczy zastępczej.

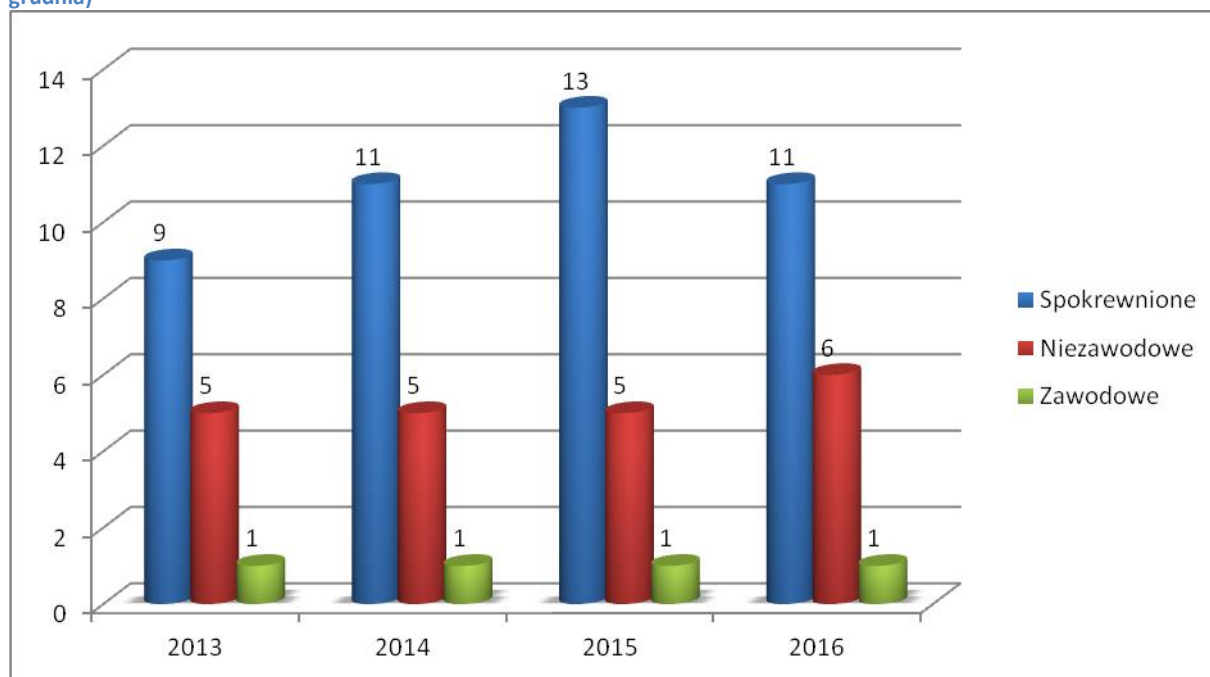
Jest to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Zarządzeniem Nr 29/2011 Starosty Powiatu Grajewskiego z dnia 3 listopada 2011 r. w sprawie wyznaczenia organizatora rodzinnej pieczy zastępczej PCPR w Grajewie zostało wyznaczone na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Tym samym PCPR nabyło zadania, do których należą w szczególności:

- 1) prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 2) kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;
- 3) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 3a) zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka;
- 4) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- 5) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
- 6) zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
- 7) organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy;

- 8) współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
- 9) prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- 10) zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
- 11) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
- 12) prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą;
- 13) przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, o której mowa w art. 42 ust. 7, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 14) zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;
- 14a) zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji;
- 15) przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy;
- 16) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- 17) organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

Wykres 1 Liczba rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu Grajewskiego w latach 2013-2016 (stan na koniec grudnia)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Grajewie

Liczba rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu na przestrzeni lat 2013-2016 nieznacznie się zmieniała. Zmiana dotyczyła głównie liczby rodzin spokrewnionych oraz umieszczonych w nich dzieci. W 2013 roku w funkcjonujących 9 rodzinach zastępczych spokrewnionych umieszczonych było łącznie 12 dzieci. Jeśli chodzi o rok 2014 i 2015 liczba dzieci umieszczonych w tym rodzaju rodziny zastępczej wynosiła 19 w obu przypadkach (pomimo różnej ilości rodzin zastępczych – 11 – w 2014 roku i 13 – w 2015 roku). W 2016 roku doszło do nieznacznego spadku liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych spokrewnionych. Ich suma według stanu na 31 grudnia 2016 r. wyniosła 17. Należy oczywiście pamiętać, że w ciągu każdego roku kalendarzowego mogło dochodzić do migracji rodzin zastępczych. Oznacza to, że w ciągu roku mogła pojawić się nowa rodzina zastępcza, co dawałoby wzrost ogólnej ich liczby, jednak w tym samym czasie jedna z istniejących mogła zostać rozwiązana (np. w wyniku usamodzielnienia się wychowanków). Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych zawodowych według stanu na koniec grudnia każdego roku pozostawała niezmienna i wynosiła 8 dzieci. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej zawodowej na koniec roku 2013, 2014 i 2016 wynosiła 3, tylko w roku 2015 wyniosła 4 – stan na 31 grudnia.

PCPR udziela także pomocy usamodzielnianym wychowankom z rodzin zastępczych i POW. W roku 2013 z pomocy PCPR w Grajewie korzystało 20 osób usamodzielnianych,

które opuściły rodzinną pieczę zastępczą. Lata 2014, 2015 oraz 2016 były pod tym względem jednakowe – udzielano pomocy 19 usamodzielnianym w każdym roku.

Tabela 2 Wykaz świadczonych usług w latach 2013-2016 dla pełnoletnich wychowanków, którzy opuścili rodzinę zastępczą

Rodzaj pomocy	2013		2014		2015		2016	
	Liczba świadczeń	Kwota ogółem (w zł)	Liczba świadczeń	Kwota ogółem (w zł)	Liczba świadczeń	Kwota ogółem (w zł)	Liczba świadczeń	Kwota ogółem (w zł)
Pomoc na kontynuowanie nauki	117	57406,00	118	59259,00	113	56224,00	121	60352,00
Pomoc na usamodzielnienie	-	-	1	4941,00	-	-	4	19782,00
Pomoc na zagospodarowanie	-	-	-	-	1	3000,00	3	4794,00
Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych	-	-	-	-	-	-	-	-
Pomoc w uzyskaniu zatrudnienia	-	-	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Grajewie

Tabela 3 Wykaz świadczonych usług w latach 2013-2016 dla pełnoletnich wychowanków, którzy opuścili POW

Rodzaj pomocy	2013		2014		2015		2016	
	Liczba świadczeń	Kwota ogółem (w zł)	Liczba świadczeń	Kwota ogółem (w zł)	Liczba świadczeń	Kwota ogółem (w zł)	Liczba świadczeń	Kwota ogółem (w zł)
Pomoc na kontynuowanie nauki	38	18765,00	33	17449,00	22	10750,00	38	18452,00
Pomoc na usamodzielnienie	-	-	-	-	-	-	-	-
Pomoc na zagospodarowanie	-	-	-	-	1	1647,00	1	1500,00
Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych	-	-	-	-	-	-	-	-
Pomoc w uzyskaniu zatrudnienia	-	-	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Grajewie

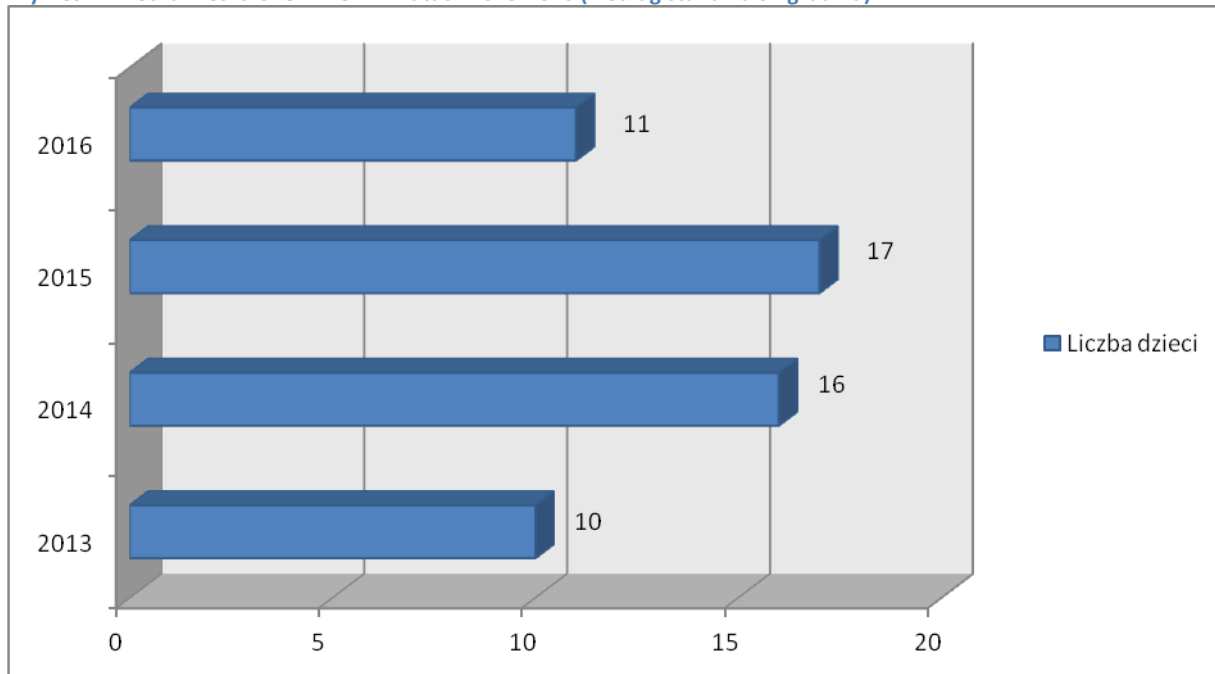
Tabela 4 Wykaz świadczonych usług w latach 2013-2016 dla pełnoletnich wychowanków opuszczających DPS dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii, MOW (zgodnie z art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 930 z późn. zm.)

Rodzaj pomocy	2013		2014		2015		2016	
	Liczba świadczeń	Kwota ogółem (w zł)	Liczba świadczeń	Kwota ogółem (w zł)	Liczba świadczeń	Kwota ogółem (w zł)	Liczba świadczeń	Kwota ogółem (w zł)
Pomoc na kontynuowanie nauki	27	12888,00	17	8054,00	10	4679,00	12	6199,00
Pomoc na usamodzielnienie	2	6588,00	-	-	-	-	-	-
Pomoc na zagospodarowanie	2	3294,00	-	-	-	-	-	-
Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków	-	-	-	-	-	-	-	-

mieszkańców								
Pomoc w uzyskaniu zatrudnienia	-	-	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Grajewie

Wykres 2 Dzieci umieszczone w POW w latach 2013-2016 (według stanu na 31 grudnia)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Grajewie

Rok 2013 rozpoczął się z liczbą szesnastu wychowanków z terenu Powiatu Grajewskiego umieszczonych w POW. Pod koniec roku sześcioro z nich przeszło na usamodzielnienie, w związku z czym według stanu na koniec grudnia 2013 roku liczba dzieci umieszczonych w POW wyniosła 10. W roku 2014 do placówek trafiło sześcioro dzieci z terenu powiatu i tym samym rok ten został zamknięty z liczbą 16. W 2015 roku z terenu Powiatu Grajewskiego 4 dzieci trafiło do POW, ale taka sama liczba dzieci opuściła POW. Ostatecznie liczba dzieci umieszczonych w placówkach pozostała na tym samym poziomie i wynosiła 16 (na koniec grudnia 2015 r.). W 2016 roku tylko jedno dziecko z terenu powiatu trafiło do POW, natomiast aż sześcioro opuściło placówkę. Na koniec grudnia 2016 roku w POW było umieszczonych 11 dzieci pochodzących z terenu Powiatu Grajewskiego.

Tabela 5 łączna wysokość środków na utrzymanie dzieci z terenu Powiatu Grajewskiego w POW w latach 2013-2016

	2013	2014	2015	2016
Wysokość środków	561 526,00 zł	521 575,27 zł	685 115,74 zł	685 407,76 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Grajewie

2.4. Niepełnosprawność

Pojęcie niepełnosprawności jest pojęciem szerokim i niejednoznacznym z uwagi na mnogość jej rodzajów. Podstawowe znaczenie osób niepełnosprawnych określa je jako takie, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i obyczajowymi.

Utworzona po to, by ulepszyć życie osób z dysfunkcjami, Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych określa osoby niepełnosprawne jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej.

Spółeczność osób niepełnosprawnych wymaga bardzo dużych nakładów pracy szczególnie pod kątem rehabilitacji społecznej tych osób. Ma ona zapewnić osobom z dysfunkcjami możliwie jak największy udział w życiu społecznym. Jest realizowana przez PCPR i opiera się w szczególności na:

- likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, urbanistycznych, transportowych oraz w dostępie do informacji;
- kształtowaniu odpowiednich postaw społecznych, a także zachowań, które sprzyjają pełnej integracji osób niepełnosprawnych ze środowiskiem;
- tworzeniu warunków do wyrabiania umiejętności samodzielnego pełnienia ról społecznych;
- wyrabianiu zaradności osobistej oraz pobudzaniu aktywności społecznej.

Tabela 6 Dofinansowanie udzielone w ramach rehabilitacji społecznej ze środków Państwowego Funduszu rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przez PCPR w Grajewie w latach 2013-2016

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej	517 860,00 zł	517 860,00 zł	887 760,00 zł	959 760,00 zł
Realizacja zadań własnych powiatu zgodnie z art. 35a ust. 7 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych	192 307,00 zł	212 490,00 zł	257 398,00 zł	266 252,00 zł
Ogółem	710 167,00 zł	730 350,00 zł	1 145 158,00zł	1 226 012,00 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Grajewie

Tabela 7 Charakterystyka udzielonego dofinansowania ze środków PFRON w latach 2013-2016

Rok		2013	2014	2015	2016
Ogółem		192 307,00zł	212 490,00zł	257 398,00zł	266 252,00zł
Z tego dofinansowanie :	Uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	64 505,00zł	55 443,00 zł	54 932,00zł	53 174,00zł
	Zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	107 135,00zł	132 667,00zł	171 666,00zł	177 015,00zł
	Zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny	3 502,00zł	381,00zł	0,00zł	5 062,00zł
	Sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	3 806,00zł	3 999,00zł	4 000,00zł	3 998,00zł
	Likwidacji barier (OGÓŁEM)	13 359,00zł	20 000,00zł	26 800,00zł	27 003,00zł
	Likwidacji barier architektonicznych	12 000,00zł	16 198,00zł	13 235,00zł	19 870,00zł
	Likwidacji barier w komunikowaniu się	1 359,00zł	3 000,00zł	9 600,00zł	0,00zł
	Likwidacji barier technicznych	0,00zł	802,00zł	3 965,00zł	7 133,00zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Grajewie

Jedną z form wsparcia dla właściwego społecznego i zawodowego funkcjonowania osób niepełnosprawnych jest pilotażowy program Aktywny Samorząd. Jego głównym celem jest zmniejszenie lub całkowite wyeliminowanie wszelkich barier, które ograniczają uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, zawodowym czy dostępie do edukacji. Program Aktywny Samorząd stanowi ważny krok w stronę modelu polityki społecznej wobec osób niepełnosprawnych. Jego działania są uzupełnieniem planów ujętych w powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych oraz programie działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

Tabela 8 Wysokość środków na realizację pilotażowego programu Aktywny Samorząd w latach 2013-2016

	2013	2014	2015	2016
Wysokość środków	98 144,65 zł	85 740,00 zł	59 093,00 zł	49 043,69 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Grajewie

Do realizacji celów określonych ustawą ustalono trzy stopnie niepełnosprawności:

- 1) znaczny;
- 2) umiarkowany;
- 3) lekki.

Każde orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wydawane przez PZON posiada wyszczególniony symbol przyczyny niepełnosprawności, który określa posiadane przez osobę schorzenia. Są to:

- 01-U – upośledzenie umysłowe,
- 02-P – choroby psychiczne,
- 03-L – zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu,
- 04-O – choroby narządu wzroku,
- 05-R – upośledzenia narządu ruchu,
- 06-E – epilepsja,
- 07-S – choroby układu oddechowego i krążenia,
- 08-T – choroby układu pokarmowego,
- 09-M – choroby układu moczowo-płciowego,
- 10-N – choroby neurologiczne,
- 11-I – inne, w tym: choroby narządów wydzielania wewnętrznego, choroby zakaźne lub zespoły nabytego upośledzenia odporności, choroby odzwierzęce, choroby układy krwiotwórczego, znacznego stopnia zeszpecenia,
- 12-C – całościowe zaburzenia rozwojowe.

Tabela 9 Liczba wydanych orzeczeń według przyczyn niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia przez PZON w latach 2013-2016

Przyczyna niepełnosprawności	2013	2014	2015	2016
01-U	9	7	13	19
02-P	59	59	79	65
03-L	35	47	29	33
04-O	8	13	17	13
05-R	90	131	153	144
06-E	4	5	4	2
07-S	108	103	138	97
08-T	8	10	15	13
09-M	3	12	31	33
10-N	58	86	92	91
11-I	98	105	53	52
12-C	4	4	4	4
ŁĄCZNIE	484	582	628	566

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PZON w Grajewie

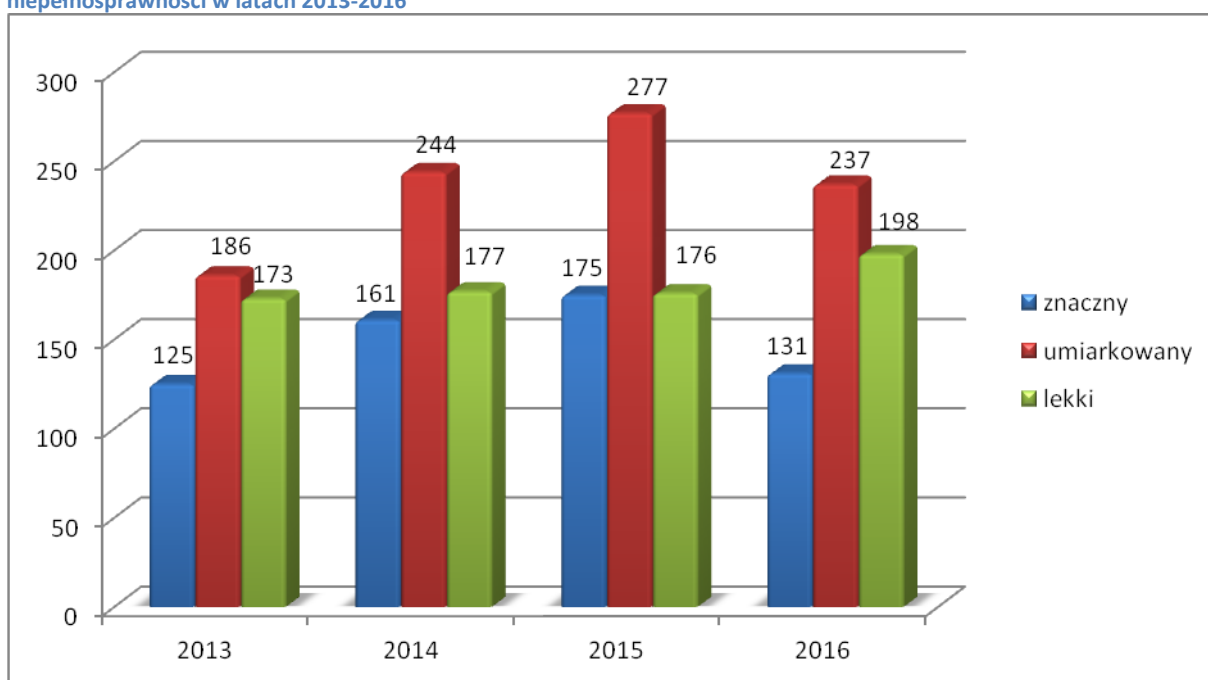
Tabela 10 Liczba wydanych orzeczeń według przyczyn niepełnosprawności dla osób przed 16 rokiem życia przez PZON w latach 2013-2016

Przyczyna niepełnosprawności	2013	2014	2015	2016
01-U	5	7	6	3
02-P	0	3	0	1
03-L	3	5	12	4
04-O	4	2	3	0

05-R	15	10	13	9
06-E	2	3	5	0
07-S	10	5	10	4
08-T	1	3	2	0
09-M	4	1	4	1
10-N	5	10	14	4
11-I	12	8	21	18
12-C	13	10	17	24
ŁĄCZNIE	74	67	107	68

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PZON w Grajewie

Wykres 3 Liczba orzeczeń wydanych przez PZON dla osób powyżej 16 roku życia z uwzględnieniem stopnia niepełnosprawności w latach 2013-2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PZON w Grajewie

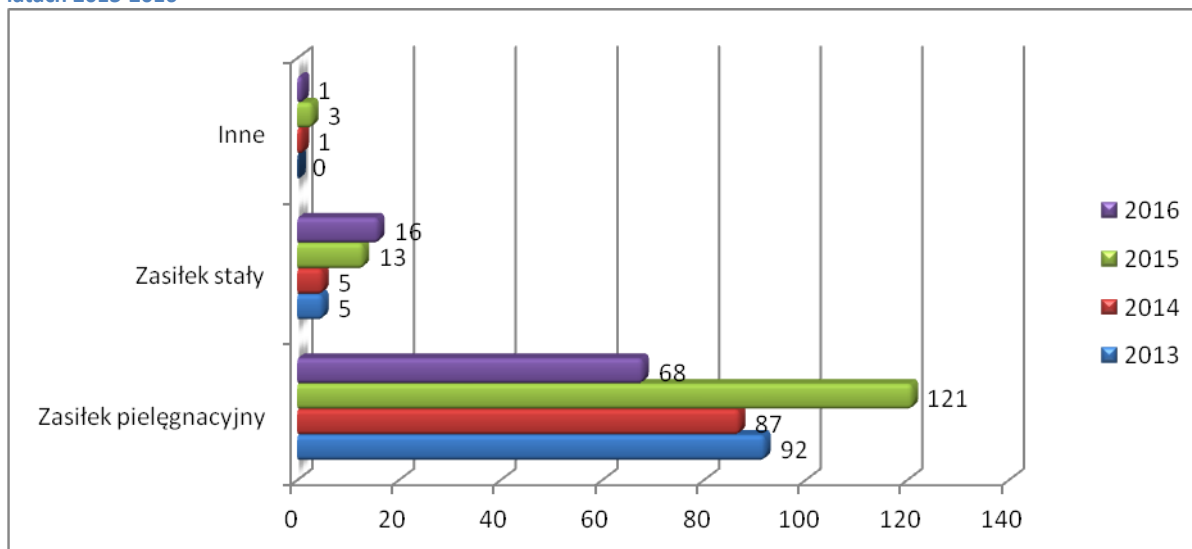
Tabela 11 Liczba i cel przyjętych przez PZON wniosków o ustalenie stopnia niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia w latach 2013-2016

Cel złożenia wniosku	2013	2014	2015	2016
Odpowiednie zatrudnienie	157	143	181	169
Szkolenie	1	1	0	0
Uczestnictwo w warsztatach terapii zajęciowej	3	6	6	8
Konieczność zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	63	53	41	35
Korzystanie z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji/korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i	101	111	154	118

rehabilitacyjnych/				
Zasiłek stały	0	0	0	0
Zasiłek pielęgnacyjny	177	184	146	126
Korzystanie z karty parkingowej	35	62	102	33
Inne	58	71	66	118
ŁĄCZNIE	595	631	696	607

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PZON w Grajewie

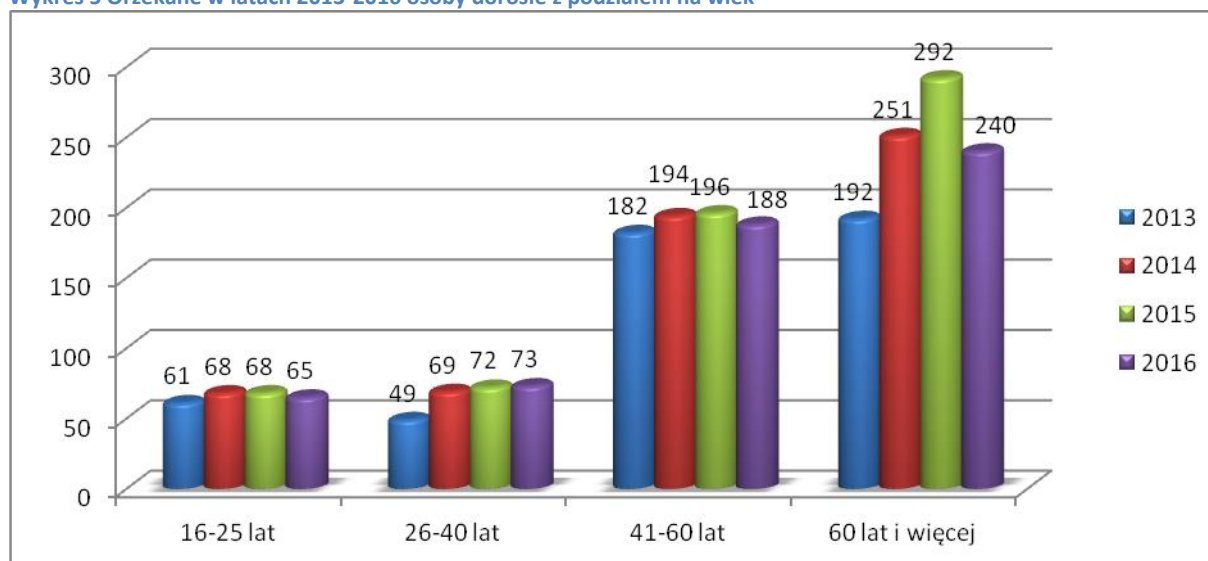
Wykres 4 Liczba i cel przyjętych przez PZON wniosków o ustalenie niepełnosprawności dla osób przed 16 rokiem życia w latach 2013-2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PZON w Grajewie

Liczba przyjętych wniosków o ustalenie niepełnosprawności dla osób przed 16 rokiem życia wyniosła ogółem w 2013 roku 97, w 2014 roku – 93, w 2015 roku nastąpił znaczny wzrost liczby złożonych wniosków w stosunku do lat ubiegłych i wyniosła ona aż 137 wniosków, a w roku 2016 przyjęto 85 wniosków.

Wykres 5 Orzekane w latach 2013-2016 osoby dorosłe z podziałem na wiek

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PZON w Grajewie

PZON wydaje również karty parkingowe (dla osób niepełnosprawnych oraz dla instytucji). Ich liczba w latach 2014-2016 kształtuje się na następującym poziomie:

- a) 2014 r. – 28 kart dla osób niepełnosprawnych; 0 – dla instytucji
- b) 2015 r. – 136 kart dla osób niepełnosprawnych; 1 – dla instytucji
- c) 2016 r. – 61 kart dla osób niepełnosprawnych; 2 – dla instytucji.

Wykres 6 Liczba legitymacji wydanych przez PZON dla osób niepełnosprawnych w latach 2013-2016

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
Legitymacje wydane osobom przed 16 rokiem życia na podstawie ważnych orzeczeń o niepełnosprawności	11	21	19	28
Legitymacje wydane osobom po 16 roku życia na podstawie ważnych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności	63	72	109	79
Legitymacje wydane osobom po 16 roku życia na podstawie ważnych orzeczeń	0	0	0	0
OGÓLEM	74	93	128	107

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PZON w Grajewie

Udzielaniem pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży z grup ryzyka zajmuje się PPP w Grajewie. Do jej zadań należy w szczególności:

- wspomaganie wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży,
- terapia zaburzeń rozwojowych i zachowań dysfunkcyjnych,

- pomoc uczniom w dokonywaniu wyboru kierunku kształcenia, zawodu i planowania kariery zawodowej,
- pomoc rodzicom i nauczycielom w diagnozowaniu i rozwijaniu potencjalnych możliwości oraz mocnych stron uczniów,
- wspomaganie wychowawczej i edukacyjnej funkcji rodziny,
- wspomaganie wychowawczej i edukacyjnej funkcji szkoły.

Tabela 12 Liczba orzeczeń wydanych przez PPP w latach szkolnych 2012/2013, 2013/2014, 2014/2015, 2015/2016

Rodzaj wydanego orzeczenia o:	Rok szkolny 2012/2013	Rok szkolny 2013/2014	Rok szkolny 2014/2015	Rok szkolny 2015/2016
Niesłyszących i słabosłyszących	0	2	6	1
Niewidomych i słabowidzących	0	0	0	0
Niepelnosprawność intelektualna w stopniu lekkim	46	43	42	35
Niepelnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym	21	16	16	18
Z niepełnosprawnościami sprzężonymi	5	8	8	17
Zagrożonych niedostosowaniem społecznym	1	1	0	1
Niedostosowanych społecznie	0	0	0	0
Potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych	3	2	3	2
Potrzebie indywidualnego nauczania	31	44	53	47
Odmowne	0	0	0	0
Uchylające	0	0	0	0
W wyniku odwołania do kuratora oświaty	0	0	0	0
Potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego	0	2	2	4
Braku potrzeby kształcenia specjalnego	0	0	0	0
Braku potrzeby indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego	0	0	0	0
Braku potrzeby indywidualnego nauczania	0	0	0	0
Braku potrzeby zajęć rewalidacyjno-wychowawczych	0	0	0	0

Z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją	5	5	6	10
Z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0	9	9	19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PPP w Grajewie

Tabela 13 Opinie o potrzebie wczesnego wspomagania wydane w roku szkolnym 2012/2013

Rodzaj niepełnosprawności	Dzieci do 3 roku życia	Dzieci w wieku przedszkolnym	Ogółem
Niepełnosprawność ruchowa	1	1	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PPP w Grajewie

Tabela 14 Opinie o potrzebie wczesnego wspomagania wydane w roku szkolnym 2013/2014

Rodzaj niepełnosprawności	Dzieci do 3 roku życia	Dzieci w wieku przedszkolnym	Ogółem
Autyzm	1	3	4
Niepełnosprawność ruchowa	1	1	2
Niepełnosprawność intelektualna	1	0	1
Afazja	0	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PPP w Grajewie

Tabela 15 Opinie o potrzebie wczesnego wspomagania wydane w roku szkolnym 2014/2015

Rodzaj niepełnosprawności	Dzieci do 3 roku życia	Dzieci w wieku przedszkolnym	Ogółem
Autyzm	0	4	4
Niepełnosprawność ruchowa	0	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PPP w Grajewie

Tabela 16 Opinie o potrzebie wczesnego wspomagania wydane w roku szkolnym 2015/2016

Rodzaj niepełnosprawności	Dzieci do 3 roku życia	Dzieci w wieku przedszkolnym	Ogółem
Autyzm, w tym Zespół Aspergera	2	8	10
Niedosluch	2	1	3
Afazja	0	2	2
Niepełnosprawność ruchowa	0	1	1
Niepełnosprawność intelektualna	0	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Grajewie

2.5. Rynek pracy.

Praca jest jednym z kluczowych obszarów zainteresowań profesjonalnej, publicznej polityki społecznej, od początków jej powstania. Niestety rynek pracy nierozzerwalnie łączy się z pojęciem osoby bezrobotnej.

Zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy – bezrobotny to osoba niezatrudniona i nie wykonująca innej pracy zarobkowej, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującego w danym zawodzie lub służbie, nie ucząca się w szkole w systemie dziennym, zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania PUP.

Wysoki poziom bezrobocia, nowe formy zatrudniania, wynagrodzenia, wymagania wobec pracowników, zabezpieczenie społeczne pracujących, migracje zarobkowe – to tylko niektóre zagadnienia, które podjąć musi współczesna polityka społeczna.

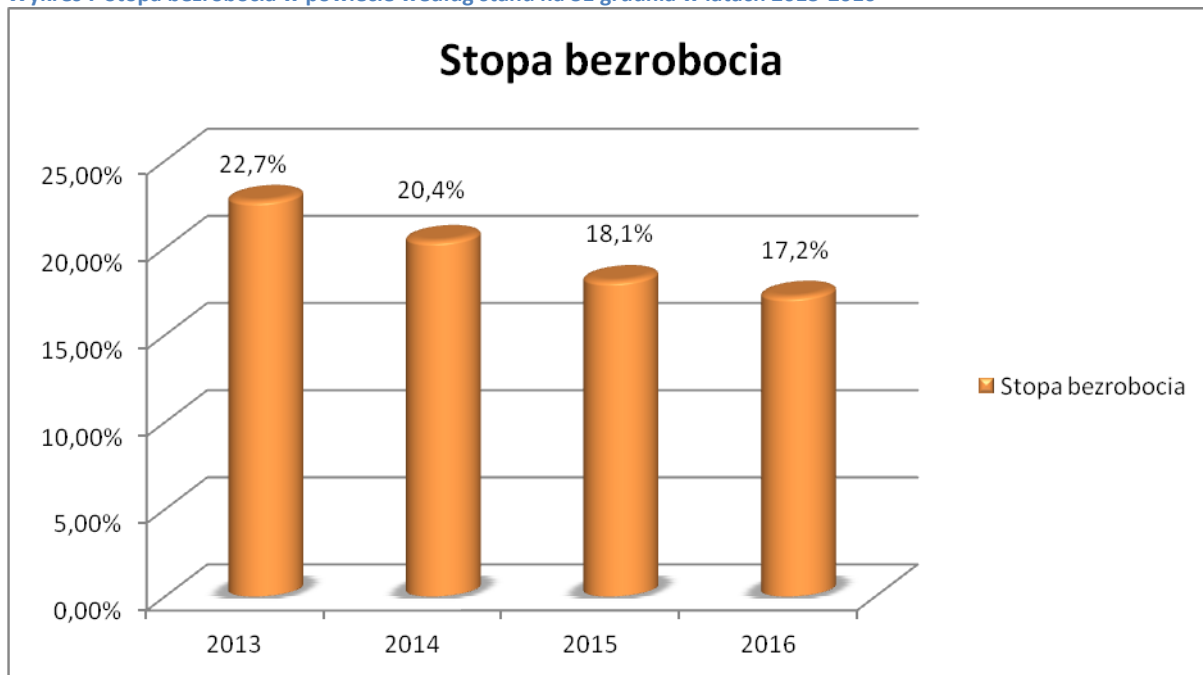
Przyznanie centralnej roli problemowi zatrudnienia wiąże się ze zorientowaniem na niego wielu obszarów polityki społecznej. System edukacji powinien kształcić dla potrzeb rynku pracy, zabezpieczenie społeczne (najczęściej dziś o charakterze ubezpieczeniowym) służyć asekuracji osób pracujących i ich rodzin przed ryzykiem starości czy wypadku, ochrona zdrowia utrzymać nas w zdolności do pracy, zaś pomoc społeczna wspierać tych, którzy pracy nie posiadają. Praca jest kluczowym czynnikiem dobrej jakości życia i zdrowia, a dobra kondycja i sprawność warunkują charakter oraz efekty pracy. Z kolei brak pracy działa na człowieka destrukcyjnie i podważa podstawy egzystencji jednostek i rodzin.

Mamy zatem do czynienia z mechanizmem wzajemnego oddziaływania. Z jednej strony różne obszary polityki społecznej wpływają na stan i stopę bezrobocia w regionie, z drugiej zaś strony wskaźnik bezrobocia znacząco oddziałuje na warunki życia społeczeństwa. Stąd bezrobocie rodzi, z jednej strony, konieczność socjalnego wsparcia osób pozostających bez pracy, z drugiej zaś – pomocy w znalezieniu zatrudnienia. Wdrażana dziś aktywna polityka nacisk kładzie przede wszystkim na aktywizację, prowadzącą do uzyskania pracy i w tę stronę kierowane są główne środki finansowe. Kształtuje się instytucjonalna struktura obsługi bezrobocia. Zatrudnieni w niej ludzie odpowiadają za skuteczność wysiłków zmierzających do ograniczenia skali zjawiska, za dystrybucje i wykorzystanie przeciw bezrobociu pieniędzy podatników. Instytucje te stają się kolejnymi składnikami przestrzeni bezrobocia. Zjawisko to absorbuje także społeczności lokalne, władze samorządowe oraz centralne instytucje państwa.

W Powiecie Grajewskim liczba osób pracujących według stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku wynosiła 12224. W roku 2014 osób pracujących było 12360, a w 2015 roku aż 12554. Zaobserwować możemy zatem tendencję wzrostową.

Tym samym następował spadek stopy bezrobocia w powiecie w latach 2013-2016.

Wykres 7 Stopa bezrobocia w powiecie według stanu na 31 grudnia w latach 2013-2016

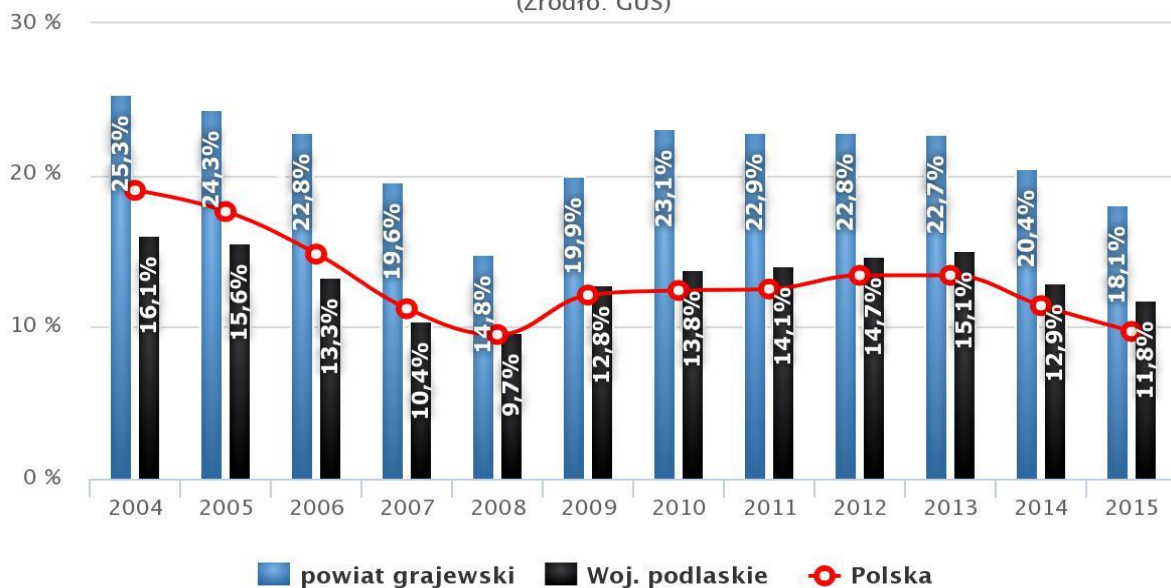

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Grajewie

Jednym z najważniejszych problemów lokalnego rynku pracy jest brak ofert pracy dla osób młodych z wykształceniem wyższym – migracja ludzi młodych z terenu powiatu „za pracą”.

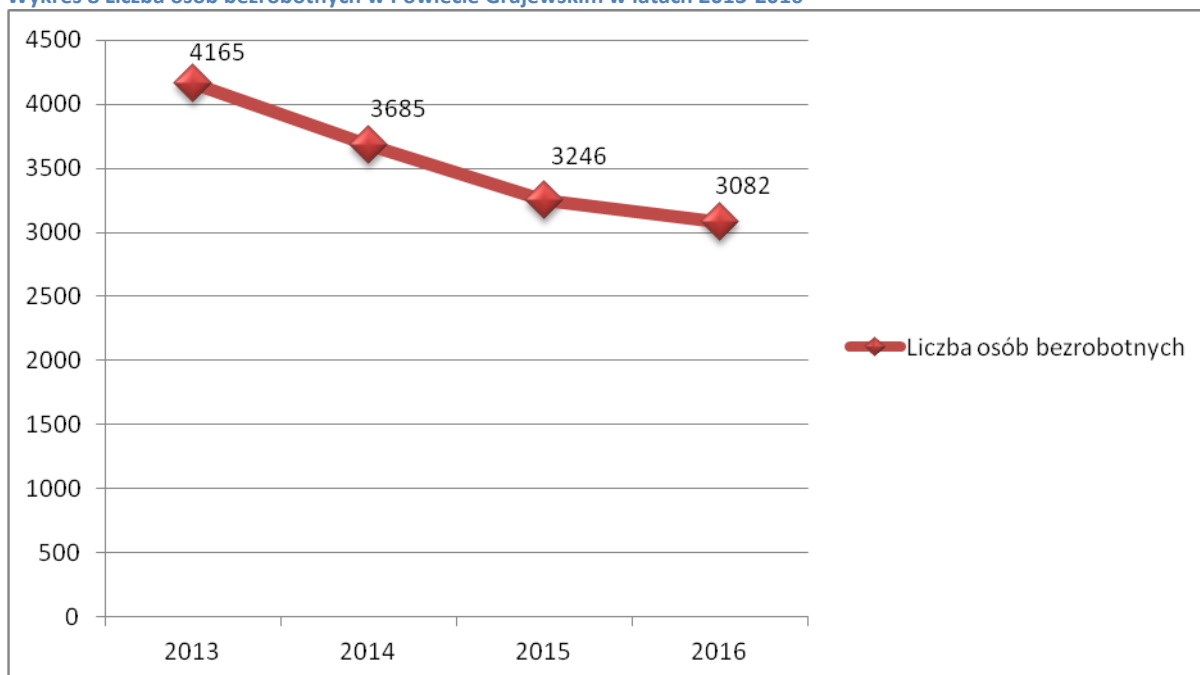
Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie grajewskim w latach 2004 – 2015

(Źródło: GUS)

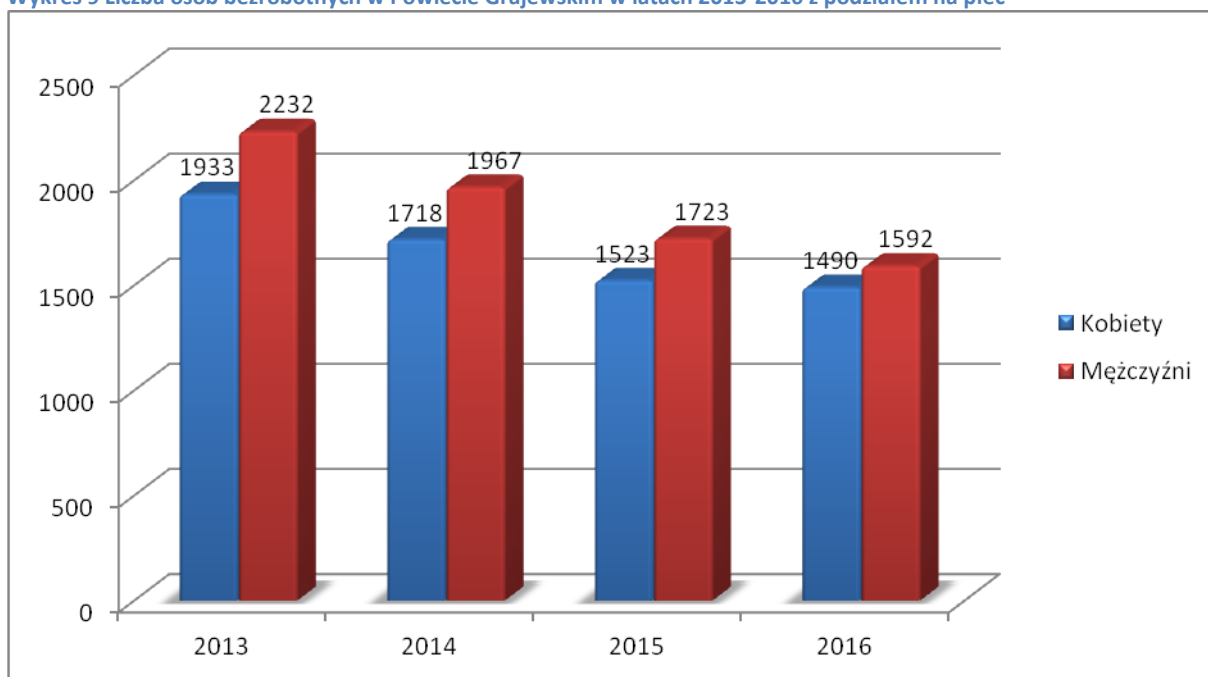
Źródło: http://www.polskawliczbach.pl/powiat_grajewski

Wykres 8 Liczba osób bezrobotnych w Powiecie Grajewskim w latach 2013-2016

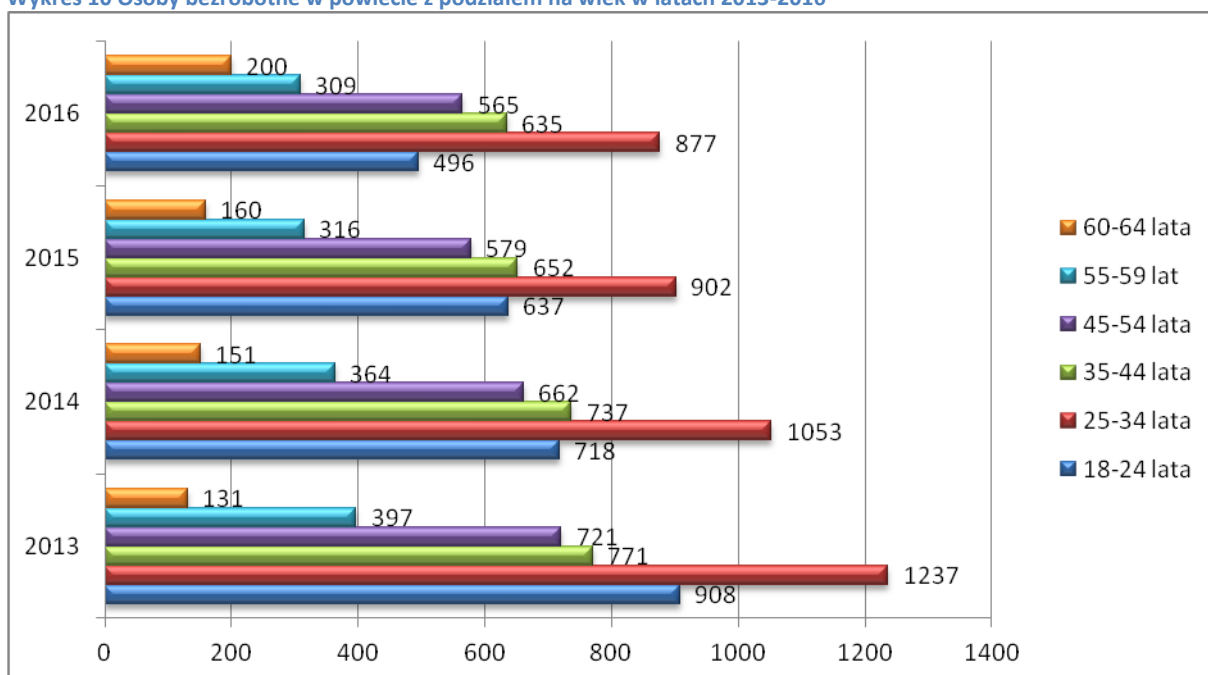
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Grajewie

Wykres 9 Liczba osób bezrobotnych w Powiecie Grajewskim w latach 2013-2016 z podziałem na płeć

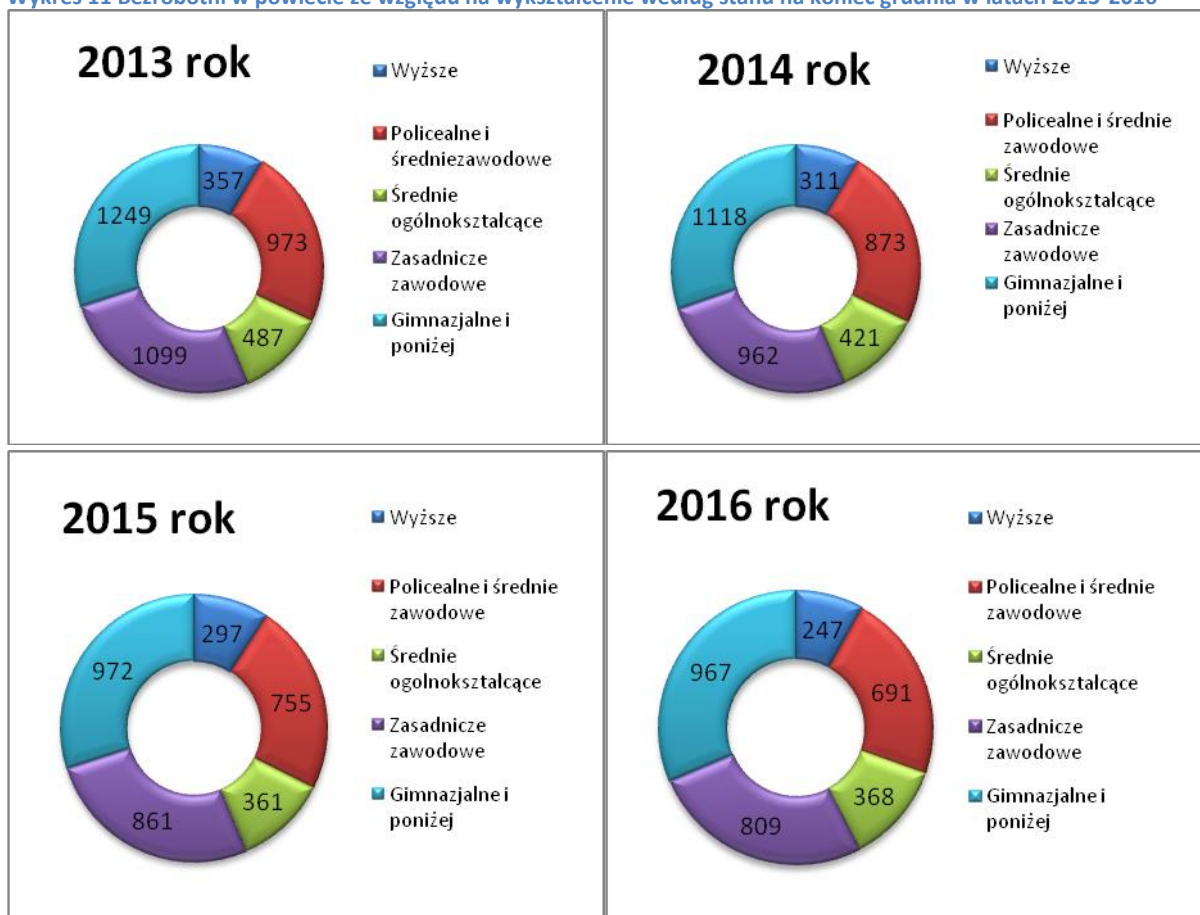
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Grajewie

Wykres 10 Osoby bezrobotne w powiecie z podziałem na wiek w latach 2013-2016

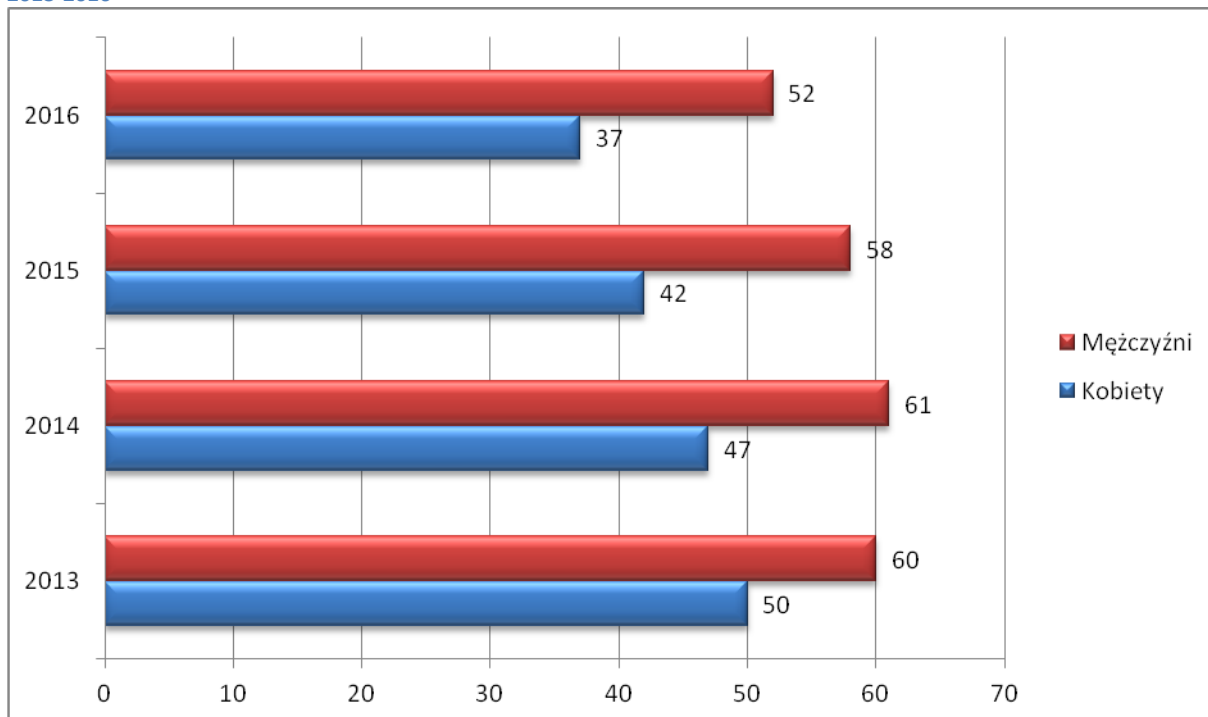
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Grajewie

Wykres 11 Bezrobotni w powiecie ze względu na wykształcenie według stanu na koniec grudnia w latach 2013-2016

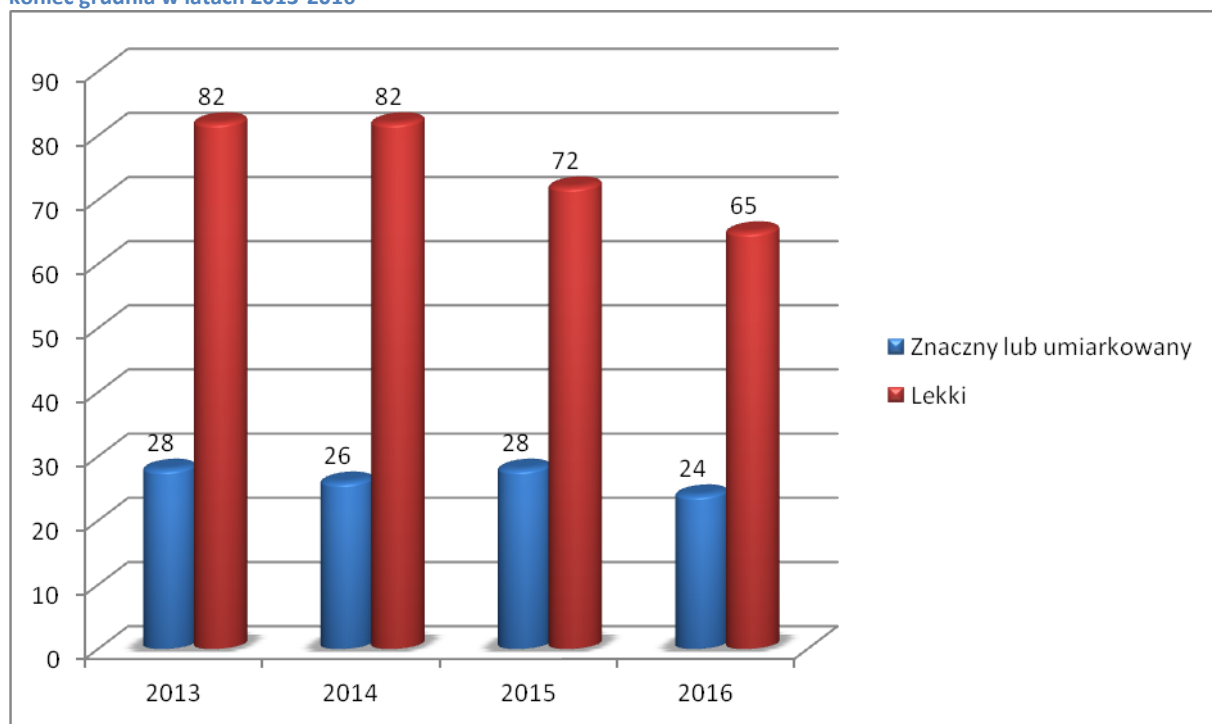
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Grajewie

Wykres 12 Bezrobotne osoby niepełnosprawne w powiecie z podziałem na płeć według stanu na koniec grudnia w latach 2013-2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Grajewie

Wykres 13 Bezrobotne osoby niepełnosprawne w powiecie z podziałem na stopień niepełnosprawności według stanu na koniec grudnia w latach 2013-2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Grajewie

2.6. Przemoc w rodzinie i przestępczość

Przemoc to zjawisko wieloznaczne. Do bardziej szczegółowych analiz konieczne jest uwzględnienie wzajemnych relacji. Przemoc interpretowana jest m.in. jako wszelkie odmiany złego traktowania tych członków rodziny, którzy nie są w stanie skutecznie się bronić.

Przemoc w rodzinie to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Tabela 17 Zestawienie działań podjętych przez policjantów KPP w Grajewie wobec przemocy w rodzinie na terenie powiatu w latach 2013-2016

	2013	2014	2015	2016
Liczba interwencji	5232	5551	5188	4493
Liczba wszystkich przeprowadzonych interwencji domowych na terenie powiatu	914	800	656	577

Liczba przeprowadzonych interwencji domowych dotyczących przemocy w rodzinie – procedura „Niebieska Karta”	213	186	237	227
Liczba wszczętych procedur „Niebieska Karta”	213	241	361	310

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z KPP w Grajewie

Przemoc nosi charakterystyczne znamiona. Są to: intencjonalność (jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary), nierówny układ sił (ofiara jest słabsza a sprawca silniejszy), naruszanie praw i dóbr osobistych (sprawca narusza podstawowe prawa ofiary, np.: prawo do nietykalności fizycznej, godności i szacunku itp.), powodowanie cierpienia i bólu (sprawca narusza zdrowie fizyczne i psychiczne ofiary, narażając je na poważne szkody, włącznie z utratą życia. Ból i cierpienie sprawiają, że ofiara ma mniejsze zdolności samoobrony).

Ofiary przemocy charakteryzują się niską samooceną, wysoką zależnością od partnerów, izolacją społeczną, poczuciem winy, podporządkowaniem się, nieracjonalnym poczuciem lojalności, zniekształconymi ambicjami. Tych cech jest oczywiście znacznie więcej. Mają one działanie dwukierunkowe. Z jednej strony osoby, które je posiadają są bardziej narażone na to, by zostać ofiarą przemocy, z drugiej zaś strony narastają one wraz z pojawianiem się coraz większych represji ze strony sprawcy. W ramach przemocy w rodzinie niebagatelnym problemem jest również Syndrom Sztokholmski – czyli toksyczna więź, paradoksalna wdzięczność dla oprawcy. Jest to zjawisko, które zaobserwowano u wielu ofiar przestępstw na świecie, ale też coraz częściej obserwowane wśród ofiar przemocy domowej, szczególnie kobiet.

Również sprawcy przemocy posiadają charakterystyczne cechy. Są to: niska samoocena i poczucie niedostosowania, poczucie izolacji i braku wsparcia społecznego, brak umiejętności społecznych i asertywności, zaburzenia psychiczne takie jak lęk czy depresja, brak empatii w stosunku do zależnej ofiary, zaborczość, zazdrość, lęk przed odrzuceniem, uzależnienia, przeniesienie złości spowodowanej niezadowolaniem z pracy, stresem w pracy lub niekorzystnymi wydarzeniami życiowymi, problemy społeczno-ekonomiczne, finansowe i inne.

Wyróżniamy następujące formy przemocy w rodzinie:

- Fizyczna – są to wszelkiego rodzaju działania bezpośrednio z użyciem przemocy, np. popychanie, przytrzymywanie, policzkowanie, bicie, kopanie, szarpania, wykręcanie rąk, itp.,
- Psychiczna – działania, które wykorzystują psychologiczne mechanizmy, np.: poniżanie, stosowanie gróźb, wyśmiewanie, izolowanie, wmawianie chorób psychicznych, itp.,
- Seksualna – wymuszanie i nakazywanie różnego rodzaju zachowań niechcianych, w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych,
- Ekonomiczna – jej celem jest uzależnienie finansowe od sprawcy, np. niezaspokajanie podstawowych potrzeb materialnych rodziny, okradanie, odbieranie zarobionych pieniędzy, zaciąganie kredytów wbrew woli współmałżonka itp.,
- Zaniedbanie – np. żywieniowe, higieniczne, medyczne. O zaniedbaniu mówimy najczęściej wobec dzieci, osób chorych, niepełnosprawnych i starszych.

W cyklu przemocy występują trzy niezależne fazy, zmienne pod względem swej intensywności i czasu trwania:

- I. Faza I – narastającego napięcia. Istotą tej fazy cyklu jest stopniowy wzrost napięcia i agresywności sprawcy, pojawiają się w niej doraźne i mało dotkliwe incydenty przemocy, dochodzi do usprawiedliwiania i minimalizowania zachowań przemocowych;
- II. Faza II – gwałtownej przemocy – dochodzi do aktów zagrażających życiu o zdrowiu ofiary, charakterystyczna jest wymykająca się spod kontroli agresja, często podczas tej fazy u osoby doznającej przemocy dochodzi do dysocjacji, co ułatwia przetrwanie bólu i grozy;
- III. Faza III – tzw. miesiąca miodowego – nasyciona wzmoczoną uprzejmością i skrucą dominantą, w którym przeważa poczucie winy i żalu.

Cały cykl powtarza się od nowa. Po fazie miodowego miesiąca znów pojawiają się elementy narastającego napięcia. Czasem ofiara przemocy, która wie że czeka ją najgorsze, nie mogąc znieść napięcia stara się jak najszybciej doprowadzić do wybuchu przemocy, by mieć to za sobą.

Przemoc w rodzinie to problem, który występuje we wszystkich społeczeństwach i kręgach kulturowych. Jeszcze do niedawna nie był określany mianem zjawiska stricte patologicznego. Przemoc w rodzinie można uznawać zarówno za skutek jak i przyczynę dysfunkcjonalności rodziny.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie ma na celu zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz inicjowanie i wspieranie działań polegających na podnoszeniu świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.

PCPR w Grajewie prowadzi następujące programy, których celem jest zapobieganie i zwalczanie, a także łagodzenie skutków przemocy w rodzinie:

- a) Powiatowy Program Profilaktyczny w Zakresie Promowania i Wdrożenia Prawidłowych Metod Wychowawczych w Stosunku do Dzieci w Rodzinach Zagrożonych Przemocą w Rodzinie w Powiecie Grajewskim na lata 2015-2020. Celem głównym programu jest zapewnienie dzieciom z rodzin zagrożonych przemocą odpowiedniego poziomu życia i rozwoju, poprzez kompleksowy system specjalistycznego wsparcia rodziny i dziecka. Jego realizacja obejmuje obszary prewencji, edukacji, prawa i pracy socjalnej.
- b) Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Grajewskim na lata 2012-2020 – zakłada działania profilaktyczne prowadzące do zmniejszenia skali zjawiska przemocy domowej, pomoc i wsparcie dla osób doświadczających przemocy oraz działania korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy.

Mieszkańcy Powiatu Grajewskiego mogą również skorzystać z bezpłatnych porad socjalnych, prawnych i psychologicznych w siedzibie PCPR. Porady prawne i psychologiczne są świadczone przez specjalistów, natomiast poradnictwo socjalne jest udzielane w ramach kompetencji przez pracowników PCPR.

Tabela 18 Liczba udzielonych porad prawnych, psychologicznych i socjalnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w latach 2014-2016 przez PCPR w Grajewie

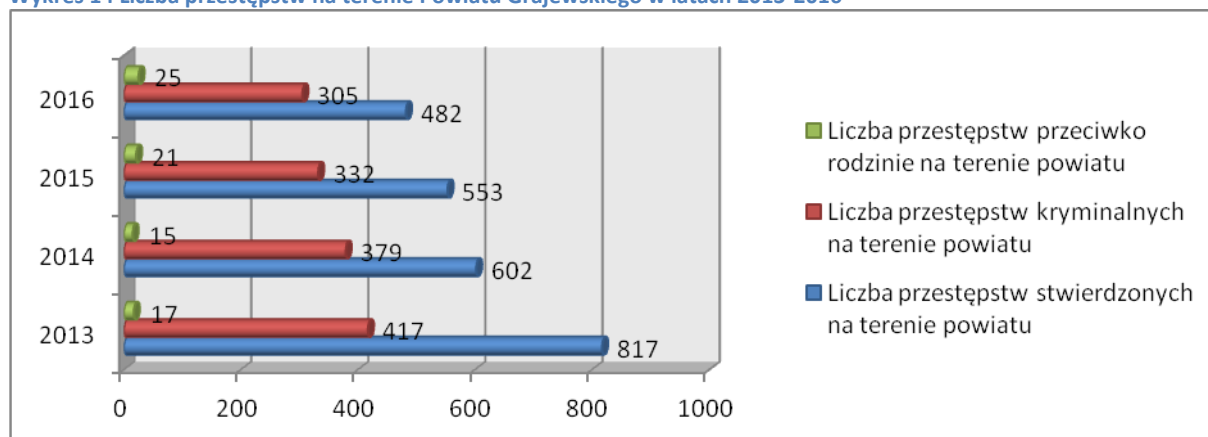
	2014	2015	2016
Porady prawne	3 osoby	4 osoby	2 osoby
	3 porady	4 porady	2 porady
Porady psychologiczne	8 osób	6 osoby	4 osoby
	8 porad	6 porady	13 porady
Poradnictwo socjalne	30 osób	32 osoby	30 osoby
	30 porad	32 porady	30 porady

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Grajewie

Przemoc wobec członków rodziny jest jednym z przestępstw, które występują na terenie Powiatu Grajewskiego. Przestępstwo jest to czyn człowieka, zabroniony przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia, czyn zawiniony, czyn o szkodliwości

społecznej większej niż znikoma. (W rozumieniu prawa karnego czyn to zewnętrzne zachowanie człowieka, sterowane jego wolą. Przepęstwami nie są czyny osób prawnych, lecz czyny człowieka). Całokształt przepęstw popełnianych na danym terenie to przepęstwo. Wskaźniki przepęstwa pozwalają oceni, jaki jest jej poziom na danym terenie oraz ustali założenia działań, by ten poziom zmniejsza.

Wykres 14 Liczba przepęstw na terenie Powiatu Grajewskiego w latach 2013-2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z KPP w Grajewie

Dane uzyskane z KPP w Grajewie pozwalają stwierdzi, że w ostatnich latach liczba przepęstw stwierdzonych na terenie powiatu wyraźnie spadała. Liczba postępową w sprawach tzw. dozorowanych prowadzonych w związku ze stosowaniem przemocy lub groźby bezprawnej na terenie powiatu wynosiła w latach 2015 i 2016 kolejno 13 i 12.

Zapobieganie przepęstwa jest bardzo waznym, ale zarazem trudnym zadaniem. Ogromną rolę odgrywa tzw. higiena psychiczna, czyli stan poczucia bezpieczeństwa człowieka, komfortu psychicznego, spokoju w ronych sferach życia: zdrowotnej, zawodowej, rodzinnej, finansowej, emocjonalnej. Rownie wazna jest rola kultury i społeczeństwa, ale także wszelkie państwowe sposoby zapobiegania przepęstwa. Państwo działa na dwoch podstawach: prawo i organy państwowe. Prawo żeby skutecznie zapobiegało przepęstwa musi być racjonalne, efektywne, dostosowane do obecnej sytuacji przepęstwa. Funkcja zapobiegawcza prawa związana jest z karaniem sprawców, z ich izolacj, a nieraz z oddziaływaniem wolnościowym. Istotną rolę odgrywają też organy państwowe: prokuratura, policja, sady, ktore musz by efektywne, skuteczne, szybkie, działające odpowiednio do sytuacji.

2.7. Ochrona zdrowia

System ochrony zdrowia to zespół osób i instytucji mający za zadanie zapewnić opiekę zdrowotną ludności. Jego sprawne działanie opiera się na działalności Narodowego Funduszu Zdrowia, którego głównym zadaniem jest finansowanie świadczeń zdrowotnych (z pobranych składek ubezpieczeniowych) dla osób, które zostały do tego uprawnione. Fundusz odpowiednio negocjuje, a następnie podpisuje umowy o udzielanie świadczeń ze świadczeniodawcami (ustalana jest ich wartość, ilość, struktura). Całość wywiązywania się przez świadczeniodawców z warunków umowy jest odpowiednio monitorowana, a następnie dokonywane jest ich rozliczanie.

Gwarantowane świadczenia opieki zdrowotnej to:

- podstawowa opieka zdrowotna
- ambulatoryjna opieka specjalistyczna
- leczenie szpitalne
- opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień
- rehabilitacja lecznicza
- świadczenia pielęgnacyjne i opiekuńcze w ramach opieki długoterminowej
- leczenie stomatologiczne
- lecznictwo uzdrowiskowe
- zaopatrzenie w wyroby medyczne będące przedmiotami ortopedycznymi oraz środki pomocnicze
- ratownictwo medyczne
- opieka paliatywna i hospicyjna
- świadczenia wysokospecjalistyczne
- programy zdrowotne
- leki.

Instytucje ochrony zdrowia stanowią bardzo ważny element każdego regionu, w tym także powiatu grajewskiego. To jaka będzie jakość i dostępność świadczeń opieki zdrowotnej w pewnym stopniu uzależnione jest od warunków, jakie zostaną wynegocjowane w kontraktach zawieranych przez NFZ i świadczeniodawców. Dlatego też bardzo ważna jest struktura i właściwe funkcjonowanie lokalnych instytucji ochrony zdrowia. Wśród jednostek organizacyjnych powiatu grajewskiego z zakresu instytucji ochrony zdrowia znajdują się:

Szpital Ogólny im. dr Witolda Gineła w Grajewie

Historia szpitala sięga 1946 roku. W 1952 roku nakazem pracy do Grajewa został skierowany Witold Ginel, który pracował jako ordynator Oddziału Położniczo-Ginekologicznego oraz pełnił funkcję kierownika Wydziału Zdrowia. Obecną siedzibę szpital posiada od 1981 roku-otwarto nowe oddziały takie jak: Wojewódzki Oddział Chirurgii Dziecięcej, Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Dział Pomocy Doraźnej i Przyjęć, Laboratorium Mikrobiologiczne, a także Stacja Dializ. W 1999 roku ZOZ w Grajewie przekształcił się w Szpital Ogólny, a patronem ustanowiono dr n. med. Witolda Ginela.

Dzięki reformom systemu ochrony zdrowia w latach 2006 – 2007 na terenie szpitala powstały dwa niepubliczne podmioty: Specjalistyczne Centra Medyczne „Nefromedica” (świadczy usługi w zakresie dializoterapii) i NZOZ „Gamed” (ortopedia). Dzięki prężnie działającej Fundacji na Rzecz Rozwoju Szpitala Grajewskiego pozyskiwany jest najpotrzebniejszy sprzęt medyczny. Mimo dotychczasowego rozwoju szpitala jego obecna dyrekcja wciąż stawia przed nim nowe wyzwania.

Obecnie w Szpitalu funkcjonują następujące oddziały: Oddział Dziecięcy, Oddział Internistyczno – Kardiologiczny, Oddział Chirurgii Ogólnej z Pododdziałem Chirurgii Dziecięcej, Oddział Położniczo Ginekologiczny z Pododdziałem Noworodkowym, Oddział Rehabilitacyjny, Oddział Psychiatryczny, Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Szpitalny Oddział Ratunkowy, Oddział Obserwacyjno – Zakaźny, Oddział Urazowo – Ortopedyczny.

Tabela 19 Ilość świadczeń udzielonych w Szpitalu Ogólnym im. dr Witolda Ginela w Grajewie w latach 2013-2016

	2013	2014	2015	2016
Liczba hospitalizacji	9293	8988	8410	8851
Liczba udzielonych porad-ambulatoryjna opieka specjalistyczna	44239	43180	44089	46160
Liczba udzielonych porad-opieka psychiatryczna	3377	3577	3784	3693
Liczba porad udzielonych w ramach podstawowej opieki zdrowotnej (nocna i świąteczna opieka lekarska i pielęgniarska)	2788	3927	4552	4556

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze Szpitala Ogólnego im. Witolda Ginela w Grajewie

Zakład Opiekuńczo- Leczniczy w Szczuczynie

ZOL jest samodzielny publiczny zakładem opieki zdrowotnej z siedzibą w Szczuczynie. Świadczenia udzielane dla podopiecznych są finansowane przez Narodowy Fundusz Zdrowia, natomiast wszelkie koszty wyżywienia oraz zakwaterowania są ponoszone przez pacjenta.

Zakład powstał na mocy uchwały Powiatu Grajewskiego z dnia 25 marca 2000r. Obszar jego działań obejmuje cały Powiat Grajewski. Główne cele działania Zakładu to:

- a) Udzielanie świadczeń leczniczych i opiekuńczych osobom przewlekle chorym
- b) Udzielanie podopiecznym pomocy mającej doprowadzić do odzyskania możliwie największego zakresu sprawności i niezależności oraz poprawy jakości życia, a także zaangażowanych członków rodziny, bliskich.

Podstawowe kierunki działalności zakładu:

- a) udzielanie podopiecznym całodobowych świadczeń zdrowotnych, które obejmują swoim zakresem leczenie, pielęgnację i rehabilitację,
- b) zapewnienie podopiecznym środków farmaceutycznych i materiałów medycznych oraz pomieszczeń i wyżywienia odpowiednich do stanu zdrowia,
- c) zapewnienie podopiecznym opieki w czasie organizowanych zajęć kulturowo rekreacyjnych,
- d) promocja zdrowia.

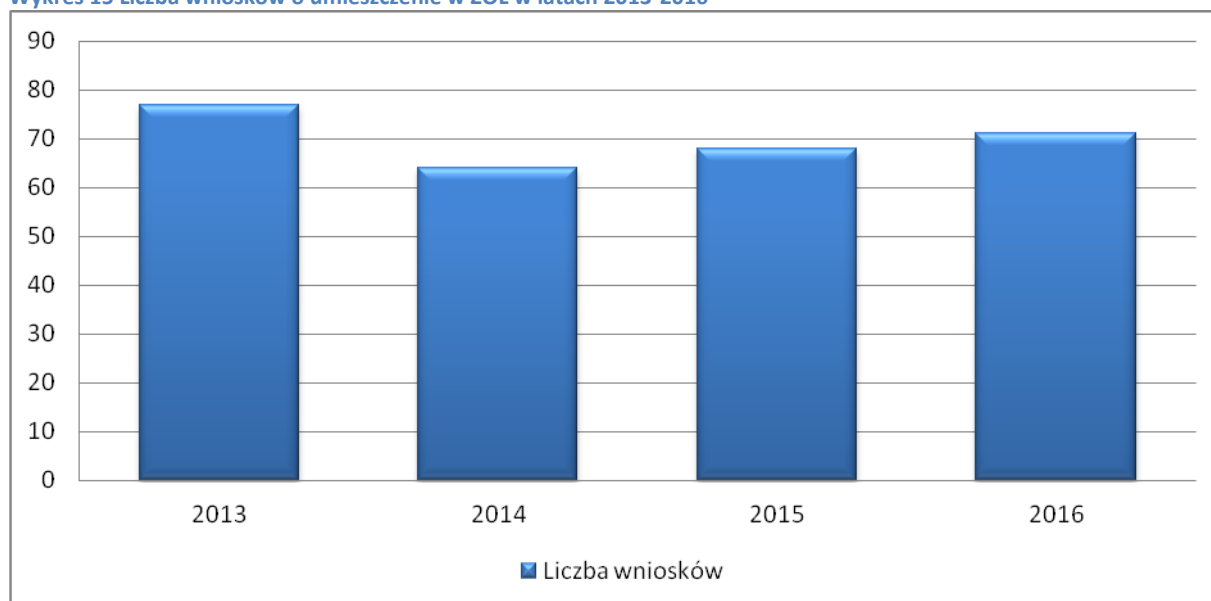
NFZ finansuje jedynie pobyty pacjentów, którzy w skali Barthel sklasyfikowani zostaną na poziomie od 0 do 40 punktów. Odpłatność za pobyt w Zakładzie Opiekuńczo- Leczniczym wynosi 70% renty lub emerytury.

Tabela 20 Liczba podopiecznych Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego w Szczuczynie w latach 2013-2016

Rok	Ilość podopiecznych, którym udzielone były całodobowe świadczenia zdrowotne	Ilość podopiecznych, którym udało się odzyskać możliwie największy zakres sprawności i niezależności
2013	94	8
2014	86	9
2015	84	13
2016	75	17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego w Szczuczynie

Wykres 15 Liczba wniosków o umieszczenie w ZOL w latach 2013-2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego w Szczuczynie

Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej

ZPOZ w Grajewie powstał na skutek podziału Zespołu Opieki Zdrowotnej i funkcjonuje na terenie Powiatu Grajewskiego od 1998 roku. ZPOZ świadczy usługi z zakresu:

- podstawowej opieki zdrowotnej pacjentom ubezpieczonym w Narodowym Funduszu Zdrowia, którzy złożyli deklarację wyboru lekarza, pielęgniarki, położnej oraz pielęgniarki szkolnej w Zakładzie Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Grajewie:

- * Lekarz poz świadczy kompleksową opiekę pacjentom w zdrowiu i w chorobie, w szczególności udziela porad lekarskich, realizuje wizyty domowe, wizyty patronażowe, badania profilaktyczne dzieci i młodzieży szkolnej, szczepienia ochronne.

- * Pielęgniarka poz świadczy kompleksową opiekę pacjentom w zdrowiu i w chorobie, w szczególności realizuje wizyty domowe, świadczenia profilaktyczne, diagnostyczne, rehabilitacyjne, lecznicze, pielęgnacyjne, wykonuje zabiegi zlecane przez lekarzy ubezpieczenia zdrowotnego, oraz prowadzi edukację zdrowotną i promocję zdrowia.

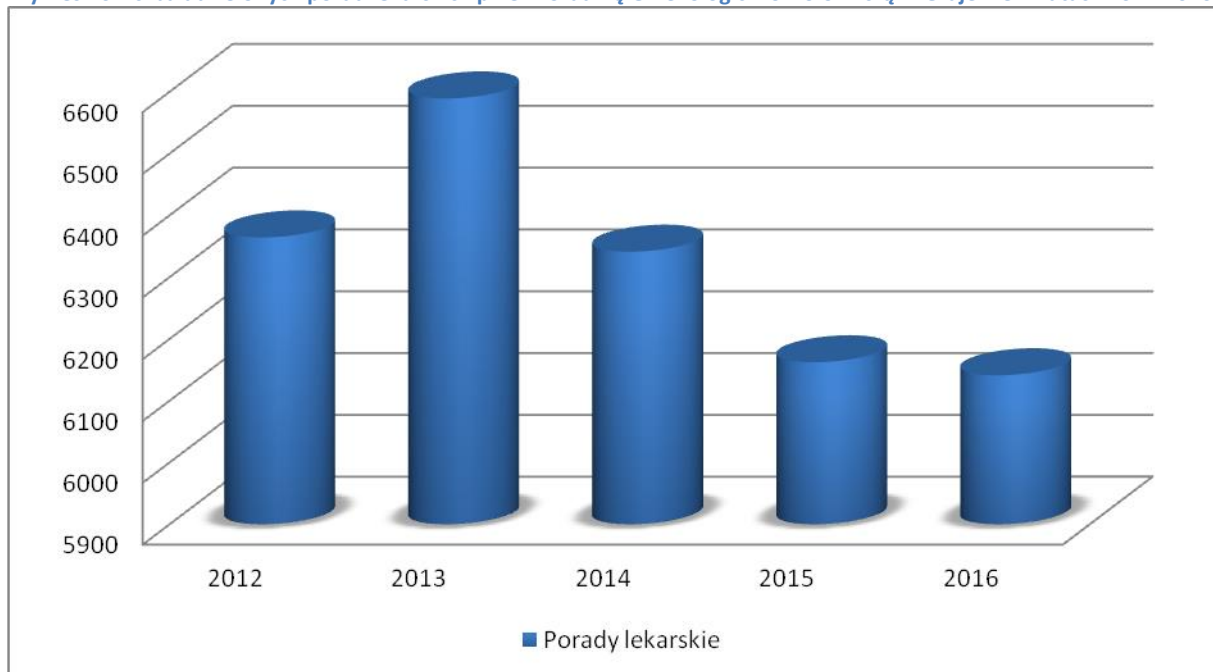
- * Położna poz świadczy kompleksową opiekę nad noworodkiem do 2 miesiąca życia bez względu na płeć oraz nad kobietą w każdym okresie życia, w szczególności w okresie ciąży, porodu i połogu. Wykonuje świadczenia profilaktyczne, diagnostyczne, lecznicze, rehabilitacyjne, opieki przedkoncepcyjnej, prowadzi edukację zdrowotną i promocję zdrowia.

- * Pielęgniarka szkolna obejmuje opieką wszystkie dzieci i młodzież szkolną uczącą się w szkołach podstawowych, gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych z terenu miasta i gminy Grajewo, Gminy Szczuczyn, Radziłów i Wąsosz. Wykonuje między innymi: testy

przesiewowe, badania bilansowe, świadczenia profilaktyczne, świadczenia pomocy doraźnej, opiekę nad uczniami z problemami zdrowotnymi, szkolnymi i społecznymi, prowadzi edukację zdrowotną i promocję zdrowia.

- ambulatoryjnej opieki specjalistycznej w zakresie poradni ginekologiczno-położniczej.

Wykres 16 Liczba udzielonych porad lekarskich przez Poradnię Ginekologiczno-Położniczą w Grajewie w latach 2012-2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Zakładu Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Grajewie

Jednostkami organizacyjnymi ZPOZ w Grajewie, w których udzielane są świadczenia zdrowotne są: Przychodnia w Szczuczynie, Gminny Ośrodek Zdrowia w Wąsoszu, Gminny Ośrodek Zdrowia w Radziłowie, Wiejski Ośrodek Zdrowia w Białaszewie oraz Przychodnia w Grajewie.

Udzielanie świadczeń w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej odbywa się bezpłatnie, za częściową odpłatnością lub odpłatnie.

Tabela 21 Ilość świadczeń udzielonych przez jednostki organizacyjne Zakładu Podstawowej Opieki Zdrowotnej w latach 2013-2016

	2013	2014	2015	2016
Liczba porad lekarskich ogółem	57 895	55718	57453	57690
Liczba wizyt domowych	889	961	1076	1088
Liczba wizyt patronażowych	154	142	164	155
Liczba badań				

profilaktycznych dzieci i młodzieży do ukończenia szkoły podstawowej/gimnazjalnej	1819	1885	1964	1864
--	------	------	------	------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Zakładu Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Grajewie

Jednostki organizacyjne ZPOZ w Grajewie w poszczególnych latach 2013-2016 udzielały również świadczeń w postaci szczepień ochronnych według obowiązującego kalendarza szczepień dla dzieci i młodzieży. Ponadto wszystkie dzieci klas I-VI szkół podstawowych, których rodzice wyrazili zgodę zostały objęte grupową profilaktyką próchnicy zębów metodą nadzorowanego szczotkowania zębów preparatami fluorkowymi.

2.8. Edukacja

Edukacja jest nierozzerwalnie związana z rozwojem człowieka i poziomem posiadanej przez niego wiedzy, która jest zdobywana i kształtowana zwłaszcza w systemie szkolnym. Jest to proces trwający od najmłodszych lat, który pozwala na podnoszenie jakości zasobów ludzkich, a tym samym poziomu konkurencyjności w różnych sferach gospodarki i przyspieszenia tempa jej rozwoju. Głównym problemem jest nierówny dostęp do edukacji, co widać szczególnie wśród dzieci i młodzieży mieszkającej na wsi i w mieście (nawet jeśli dzieci mieszkające na wsi są dowożone do szkół w miastach to jednak mają utrudnione możliwości dojazdu na dodatkowe zajęcia pozalekcyjne, korepetycje itp.).

Wyróżnia się następujące formy edukacji:

- edukacja formalna (szkolna) - ma miejsce na etapie edukacji szkolnej, w trakcie studiów oraz w ramach różnego typu szkoleń. Proces ten zazwyczaj prowadzi do uzyskania świadectwa, dyplomu, certyfikatu lub zaświadczeń. Jest oparty na określonej strukturze i organizacji nauki.
- edukacja nieoficjalna – jest to forma uczenia się w miejscu pracy lub w ramach aktywności organizacji społeczeństwa obywatelskiego (np. związków zawodowych)
- edukacja nieformalna – jest to trwający całe życie proces kształtowania się postaw, umiejętności, wartości i wiedzy na podstawie różnych doświadczeń, wpływu edukacyjnego otoczenia oraz oddziaływania mass mediów.

Najważniejsza jest edukacja szkolna, czyli oświata. W. Okoń podaje, iż oświata to działalność polegająca na upowszechnieniu wykształcenia ogólnego i zawodowego oraz realizowaniu określonych celów wychowawczych dla zapewnienia jednostkom

wszechstronnego rozwoju i pomyślnej egzystencji, a społeczeństwu więzi kulturalnych łączących jego przeszłość historyczną z teraźniejszością [...]. W pojęciu oświaty mieści się całość tej działalności realizowanej poprzez system wychowania w rodzinie, system kształcenia równoległego i system kształcenia ustawicznego, jest to ogół odpowiednio powiązanych ze sobą placówek i instytucji wychowania bezpośredniego i pośredniego, które umożliwiają zdobywanie wykształcenia zawodowego i ogólnego, oraz wszechstronny rozwój osobowości. System oświaty obejmuje:

- 1) przedszkola, w tym z oddziałami integracyjnymi, przedszkola specjalne oraz inne formy wychowania przedszkolnego;
- 2) szkoły:
 - a) podstawowe, w tym: specjalne, integracyjne, z oddziałami integracyjnymi i sportowymi, sportowe i mistrzostwa sportowego,
 - b) gimnazja, w tym: specjalne, integracyjne, dwujęzyczne, z oddziałami integracyjnymi, dwujęzycznymi, sportowymi i przysposabiającymi do pracy, sportowe i mistrzostwa sportowego,
 - c) ponadgimnazjalne, w tym: specjalne, integracyjne, dwujęzyczne, z oddziałami integracyjnymi, dwujęzycznymi i sportowymi, sportowe, mistrzostwa sportowego, rolnicze i leśne,
 - d) artystyczne;
- 3) placówki oświatowo-wychowawcze, w tym szkolne schroniska młodzieżowe, umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego;
- 4) placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego oraz ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego, umożliwiające uzyskanie i uzupełnienie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych;
- 5) placówki artystyczne - ogniska artystyczne umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień artystycznych;
- 6) poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne udzielające dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także pomocy uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu;
- 7) młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz specjalne ośrodki wychowawcze dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, a także ośrodki umożliwiające dzieciom i młodzieży, o których mowa w art. 16 ust. 7, a także

dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi realizację odpowiednio obowiązku, o którym mowa w art. 14 ust. 3, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki;

- 8) placówki zapewniające opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania;
- 9) placówki doskonalenia nauczycieli;
- 10) biblioteki pedagogiczne;
- 11) kolegia pracowników służb społecznych.

Szkoły publiczne i niepubliczne dzielą się na następujące typy:

- 1) sześciolletnią szkołę podstawową;
- 2) trzyletnie gimnazjum,
- 3) szkoły ponadgimnazjalne:
 - a) trzyletnią zasadniczą szkołę zawodową, której ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminów potwierdzających kwalifikacje w danym zawodzie, a także dalsze kształcenie począwszy od klasy drugiej liceum ogólnokształcącego dla dorosłych,
 - b) trzyletnie liceum ogólnokształcące, którego ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego,
 - c) czteroletnie technikum, którego ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminów potwierdzających kwalifikacje w danym zawodzie, a także uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego,
 - d) szkołę policealną dla osób posiadających wykształcenie średnie, o okresie nauczania nie dłuższym niż 2,5 roku, umożliwiającą uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminów potwierdzających kwalifikacje w danym zawodzie,
 - e) trzyletnią szkołę specjalną przysposabiającą do pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, której ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa potwierdzającego przysposobienie do pracy.

Obowiązujący stan prawny nakłada obowiązek nauki do ukończenia 18 roku życia. Dziecko w wieku 6 lat musi odbyć roczne przygotowanie przedszkolne w przedszkolu lub innej formie wychowania przedszkolnego.

Tabela 22 Liczba szkół na terenie Powiatu Grajewskiego

L.p.	Rodzaj szkoły	Ilość szkół	Miasto Grajewo	Gmina Grajewo	Gmina i Miasto Szczuczyn	Gmina Radzilów	Gmina Wąsosz	Gmina i Miasto Rajgród
1	Szkoły Podstawowe	22	4	3	2	4	4	5
2	Gimnazja	9	4	1	1	1	1	1
3	Trzyletnie zasadnicze szkoły zawodowe	3	1	1	1	-	-	-
4	Trzyletnie liceum ogólnokształcące	3	2	-	1	-	-	-
5	Czteroletnie technikum	4	1	1	2	-	-	-
6	Szkoły policealne dla osób posiadających wykształcenie średnie	1	-	-	1	-	-	-
7	Trzyletnia szkoła specjalna przysposabiająca do pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym	1	1	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne

Zespół Szkół im. Ks. Jana Krzysztofa Kluka w Wojewodzinie

ZS w Wojewodzinie istnieje od 1963r. Od 1 września 2002r. zmieniona została nazwa szkoły na Zespół Szkół w Wojewodzinie, a 17 czerwca 2007 roku szkole nadano imię Ks. Jana Krzysztofa Kluka. Organem prowadzącym szkołę jest Powiat Grajewski.

Cechą szkoły są zmiany jakie zachodzą w zakresie kierunków i specjalności kształcenia dostosowane do tendencji rozwojowych rolnictwa oraz do potrzeb rynku pracy. Pomimo usytuowania za wsią Wojewodzin, przy lesie, wzdłuż pięknej alei lipowej, szkoła utrzymuje bliskie kontakty ze szkołami, centrami edukacyjnymi oraz gospodarstwami w Niemczech i Holandii. Młodzież i nauczyciele odbywają praktyki zawodowe w Niemczech, Holandii, Francji i na Węgrzech. Aktualne kierunki kształcenia:

- Technik Architektury Krajobrazu,
- Technik Urządzeń i Systemów Energetyki Odnawialnej,

- Technik Hotelarstwa,
- Technik Żywnienia i Usług Gastronomicznych,
- Technik Rolnik,
- Technik Weterynarii,
- Technik Budownictwa,
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa,
- Kursy kwalifikacyjne: Ekonomista, Kosztorysant, Murarz - tynkarz, Kucharz, Rolnik, Sprzedawca.

Zespół Szkół im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Szczuczynie

Liceum Ogólnokształcące w Szczuczynie zostało założone w ZS w Szczuczynie 1 września 1997 r. Jest to szkoła przyjazna dla ucznia i utrzymująca wysoki poziom nauczania. Celem nauczania i wychowania uczniów jest kształtowanie ich osobowości i wrażliwości na wartości, tak by mogli kontynuować naukę w szkołach wyższych w kraju i za granicą oraz aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Szkoła posiada pracownie przedmiotowe: biologiczną, fizyczną, geograficzną, polonistyczną, komputerową ze stałym dostępem do internetu. Do dyspozycji uczniów jest też sala gimnastyczna.

We wszystkich klasach realizowana jest nauka języka angielskiego w zakresie rozszerzonym i języka niemieckiego. W zakresie rozszerzonym nauczane są również takie przedmioty jak: chemia, biologia, geografia, matematyka. W Zespole funkcjonują następujące szkoły: Liceum Ogólnokształcące, Technikum (technik pojazdów samochodowych, technik mechanik, technik logistyki, technik turystyki wiejskiej, technik elektryk), Zasadnicza Szkoła Zawodowa (mechanik pojazdów samochodowych, ślusarz, mechanik - monter maszyn i urządzeń, operator obrabiarek skrawających, dekarz), Szkoła Policealna (technik turystyki wiejskiej).

Warsztaty Szkolne ZS w Szczuczynie oferują następujące usługi:

- z zakresu prac ślusarskich: kraty, bramy, ogrodzenia
- z zakresu prac spawalniczych i tokarskich,
- naprawy pojazdów mechanicznych i maszyn rolniczych.

Badania techniczne pojazdów:

- pojazdy samochodowe,
- ciągniki rolnicze,

- motocykle,
- pojazdy zasilane gazem,
- pojazdy skierowane przez policję (oprócz pojazdów, które uczestniczyły w wypadku lub kolizji drogowej).

Zespół Szkół Nr 1 w Grajewie

Aktualnie w skład ZS Nr 1 w Grajewie wchodzi 2 placówki oświatowe:

- a) Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika
- b) Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych Zaoczne.

Przy szkole znajduje się internat z 27 salami mieszkalnymi (pokoje 2-3 osobowe). Szkoła posiada bibliotekę, punkt multimedialny, czytelnię, stołówkę, 2 sale gimnastyczne, siłownię, 24 pracownie przedmiotowe (w tym 1 pracownia komputerowa), salę dyskotekową, strzelnicę pneumatyczną. Uczniowie regularnie korzystają na zajęciach wychowania fizycznego z obiektów boiska "Orlik" na ul. 11 listopada.

Zespół Szkół Nr 2 w Grajewie im. 9 Pułku Strzelców Konnych

ZS Nr 2 w Grajewie dysponuje: kompleksem dydaktyczno-sportowym – halą gimnastyczną, kompleksem sportowym „Moje Boisko – Orlik 2012, salą gimnastyczną w powojkowym budynku, 3 budynkami dydaktycznymi, w których znajdują się: biblioteka z Centrum Multimedialnym, 3 pracownie komputerowe, 3 pracownie języków obcych z tablicami interaktywnymi, pracownia technologii żywienia z 18 oddzielnymi stanowiskami, pracownia przedsiębiorczości z tablicą interaktywną, 13 pracowni przedmiotowych. W ZS Nr 2 funkcjonują następujące typy szkół:

- Liceum Ogólnokształcące – prowadzone są następujące profile: wojskowy, sportowy, biznesowy, medialny, humanistyczny, ogólny
- Technikum – kierunki kształcenia: Technik organizacji usług gastronomicznych, Technik handlowiec, Technik informatyk, Technik ekonomista.

Zespół Szkół im. Bolesława Podedwornego w Nieckowie

Początek historii szkoły sięga 1946 roku. Obecnie ZS im. Bolesława Podedwornego w Nieckowie składa się z:

- dwóch budynków głównych z salami zajęciovymi
- internatu szkolnego

- sali gimnastycznej
- kompleksu warsztatów szkolnych

Zajęcia lekcyjne odbywają się w ponad dziesięciu pracowniach przedmiotowych, 4 pracowniach informatycznych, sali audiowizualnej, kilku pracowniach żywienia oraz sali gimnastycznej. Część niektórych zajęć praktycznych odbywa się w szkolnych warsztatach.

W 1999 r. po kilkuletnim okresie renowacji oddano dla potrzeb szkoły XIX wieczny dworek, w którym obecnie znajdują się głównie pracownie żywienia.

W 1980 roku w ZS w Nieckowie został założony Zespół Ludowy „KŁOSEK”. Jego działalność propaguje przede wszystkim kulturę folklorystyczną. Liczne występy przyczyniły do rozśławienia dobrego imienia szkoły, której stał się wizytówką. W swej długoletniej historii zespół „Kłosek” wielokrotnie występował na różnego rodzaju uroczystościach szkolnych, gminnych i powiatowych, jak również w wielu innych miejscach na terenie całego kraju. W dniu 9 maja 2015 roku Zespół Ludowy Zespół „Kłosek” został odznaczony Medalem Świętego Izydora Oracza.

Informacje o zawodach:

- Technikum: Technik informatyk, Technik ekonomista, Technik pszczelarz, Technik hodowca koni, Technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki, Technik przetwórstwa mleczarskiego, Technik żywienia i usług gastronomicznych
- Szkoły policealne: Technik informatyk, Technik rachunkowości, Technik turystyki wiejskiej, Technik usług kosmetycznych, Technik bezpieczeństwa i higieny pracy
- Szkoły branżowe 1-go stopnia: Rolnik, Kucharz, Sprzedawca, Mechanik – operator pojazdów i maszyn rolniczych

Tabela 23 Uczniowie i absolwenci szkół ponadgimnazjalnych w powiecie w latach 2013-2016

	2013	2014	2015	2016
Liczba uczniów szkoły	1669	1503	1410	1239
Liczba uczniów kształcących się w systemie zaocznym	230	288	248	237
Liczba absolwentów szkoły	513	449	433	401
Liczba absolwentów systemu zaocznego	90	62	115	113
Liczba uczniów przyjętych w danym roku	510	425	401	315
Liczba uczniów przyjętych w danym roku w systemie zaocznym	142	203	163	178

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze szkół ponadgimnazjalnych Powiatu Grajewskiego

Zespół Szkół Specjalnych im. Jana Pawła II w Grajewie

ZS Specjalnych im. Jana Pawła II w Grajewie daje możliwość wspierania rozwoju lub kształcenia dzieci w zajęciach z zakresu wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, w szkole podstawowej, w gimnazjum, w zasadniczej szkole zawodowej, w szkole przysposabiającej do pracy.

ZS Specjalnych jest szkołą publiczną, świadczącą usługi oświatowe uczniom z niepełnosprawnością intelektualną oraz ich rodzicom i środowisku. Nauczycielom zależy przede wszystkim na wykształceniu u uczniów umiejętności niezbędnych do samodzielnego i kulturalnego funkcjonowania w dynamicznie rozwijającym się świecie, w szczególności do podejmowania wysiłku w przewyżnianiu własnej niepełnosprawności, rozwijania talentów i zainteresowań, współzycia i współpracowania z innymi ludźmi, przestrzegania prawa i norm zwyczajowych, zdobywania dalszej wiedzy i podejmowania pracy zawodowej.

Przy budynku znajduje się boisko do gry w koszykówkę i piłkę siatkową i doskonale wyposażony ogród jordanowski, który przyciąga dzieci z całego miasta. W budynku znajduje się gabinet pielęgniarki szkolnej, pedagoga, biblioteka z czytelnią i internetowe centrum informacji multimedialnej oraz świetlica i stołówka.

Uczniów, którzy ze względu na rodzaj niepełnosprawności mają trudności z dotarciem do szkoły dowozi autobus i mikrobus.

Przy ZS Specjalnych działają: Samorząd Uczniowski, koło PCK, drużyna harcerska "Nieprzetartego Szlaku", Stowarzyszenie "Szkoła Naszą Szansą".

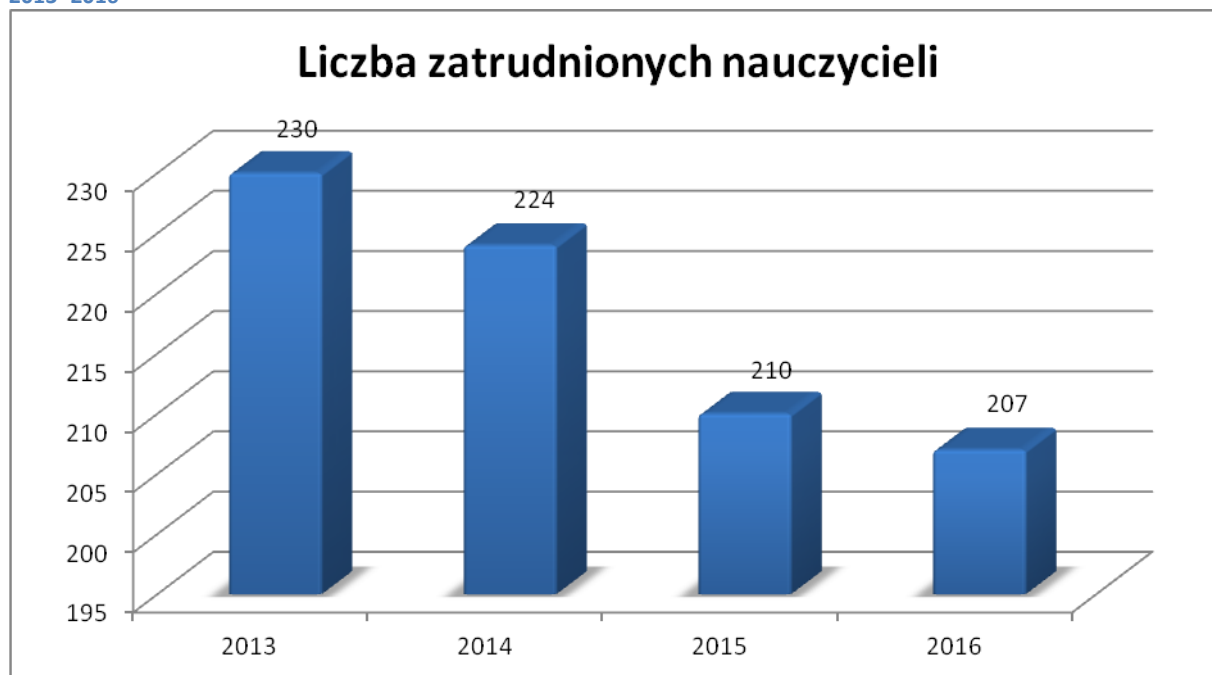
Kadrę stanowią specjaliści w zakresie: pedagogiki specjalnej, pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, profilaktyki społecznej i resocjalizacji, oligofrenopedagogiki, logopedii, rewalidacji, gimnastyki korekcyjnej, surdopedagogiki, terapii pedagogicznej, integracji sensorycznej, rehabilitacji ruchowej, terapii metodą Tomatisa oraz metodą EEG Biofeedback, oraz nauczyciele posiadający kwalifikacje do nauczania przedmiotów: j. polskiego, j. rosyjskiego, j. angielskiego, matematyki, fizyki, informatyki, historii, biologii, przyrody, geografii, wychowania fizycznego, sztuki.

Szkoła stale współpracuje z rodzicami oraz różnymi podmiotami wspierającymi pracę wychowawczą i profilaktyczną, m.in. z Policją, Sądem-Wydziałem Rodzinnym i Nieletnich, Służbą Zdrowia oraz PPP.

Tabela 24 Uczniowie i absolwenci Zespołu Szkół Specjalnych im. Jana Pawła II w Grajewie w latach 2013-2016

	2013	2014	2015	2016
Liczba uczniów w szkole	171	150	167	149
Liczba absolwentów szkoły	49	23	22	46
Liczba uczniów przyjętych w	61	33	30	36

Wykres 17 Nauczyciele zatrudnieni w szkołach ponadgimnazjalnych i Zespole Szkół Specjalnych w powiecie w latach 2013- 2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze szkół ponadgimnazjalnych Powiatu Grajewskiego oraz Zespołu Szkół Specjalnych w Grajewie

2.9. Aktywność społeczna

Bardzo dużą, a może nawet największą rolę w rozwijaniu aktywności społecznej na danym terenie odgrywają organizacje pozarządowe. Potocznie rozumiane jako podmioty niezależne od administracji publicznej. Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie podaje, iż organizacje pozarządowe są to osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej niebędące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu ustawy o finansach publicznych i niedziałające w celu osiągnięcia zysku, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacje i stowarzyszenia (z wyłączeniem partii politycznych, związków zawodowych, organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, oraz fundacji utworzonych przez partie polityczne).

Organizacje pozarządowe określane są mianem:

- organizacji społecznych – obywatelskich – gdyż obszar działalności tych organizacji to najczęściej szeroko rozumiana ochrona zdrowia, edukacja, pomoc społeczna – zatem działania dla dobra publicznego;
- organizacji non-profit – nie działają dla zysku;

- organizacji ochotniczych (wolontarystycznych) – większość swych działań opierają na pracy ochotników;
- trzeciego sektora, ponieważ nie są tożsame z administracją publiczną czy też biznesem (I i II sektor);
- NGO – czyli non-governmental organization (ang. organizacja pozarządowa).

Organizacje pozarządowe są najczęściej zakładane i prowadzone w formach prawnych, jakimi są stowarzyszenia i fundacje. Na terenie Powiatu Grajewskiego funkcjonują następujące stowarzyszenia działające na rzecz osób niepełnosprawnych:

Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Społecznych na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Grajewie

SWISON jest organizacją społeczną reprezentującą interesy osób niepełnosprawnych, ich rodzin, opiekunów oraz osób zagrożonych i dotkniętych wykluczeniem społecznym. Celem SWISON jest w szczególności: pełna integracja osób niepełnosprawnych z ogółem społeczeństwa; znoszenie barier architektonicznych, psychicznych, społecznych, komunikacyjnych i innych, które utrudniają osobom niepełnosprawnym aktywnie i godnie uczestniczyć w życiu społecznym i korzystać z pełni praw obywatelskich; pomoc w zdobywaniu potrzebnego sprzętu rehabilitacyjno - ortopedycznego i ułatwianie życia osobom niepełnosprawnym; uwrażliwianie społeczeństwa na potrzeby ludzi niepełnosprawnych; organizowanie grup wzajemnego wsparcia i samopomocy; zdobywanie funduszy na rzecz pomocy osobom niepełnosprawnym; organizowanie obozów rehabilitacyjnych; organizowanie zajęć rehabilitacyjno – terapeutycznych; działanie na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych wykluczeniem społecznym.

Swoje cele SWISON realizuje m.in. poprzez współpracę z organami władzy państwowej, samorządowej czy też organizacjami mającymi podobny profil działania; prowadzenie działalności charytatywnej, promowanie idei wolontaryzmu i bezinteresownej pomocy, organizowanie imprez kulturalno - rozrywkowych, pozyskiwanie sponsorów i ofiarodawców, oraz wiele innych działań służących rozwijaniu możliwości pomocy dla osób niepełnosprawnych, ich rodzin, opiekunów oraz osób zagrożonych i dotkniętych wykluczeniem społecznym.

Tabela 25 Ilość środków zleconych na realizację projektów przez SWISON w Grajewie w latach 2013-2016

	2013	2014	2015	2016
Środki PFRON Festyn Integracyjny „Żyjmy Razem”	1808,00 zł	1999,36 zł	2000,00 zł	2000,00 zł

Środki Urzędu Miasta Grajewo Festyn Integracyjny „Żyjmy Razem”	2000,00 zł	3000,00 zł	2800,00 zł	2800,00 zł
Środki Urzędu Miasta Grajewo Festyn Integracyjny „Sportowy Piątek”	2000,00 zł	3000,00 zł	-	-
Środki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego Festyn „Sportowy Piątek”	3000,00 zł	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze SWISON w Grajewie

Stowarzyszenie Szkoła Naszą Szansą w Grajewie

Podstawowym celem działalności Stowarzyszenia jest włączanie dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w życie publiczne, społeczne, zawodowe, kulturalne oraz artystyczne, odpowiednio do ich zainteresowań i potrzeb. Założenia są realizowane poprzez:

- pracę nad integracją osób niepełnosprawnych z ogółem społeczeństwa,
- zdobywanie funduszy na rzecz rozbudowy i rozwoju ZS Specjalnych
- znoszenie barier utrudniających dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej aktywne, godne uczestnictwo w życiu społecznym oraz korzystanie z pełni praw obywatelskich,
- organizowanie zajęć rehabilitacyjnych, terapeutycznych oraz rekreacyjnych,
- działanie na rzecz rozwoju kultury zdrowotnej, sportu oraz turystyki, a także popularyzowanie idei ochrony środowiska i podnoszenie świadomości ekologicznej,
- rozwijanie i wspieranie twórczości artystycznej osób niepełnosprawnych,
- stwarzanie możliwości do prezentowania się na profesjonalnej scenie,
- prowadzenie dialogu i współpracy z władzami samorządowymi,
- organizowanie imprez o charakterze artystycznym i sportowym,
- prowadzenie działalności wspierającej, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz praca na rzecz wyrównywania ich szans.

Tabela 26 Ilość środków na realizację projektów przez Stowarzyszenie Szkoła Naszą Szansą w latach 2013-2016

Rodzaj dofinansowania	2013	2014	2015	2016
Środki PFRON „Festiwal Gorących Serc”	1998,00 zł	1 999,67 zł	2 000,00 zł	2 000,00 zł
Środki Urzędu Miasta Grajewo „Powiatowy Dzień Godności Osoby z Niepełnosprawnością	550,00 zł	2400,00 zł	3 000,00 zł	3 200,00 zł

Intelektualną”				
Środki Urzędu Miasta Grajewo	300,00 zł	-	2 700,00 zł	
Środki Urzędu Gminy Grajewo „Festiwal Gorących Serc”	250,00 zł	250,00 zł	200,00 zł	-
Środki Urzędu Miasta Grajewo Zimowisko pt. „Na sportowo, bezpiecznie i zdrowo”	-	-	2 000,00 zł	2 500,00 zł
Ośrodek Pomocy Społecznej w: - Grajewie - Radziłowie - Rajgrodzie - Wąsoszu Dofinansowanie turnusu rehabilitacyjnego (zielona szkoła)	312,00 zł 312,00 zł	 -	 -	 -
Środki z Konwoju Muszkietierów	-	-	-	3 500,00 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze Stowarzyszenia Szkoła Naszą Szansą w Grajewie

Stowarzyszenie na rzecz Osób Niepełnosprawnych „Nadzieja” w Rajgrodzie

Stowarzyszenie zostało zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym 26.01.2016r. Organizacja została utworzona przez rodziców dzieci niepełnosprawnych oraz życzliwe osoby, którym temat niepełnosprawności nie jest obojętny. Jej celem jest działanie na rzecz integracji społecznej oraz zawodowej osób niepełnosprawnych oraz niesienia pomocy im oraz ich rodzinom, a także reprezentowanie interesów osób niepełnosprawnych i ich rodzin (opiekunów) bez względu na rodzaj niepełnosprawności.

Grono osób należących do stowarzyszenia stale się zwiększa, należą do niego osoby z takimi niepełnosprawnościami jak: autyzm, dziecięce porażenie mózgowie, upośledzenie różnego stopnia, Zespół Downa, i inne.

W roku 2016 Stowarzyszenie otrzymało dotację z gminy Rajgród w kwocie 2 000,00 zł. Była to jedyna dotacja uzyskana przez stowarzyszenie w 2016 roku. Pieniądze zostały przeznaczone na zorganizowanie pikniku integracyjnego.

Na terenie Powiatu Grajewskiego funkcjonuje także **Warsztat Terapii Zajęciowej w Grajewie i Szczuczynie**. Głównym zadaniem Warsztatu jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób, pod fachowym okiem instruktorów terapii zajęciowej, która umożliwia im zdobycie odpowiednich wiadomości i umiejętności potrzebnych do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie. Na zajęcia Warsztatu uczęszczają osoby z powiatu grajewskiego i terenów położonych niedaleko Prostek. Kwalifikowane są osoby powyżej

16 roku życia, które posiadają aktualne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. Podopieczni spoza terenu Grajewa i Szczuczyna mają możliwość dotarcia na zajęcia dzięki środkom transportu jakimi dysponuje Warsztat.

Rehabilitacja prowadzona jest w pracowniach: gospodarstwa domowego, politechnicznej (prace w drewnie, metalu), introligatorskiej (laminowanie, bindowanie, drukowanie), krawieckiej, muzyczno–rehabilitacyjnej (muzykoterapia, rehabilitacja ruchowa), informatycznej. Zajęcia z rehabilitacji społeczno-zawodowej odbywają się dla 60-osobowej grupy uczestników warsztatu – osób niepełnosprawnych (25 podopiecznych w Szczuczynie, 35 podopiecznych w Grajewie).

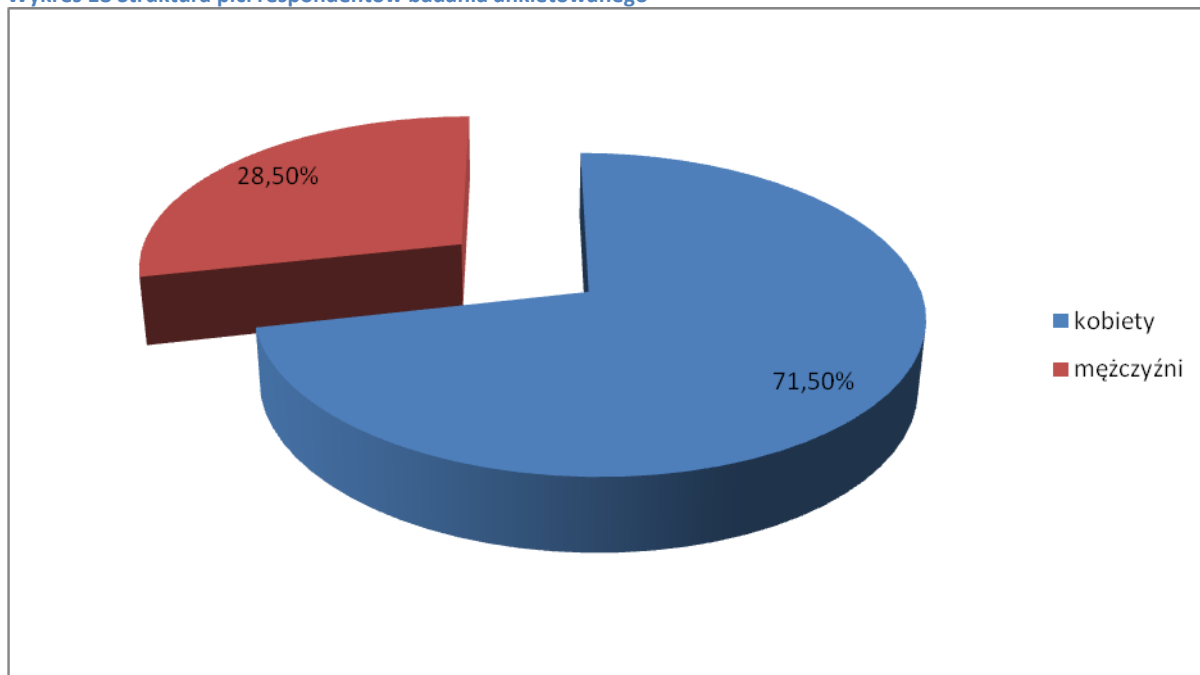
3. Analiza problemów społecznych w opinii środowiska lokalnego – wyniki badania ankietowego

Bardzo ważnym elementem procesu planowania strategicznego było badanie ankietowe. Do mieszkańców powiatu grajewskiego skierowano anonimową ankietę, w której zawarto pytania na temat najważniejszych problemów społecznych występujących w powiecie. Respondenci odpowiadali zarówno na pytania zamknięte jak i otwarte; w pytaniach wielokrotnego wyboru mieli również szansę wskazania innych niż wymienione rozwiązań danego problemu.

Kwestionariusze ankiet zostały przekazane mieszkańcom powiatu za pośrednictwem członków Zespołu do spraw opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Grajewskim na lata 2017-2025. W badaniu wzięło udział 200 osób: 143 kobiety i 57 mężczyzn. Grupa docelowa była zróżnicowana również pod względem wieku, miejsca zamieszkania, statusu zawodowego i wykształcenia. Wszystkie ankiety zostały wypełnione prawidłowo. Respondenci odpowiedzieli również na dwa pytania otwarte (pytanie nr 18 i nr 19), w których poproszono o wskazanie mocnych i słabych stron powiatu grajewskiego.

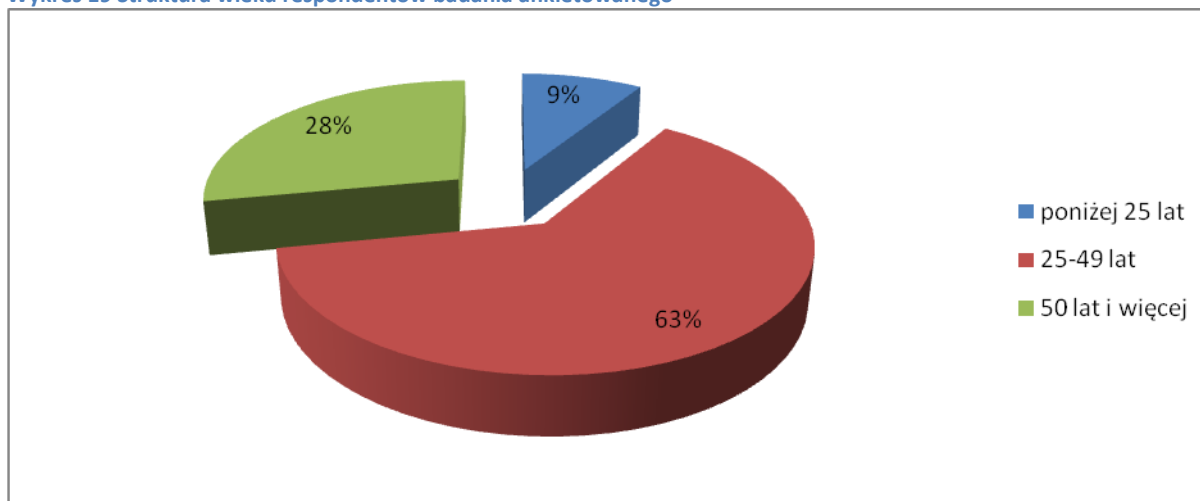
Analiza wyników konsultacji społecznych przeprowadzonych za pomocą badania ankietowego została przedstawiona poniżej w formie wykresów i tabel.

Wykres 18 Struktura płci respondentów badania ankietowanego

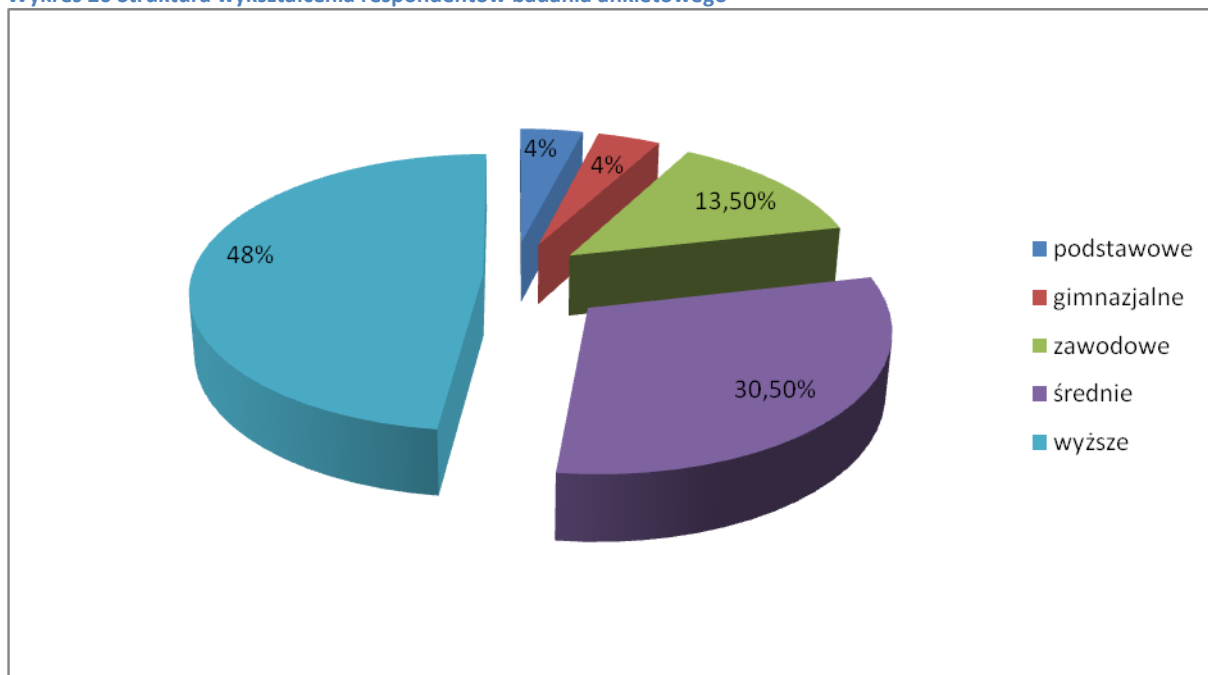
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników anonimowej ankiety skierowanej do mieszkańców powiatu grajewskiego

Wykres 19 Struktura wieku respondentów badania ankietowanego

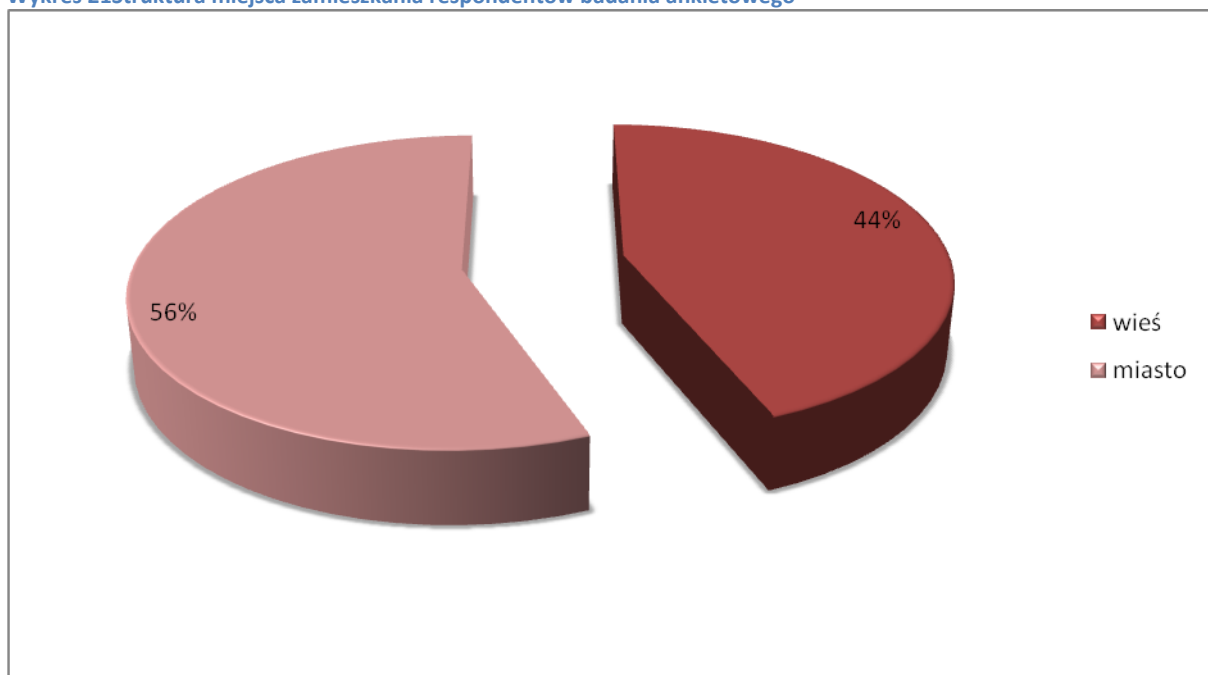
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników anonimowej ankiety skierowanej do mieszkańców powiatu grajewskiego

Wykres 20 Struktura wykształcenia respondentów badania ankietowego

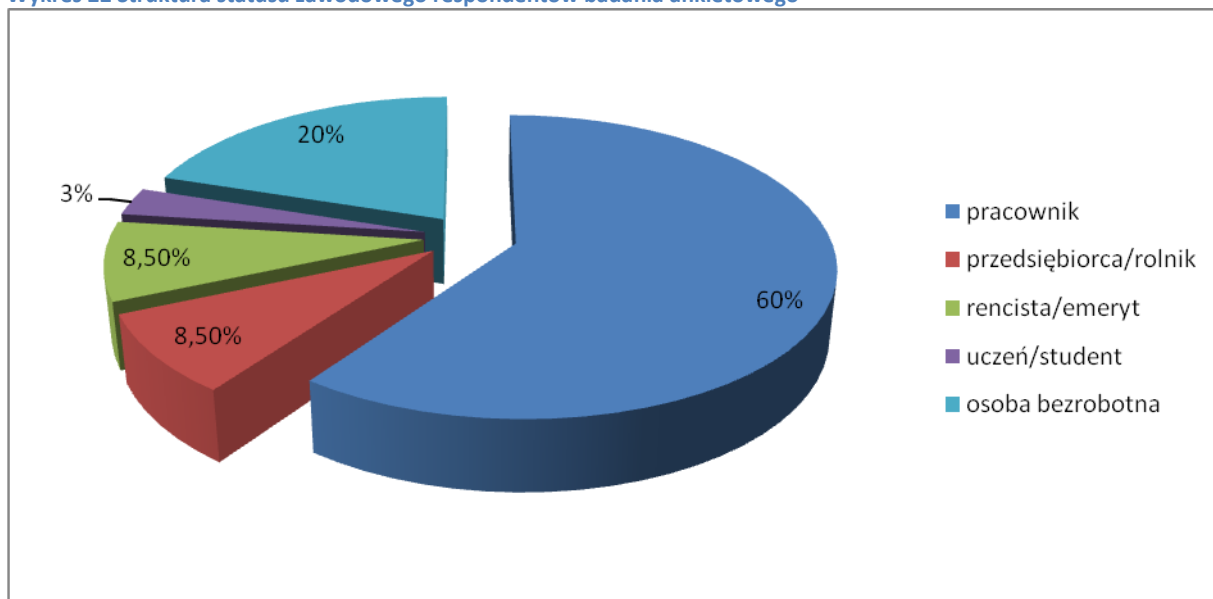
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników anonimowej ankiety skierowanej do mieszkańców powiatu grajewskiego

Wykres 21 Struktura miejsca zamieszkania respondentów badania ankietowego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników anonimowej ankiety skierowanej do mieszkańców powiatu grajewskiego

Wykres 22 Struktura statusu zawodowego respondentów badania ankietowego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników anonimowej ankiety skierowanej do mieszkańców powiatu grajewskiego

Kwestionariusz ankiety został podzielony na pięć głównych obszarów. Są to: rodzina, dzieci i młodzież, osoby starsze i niepełnosprawne, edukacja oraz poczucie bezpieczeństwa na terenie powiatu. Większość pytań była pytaniami wielokrotnego wyboru.

Tabela 27 Opinia respondentów na temat najważniejszych problemów społecznych dotyczących rodziny

Które spośród wymienionych problemów społecznych dotyczących rodziny uważa Pani/Pan za najważniejsze na terenie Powiatu?	N	%
Ubóstwo	95	47,5
Bezrobocie	156	78
Bezdomność	9	4,5
Niepełnosprawność	28	14
Długotrwała lub ciężka choroba	34	17
Przemoc w rodzinie	50	25
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	50	25
Trudność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	7	3,5
Alkoholizm	119	59,5
Narkomania	5	2,5
RAZEM	553	276,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników anonimowej ankiety skierowanej do mieszkańców powiatu grajewskiego. Wynik sumaryczny jest większy niż 100%, gdyż respondenci dokonywali wielokrotnego wyboru.

Jako najważniejszy problem społeczny dotyczący rodziny mieszkające na terenie powiatu grajewskiego najczęściej wskazywany był problem bezrobocia (78%) ubóstwa

(47,5%), a także przemocy w rodzinie (50%) i bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (50%). Ankietowani wskazywali również, jakie są ich zdaniem najważniejsze przyczyny sprzyjające pogłębianiu się problemów opiekuńczo-wychowawczych. Za najważniejszą przyczynę uznano alkoholizm w rodzinach. Odpowiedź ta została wybrana 161 razy.

Tabela 28 Opinia respondentów na temat przyczyn sprzyjających pogłębianiu się problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach

Które spośród niżej wymienionych przyczyn Pani/Pana zdaniem najbardziej sprzyjają pogłębianiu się problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach na terenie powiatu?	N	%
Ubóstwo	77	38,5
Alkoholizm	161	80,5
Narkomania	10	5
Rozpad rodziny	70	35
Rodzina niepełna	54	27
Przemoc w rodzinie	58	29
Długotrwała lub ciężka choroba lub niepełnosprawność w rodzinie	26	13
Niski poziom umiejętności wychowawczych	67	33,5
Inne	2	1
RAZEM	525	262,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników anonimowej ankiety skierowanej do mieszkańców powiatu grajewskiego. Wynik sumaryczny jest większy niż 100%, gdyż respondenci dokonywali wielokrotnego wyboru.

Wśród innych przyczyn sprzyjających się pogłębianiu się problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach, które nie zostały wymienione wśród możliwych odpowiedzi respondenci wskazali bezrobocie, brak chęci ludzi do pracy, źle skonstruowane prawo oraz swoistą mentalność ludzi.

Ankietowani zostali również poproszeni o wskazanie, jakie ich zdaniem działania poprawiłyby funkcjonowanie rodzin niewydolnych wychowawczo.

Tabela 29 Opinia respondentów na temat działań, które mogłyby poprawić funkcjonowanie rodzin niewydolnych wychowawczo

Jakie działania Pani/Pana zdaniem poprawiłyby funkcjonowanie rodzin niewydolnych wychowawczo?	N	%
Zwiększenie aktywności	127	63,5

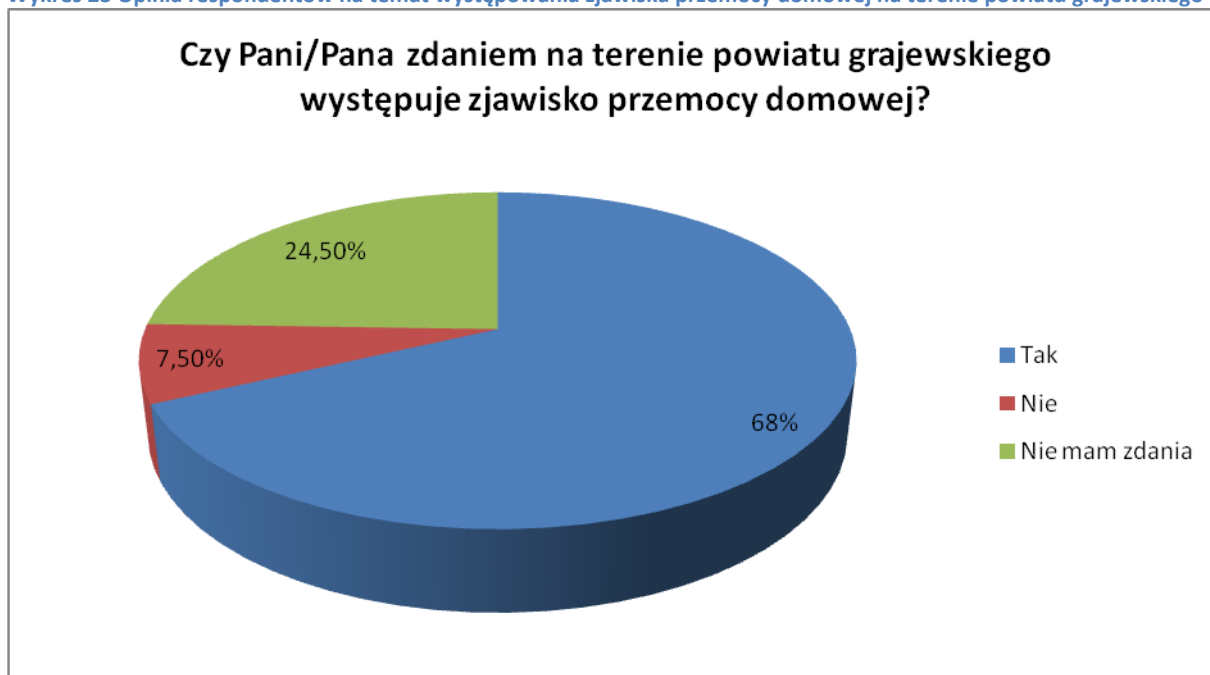
zawodowej rodziców		
Zwiększenie świadczeń pieniężnych dla rodzin wielodzietnych i niepełnych	24	12
Wzrost dostępności konsultacji psychologiczno- pedagogicznych	58	29
Pomoc asystenta rodziny	52	26
Zwiększenie dostępności specjalistycznego poradnictwa	45	22,5
Poszerzenie działań instytucji wspierających rodzinę	40	20
Zwiększenie pracy socjalnej w środowisku	35	17,5
Edukacja rodzin w zakresie właściwego pełnienia ról rodzicielskich	57	28,5
RAZEM	438	219

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników anonimowej ankiety skierowanej do mieszkańców powiatu grajewskiego. Wynik sumaryczny jest większy niż 100%, gdyż respondenci dokonywali wielokrotnego wyboru.

Za najbardziej skuteczne zdaniem respondentów uznano takie działania jak: zwiększenie aktywności zawodowej rodziców (63,5%), wzrost dostępności konsultacji psychologiczno-pedagogicznych (29%), edukacja rodzin w zakresie właściwego pełnienia ról rodzicielskich (28,5%), pomoc asystenta rodziny (26%).

Ankietowanych zapytano również czy ich zdaniem na terenie powiatu grajewskiego występuje zjawisko przemocy domowej oraz o wskazanie skali ww. zjawiska. 68% respondentów uważa, że przemoc domowa występuje w rodzinach zamieszkujących w powiecie grajewskim, 7,5% wskazało, że problem przemocy domowej nie występuje w powiecie, a 24,5% respondentów nie ma zdania na ten temat. Aż 49% ankietowanych uważa, że skala zjawiska przemocy domowej na terenie powiatu jest duża.

Wykres 23 Opinia respondentów na temat występowania zjawiska przemocy domowej na terenie powiatu grajewskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników anonimowej ankiety skierowanej do mieszkańców powiatu grajewskiego

Wykres 24 Opinia respondentów na temat skali zjawiska przemocy domowej na terenie powiatu grajewskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników anonimowej ankiety skierowanej do mieszkańców powiatu grajewskiego

Poproszeni o wskazanie najskuteczniejszych działań wobec ofiar przemocy domowej ankietowani wybierali najczęściej zakaz kontaktowania się i zbliżania sprawcy do osoby poszkodowanej (55%), zapewnienie osobie dotkniętej przemocą natychmiastowego schronienia w ośrodku wsparcia (37,5%), nakaz uczestnictwa sprawcy w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie (31%), zwiększenie dostępności do specjalistycznego poradnictwa (poradnictwo prawne, socjalne, medyczne, itp.)

(27%). Najbardziej wskazywanym przez respondentów działaniem było organizowanie akcji społecznych – 12,5%.

Tabela 30 Opinia respondentów na temat najskuteczniejszych działań wobec ofiar przemocy domowej

Jakie działania Pani/Pana zdaniem byłyby najskuteczniejsze wobec ofiar przemocy domowej?	N	%
Organizowanie akcji społecznych	35	12,5
Zakaz kontaktowania się i zbliżania sprawcy do osoby poszkodowanej	110	55
Zapewnienie osobie dotkniętej przemocą natychmiastowego schronienia w ośrodku wsparcia	75	37,5
Zwiększenie dostępności do specjalistycznego poradnictwa (poradnictwo prawne, socjalne, medyczne, itp.)	54	27
Nakaz uczestnictwa sprawcy w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	62	31
RAZEM	336	163

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników anonimowej ankiety skierowanej do mieszkańców powiatu grajewskiego. Wynik sumaryczny jest większy niż 100%, gdyż respondenci dokonywali wielokrotnego wyboru.

Odpowiedzi na pytanie o najważniejsze na terenie powiatu grajewskiego problemy społeczne dzieci i młodzieży kształtują się następująco: uzależnienie od internetu (54,5%), agresja i przemoc szkolna (46,5%), alkohol (34,5%), niewystarczająco zagospodarowany czas wolny (33,5%), chuligaństwo (25,5%), narkotyki i używki (23%), przestępczość i wandalizm (14%), inne (1%).

Tabela 31 Opinia respondentów na temat najważniejszych problemów dzieci i młodzieży

Jakie problemy społeczne dzieci i młodzieży uważa Pani/Pan za najważniejsze na terenie naszego powiatu?	N	%
Agresja i przemoc szkolna	93	46,5
Narkotyki i używki	46	23

Alkohol	69	34,5
Chuligaństwo	51	25,5
Przestępczość, wandalizm	28	14
Uzależnienie od Internetu	109	54,5
Niewystarczająco zagospodarowany czas wolny	67	33,5
Inne	2	1
RAZEM	465	232,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników anonimowej ankiety skierowanej do mieszkańców powiatu grajewskiego. Wynik sumaryczny jest większy niż 100%, gdyż respondenci dokonywali wielokrotnego wyboru.

Wśród innych problemów społecznych dzieci i młodzieży wymieniony został problem pozostawiania dzieci „samych sobie” oraz problem nieuczestniczenia rodziców w życiu dzieci.

Za najważniejsze przyczyny problemów społecznych dzieci i młodzieży respondenci uważają nieumiejętne zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży (51,5%), brak pozytywnych wzorców i autorytetów (45%), alkoholizm rodziców (31%), brak perspektyw po zakończeniu edukacji (27%), niski status materialny rodzin (22%), niski poziom umiejętności wychowawczych rodziców (21%). Przyczyny takie jak: przemoc w rodzinie, eurosieroctwo, przeciążenie rodziców pracą, zbyt łatwy dostęp do środków odurzających i psychoaktywnych brak odpowiedniego nadzoru ze strony służb społecznych i policji, ograniczony dostęp do placówek kulturalnych i obiektów sportowo-rekreacyjnych były wskazywane znacznie rzadziej, na poziomie poniżej 10% odpowiedzi.

Tabela 32 Opinia respondentów na temat najważniejszych przyczyn problemów dzieci i młodzieży

Jakie Pani/Pana zdaniem są najważniejsze przyczyny problemów społecznych dzieci i młodzieży na terenie powiatu grajewskiego?	N	%
Brak pozytywnych wzorców i autorytetów	90	45
Nieumiejętne zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży	103	51,5
Niski status materialny rodzin	44	22
Przemoc w rodzinie	37	18,5
Eurosieroctwo	35	17,5
Przeciążenie rodziców	37	18,5

pracą		
Niski poziom umiejętności wychowawczych rodziców	42	21
Alkoholizm rodziców	62	31
Zbyt łatwy dostęp do środków odurzających i psychoaktywnych	36	18
Brak perspektyw po zakończeniu edukacji	54	27
Brak odpowiedniego nadzoru ze strony służb społecznych i policji	7	3,5
Ograniczony dostęp do placówek kulturalnych i obiektów sportowo-rekreacyjnych	18	9
RAZEM	565	282,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników anonimowej ankiety skierowanej do mieszkańców powiatu grajewskiego. Wynik sumaryczny jest większy niż 100%, gdyż respondenci dokonywali wielokrotnego wyboru.

Istnieją różne sposoby oddziaływania na dzieci i młodzież oraz ich środowisko, by zmniejszać występujące problemy społeczne tej grupy. Za najskuteczniejszy sposób zmniejszania problemów społecznych dzieci i młodzieży respondenci uznawali rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych (w tym sportowych) – 42%, kampanie i programy profilaktyczne dla dzieci i młodzieży – 34%, zwiększenie dostępności i anonimowości wsparcia specjalistycznego (np.: pedagoga, psychologa) – 26,5%, zwiększenie liczby obiektów sportowo-rekreacyjnych – 26,5%, promowanie zdrowego trybu życia – 25%. Znacznie rzadziej wskazywanymi sposobami zmniejszania problemów dzieci i młodzieży były: pedagogizacja rodziców – 22,5% i zwiększenie liczby patroli w miejscach publicznych – 19,5%.

Tabela 33 Opinia respondentów na temat najskuteczniejszych sposobów zmniejszania problemów społecznych dzieci i młodzieży

Które z poniższych rozwiązań Pani/Pana zdaniem mogą być najskuteczniejszymi sposobami zmniejszania problemów społecznych dzieci i młodzieży?	N	%
Kampanie i programy profilaktyczne dla dzieci i młodzieży	68	34
Promowanie zdrowego trybu życia	50	25
Zwiększenie dostępności i anonimowości wsparcia	53	26,5

specjalistycznego (np.: pedagoga, psychologa)		
Rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych (w tym sportowych)	84	42
Zwiększenie liczby patroli w miejscach publicznych	39	19,5
Zwiększenie liczby obiektów sportowo-rekreacyjnych	53	26,5
Pedagogizacja rodziców	45	22,5
RAZEM	392	196

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników anonimowej ankiety skierowanej do mieszkańców powiatu grajewskiego. Wynik sumaryczny jest większy niż 100%, gdyż respondenci dokonywali wielokrotnego wyboru.

W pytaniu 10 respondenci określali, jakie problemy społeczne osób starszych zamieszkujących na terenie powiatu grajewskiego uważają za najważniejsze.

Tabela 34 Najczęstsze problemy społeczne osób starszych w opinii respondentów

Jakie problemy społeczne w Pani/Pana opinii dotyczą najczęściej osób starszych na terenie naszego powiatu?	N	%
Choroba	136	68
Niepelnosprawność	46	23
Ubóstwo	67	33,5
Samotność	119	59,5
Przemoc (w tym zaniedbanie)	11	5,5
Brak opieki ze strony rodziny	82	41
Wykluczenie społeczne (stereotypy i uprzedzenia osób starszych)	16	8
Miała liczba placówek wspierających osoby starsze	42	21
RAZEM	519	259,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników anonimowej ankiety skierowanej do mieszkańców powiatu grajewskiego. Wynik sumaryczny jest większy niż 100%, gdyż respondenci dokonywali wielokrotnego wyboru.

Jak wynika z odpowiedzi respondentów, wśród najczęstszych problemów społecznych dotyczących osoby starsze mieszkańcy wymieniają chorobę (68%), samotność (59,5%), brak opieki ze strony rodziny (41%) oraz ubóstwo (33,5%).

Tabela 35 Opinia respondentów na temat najczęściej występujących problemów osób niepełnosprawnych

Z jakimi problemami społecznymi Pani/Pana zdaniem najczęściej spotykają się osoby niepełnosprawne na terenie powiatu grajewskiego?	N	%
Bariery architektoniczne	69	34,5
Bariery ekonomiczne (wysokie koszty leczenia,		

rehabilitacji)	104	52
Brak właściwych ofert pracy	94	47
Deficyt zakładów pracy chronionej	30	15
Utrudniony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej	58	29
Utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych	47	23,5
Utrudniony dostęp do usług opiekuńczych	28	14
Brak akceptacji w środowisku lokalnym	21	10,5
Utrudnione możliwości korzystania ze środków transportu	23	11,5
Izolacja społeczna	34	17
Utrudnione realizowanie spraw w instytucjach	4	2
RAZEM	512	256

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników anonimowej ankiety skierowanej do mieszkańców powiatu grajewskiego. Wynik sumaryczny jest większy niż 100%, gdyż respondenci dokonywali wielokrotnego wyboru.

Obok problemów osób starszych ankietowani wskazywali również najczęstsze problemy społeczne osób niepełnosprawnych: bariery ekonomiczne (wysokie koszty leczenia, rehabilitacji) – 52%, brak właściwych ofert pracy – 47%, bariery architektoniczne – 34,5%, utrudniony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej – 29% oraz placówek rehabilitacyjnych – 23,5%.

Zdaniem respondentów sytuację osób starszych w powiecie poprawiłoby w znacznym stopniu organizowanie wolontariatu z zakresu pomocy osobom starszym – 57,5%, zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów - 45,5% oraz zapewnienie dostępu do placówek wsparcia dziennego (np.: klub seniora) – 45%.

Tabela 36 Opinia respondentów na temat działań, które poprawiłyby sytuację osób starszych w powiecie

Jakie działania Pani/Pana zdaniem poprawiłyby sytuację osób starszych w powiecie grajewskim?	N	%
Organizowanie wolontariatu z zakresu pomocy osobom starszym w wykonywaniu codziennych czynności życiowych	115	57,5
Kampanie społeczne mające na celu uwrażliwianie społeczności lokalnej na potrzeby i	47	23,5

problemy osób starszych		
Organizowanie spotkań i imprez środowiskowych	50	25
Zapewnienie dostępu do placówek wsparcia dziennego (np. klub seniora)	90	45
Zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów	91	45,5
Dostępność do specjalistycznego poradnictwa	48	24
Inne	2	1
RAZEM	443	221,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników anonimowej ankiety skierowanej do mieszkańców powiatu grajewskiego. Wynik sumaryczny jest większy niż 100%, gdyż respondenci dokonywali wielokrotnego wyboru.

Jako inne niż wymienione działania mogące poprawić sytuację osób starszych w powiecie ankietowani wymienili m.in.: zorganizowanie transportu masowego z uwzględnieniem osób ograniczonych ruchowo oraz likwidację barier architektonicznych.

Kolejne pytanie dotyczyło działań, dzięki którym osoby niepełnosprawne mogłyby pełniej uczestniczyć w życiu społecznym. Największym poparciem ze strony mieszkańców powiatu cieszyły się takie działania jak: zwiększenie liczby ofert pracy – 57,5%, zwiększenie pomocy specjalistycznej – 43%, zwiększenie liczby zakładów pracy chronionej – 31%, szkolenia umożliwiające podniesienie kwalifikacji zawodowych dla osób niepełnosprawnych – 28%, zapewnienie dostępu do wczesnej diagnostyki medycznej i wsparcia – 24%.

Tabela 37 Działania, które umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym w opinii respondentów

Jakie działania według Pani/Pana umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?	N	%
Zwiększenie liczby ofert pracy	115	57,5
Zwiększenie liczby zakładów pracy chronionej	62	31
Szkolenia umożliwiające podniesienie kwalifikacji zawodowych dla osób niepełnosprawnych	56	28
Zwiększenie pomocy specjalistycznej	86	43
Likwidacja barier architektonicznych	42	21
Rozwój edukacji	14	7

integracyjnej		
Zapewnienie dostępu do wczesnej diagnostyki medycznej i wsparcia	48	24
Tworzenie miejsc pracy w ekonomii społecznej	33	16,5
RAZEM	456	228

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników anonimowej ankiety skierowanej do mieszkańców powiatu grajewskiego. Wynik sumaryczny jest większy niż 100%, gdyż respondenci dokonywali wielokrotnego wyboru.

Największym problemem społecznym w obszarze edukacji według mieszkańców powiatu jest brak miejsc opieki nad dziećmi w okresie wolnym od nauki – 37,5%, mała liczba placówek wychowania przedszkolnego - 36,5% i niedostateczne wsparcie pedagogiczno-psychologiczne – 29%. Respondenci zaznaczali również pozostałe propozycje odpowiedzi, jednak w znacznie mniejszym stopniu: brak możliwości wykorzystywania wiedzy szkolnej w czasie pozalekcyjnym, niewystarczająca liczba oddziałów żłobkowych, niskie wsparcie finansowe i materialne w celu wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, zbyt krótko działające przedszkole/żłobek.

Tabela 38 Najważniejsze problemy społeczne w obszarze edukacji w opinii respondentów

Jakie problemy społeczne w obszarze edukacji uważa Pani/Pan za najważniejsze na terenie naszego powiatu?	N	%
Mała liczba placówek wychowania przedszkolnego	73	36,5
Niedostateczne wsparcie pedagogiczno-psychologiczne	58	29
Brak możliwości wykorzystywania wiedzy szkolnej w czasie pozalekcyjnym	55	27,5
Niewystarczająca liczba oddziałów żłobkowych	43	21,5
Brak miejsc opieki nad dziećmi w okresie wolnym od nauki (np.: wakacje, ferie zimowe)	75	37,5
Niskie wsparcie finansowe i materialne w celu wyrównywania szans	40	20

edukacyjnych dzieci i młodzieży (np.: wyprawki szkolne, stypendia)		
Zbyt krótko działające przedszkole/żłobek	36	18
Inne	1	0,5
RAZEM	381	190,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników anonimowej ankiety skierowanej do mieszkańców powiatu grajewskiego. Wynik sumaryczny jest większy niż 100%, gdyż respondenci dokonywali wielokrotnego wyboru.

Jako inny niż wymienione problem społeczny w obszarze edukacji wskazano brak motywacji uczniów do zdobywania wiedzy, co jest wynikiem aktualnie funkcjonującego systemu państwowego.

W pytaniu 15 respondenci odpowiadali, czy czują się bezpiecznie jako mieszkańcy powiatu grajewskiego. Mimo wielu różnych problemów dotyczących społeczność powiatu, ponad połowa badanych odpowiedziała, że czuje się bezpiecznie w miejscu swego zamieszkania. Brak poczucia bezpieczeństwa odczuwa 15,5% ankietowanych, a 29,5% nie zawsze czuje się bezpiecznie.

Wykres 25 Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu grajewskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników anonimowej ankiety skierowanej do mieszkańców powiatu grajewskiego

Zdaniem respondentów główną przyczyną braku poczucia bezpieczeństwa są przede wszystkim osoby pijące alkohol w miejscach publicznych, łatwy dostęp do alkoholu i narkotyków oraz wandalizm i zachowania chuligańskie wśród młodzieży. Rzadziej wskazywanymi przyczynami były kolejno: naruszanie przepisów ruchu drogowego – 26%, zbyt mała ilość patroli policyjnych- 24%, włamania i kradzieże – 23%, przemoc w rodzinie – 12,5%.

Tabela 39 Opinia respondentów na temat przyczyn braku poczucia bezpieczeństwa w powiecie grajewskim

Co jest przyczyną braku poczucia bezpieczeństwa w powiecie Pani/Pana zdaniem?	N	%
Osoby pijące alkohol w miejscach publicznych	107	53,5
Włamania i kradzieże	46	23
Przemoc w rodzinie	25	12,5
Wandalizm i zachowania chuligańskie wśród młodzieży	64	32
Naruszanie przepisów ruchu drogowego (np.: zbyt duża prędkość, przejeżdżanie samochodów na czerwonym świetle)	52	26
Zbyt mała ilość patroli policyjnych	48	24
Łatwy dostęp do alkoholu i narkotyków	70	35
RAZEM	412	206

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników anonimowej ankiety skierowanej do mieszkańców powiatu grajewskiego. Wynik sumaryczny jest większy niż 100%, gdyż respondenci dokonywali wielokrotnego wyboru.

Ankietowani wskazali, że poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu zwiększyłyby w znacznym stopniu następujące działania: większa liczba patroli policyjnych, zwiększenie egzekwowania zakazu sprzedaży alkoholu dzieciom i młodzieży oraz osobom nietrzeźwym, a także wzrost alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży. Najrzadziej wskazywaną wśród wymienionych odpowiedzią były akcje i kampanie społeczne propagujące tematykę przestępczości i jej skutków.

Tabela 40 Opinia respondentów na temat działań, które zwiększyłyby poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców powiatu grajewskiego

Jakie działania Pani/Pana zdaniem zwiększyłyby poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców terenu powiatu grajewskiego?	N	%
Większa liczba patroli policyjnych	112	56
Zwiększenie egzekwowania zakazu sprzedaży alkoholu dzieciom i młodzieży oraz osobom nietrzeźwym	95	47,5
Akcje i kampanie społeczne propagujące tematykę przestępczości i jej skutków	28	14
Wzrost alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	98	49
RAZEM	333	166,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników anonimowej ankiety skierowanej do mieszkańców powiatu grajewskiego. Wynik sumaryczny jest większy niż 100%, gdyż respondenci dokonywali wielokrotnego wyboru.

W pytaniach nr 18 i nr 19 poproszono o wskazanie mocnych i słabych stron powiatu.

Wśród atutów powiatu grajewskiego mieszkańcy wymienili:

- środowisko, drogi powiatowe;
- dobre położenie geograficzne – powiat położony w sąsiedztwie lasów i jezior, czyste powietrze – tzw. „Zielone płuca Polski”;
- korzystne walory turystyczno-krajobrazowe;
- wysoka atrakcyjność położenia powiatu dla przemysłu;
- spokój, bezpieczeństwo;
- mała przestępczość oraz brak przestępczości zorganizowanej
- możliwość rozwoju turystyki w związku z położeniem na terenie powiatu części Biebrzańskiego Parku Narodowego;
- świetlice szkolne, zabytki, hala sportowa oraz basen;
- nieobojętność wobec potrzebujących;
- prawidłowe funkcjonowanie policji i urzędów, kompetentna obsługa klientów w instytucjach;
- atrakcyjne ceny mieszkań do wynajęcia;
- wzrost inwestycji;
- stan wizualny gospodarstw domowych, domów, bloków, gospodarstwa agroturystyczne;
- szkoły średnie.

Respondenci podali następujące słabe strony powiatu grajewskiego:

- brak miejsc pracy – wysokie bezrobocie, brak pracy dla osób z wyższym wykształceniem;
- brak dostępu do ośrodków kulturowych, typu teatr, filharmonia;
- niedbałość o drogi powiatowe;
- brak specjalistycznej opieki zdrowotnej, słaba dostępność do porad specjalistów;
- brak przemysłu i nowoczesnej technologii;
- mała ilość ścieżek rowerowych, ścieżek do biegania;
- dworzec PKS, brak dworca PKP, brak poczekalni dla podróżujących, nierozwinięta komunikacja miejska;
- brak perspektyw dla młodych osób, niskie płace, emigracja w celach zarobkowych;
- brak Domu Pomocy Społecznej dla osób starszych, brak noclegowni;
- słabo rozwinięte działania na rzecz osób doświadczających przemocy (pomoc psychoterapeutyczna);

- brak miejsc do uprawiania sportu (np.: hale, orliki);
- wysoki poziom chuligaństwa, zaniedbane rzeki;
- brak możliwości zapewnienia opieki nad dziećmi w małych miejscowościach, brak zainteresowania władz problemami rodzin;
- niebezpieczne skrzyżowania, brak ronda na skrzyżowaniu ul. Szkolna – ul. Kolejowa, krótko działające przedszkola;
- zbyt małe zainteresowanie terenami wiejskimi, brak miejsc rozrywkowych na terenach wiejskich, np.: place zabaw dla dzieci, boisko, niski poziom usług medycznych na terenach wiejskich;
- niedobór środków finansowych w budżecie.

4. Analiza SWOT

4.1. Analiza SWOT obszaru zagrożenie wykluczeniem społecznym

MOCNE STRONY

1. Profesjonalna kadra zatrudniona w ośrodkach pomocy społecznej i Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie
2. Otwartość na problemy społeczne
3. Likwidacja barier indywidualnych osób niepełnosprawnych
4. Otwartość instytucji do współpracy
5. Chęć podnoszenia kwalifikacji u osób młodych z grupy zagrożonej wykluczeniem społecznym
6. Dobra znajomość środowiska osób zagrożonych wykluczeniem przez ośrodki pomocy społecznej i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
7. Dysponowanie środkami finansowymi przeznaczonymi na działania na rzecz grupy osób zagrożonych wykluczeniem
8. Dobry przepływ informacji pomiędzy różnymi instytucjami pracującymi na rzecz grupy docelowej
9. Umiejętność pozyskiwania środków z zewnątrz (dotacje MPiPS, środki PFRON, środki UE, środki Funduszu Pracy)
10. Dobra infrastruktura i profesjonalizm kadr pomocy społecznej, oświaty i zdrowia
11. Sprawnie działające jednostki odpowiedzialne za bezpieczeństwo publiczne

12. Różnorodność form wsparcia dla osób bezrobotnych proponowanych przez Powiatowy Urząd Pracy
13. Wspieranie dzieci z rodzin najuboższych poprzez dożywianie w szkołach, organizowanie i dofinansowywanie wypoczynku letniego
14. Wspieranie finansowe i materialne rodzin wielodzietnych

SŁABE STRONY

1. Nieadekwatność wykształcenia i kwalifikacji do potrzeb rynku pracy
2. Roszczeniowa postawa klientów pomocy społecznej
3. Niska dostępność specjalistycznego wsparcia i terapii dla osób potrzebujących (brak specjalistów, np.: psychiatry dziecięcego, terapeutów rodzinnych i uzależnień)
4. Niewystarczająca dostępność do ośrodków terapii uzależnień
5. Niewystarczająca ilość ofert pracy
6. Rolniczy charakter powiatu i mała ilość zakładów przemysłowych
7. Bierna postawa osób w kwestii zmiany swojej sytuacji
8. Najwyższa w województwie podlaskim stopa bezrobocia
9. Zbyt niska oferta płacy (oferty pracy z najniższym wynagrodzeniem oraz dotyczące pracy subsydiowanej)
10. Wysoki odsetek bezrobotnych w wieku 25-34 lata
11. Wysoki poziom bezrobocia ukrytego
12. Wielopropblemowość rodzin
13. Niedostateczne zasoby lokali socjalnych i komunalnych
14. Zjawisko dziedziczenia biedy, bezrobocia, wyuczona bezradność
15. Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura społeczna (brak mieszkań chronionych, domów pomocy społecznej)
16. Niewłaściwe zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży
17. Niedostateczne zaangażowanie rodziców i szkoły w wychowanie dzieci i młodzieży
18. Osłabienie więzi społecznych, rodzinnych, co przekłada się na problemy z opieką nad osobami starszymi
19. Niezaradność osób z niepełnosprawnością
20. Niewystarczająca integracja społeczna osób z niepełnosprawnością
21. Bariery psychologiczne osób z niepełnosprawnością
22. Niewystarczające środki finansowe osób z niepełnosprawnością na uzyskanie prawa jazdy
23. Zła sytuacja materialna osób z niepełnosprawnością

24. Występujące bariery architektoniczne, w komunikowaniu się i techniczne osób z niepełnosprawnością
25. Bariery związane z podejmowaniem studiów (edukacji) przez osoby z niepełnosprawnością (finansowe i inne)
26. Przemoc w rodzinach
27. Niewłaściwe metody wychowawcze w rodzinach zagrożonych przemocą
28. Zła sytuacja materialna rodzin
29. Zbyt mała ilość rodzin zastępczych zawodowych
30. Brak placówki opiekuńczo-wychowawczej na terenie powiatu
31. Niewydolność wychowawcza rodzin
32. Patologie w rodzinach

SZANSE

1. Nowe źródła i instrumenty wsparcia rozwoju zasobów ludzkich ze środków Unii Europejskiej
2. Rozwój strefy ekonomicznej
3. Poszerzenie oferty wsparcia dla osób opuszczających rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze w integracji ze środowiskiem przy użyciu środków zewnętrznych
4. Rozwój i wzmacnianie systemu rodzinnej pieczy zastępczej
5. Podejmowanie działań na rzecz ofiar i sprawców przemocy
6. Szerokie partnerstwo instytucji pomocowych
7. Możliwość skutecznego pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych
8. Działania na rzecz aktywizacji osób z grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy
9. Realizacja programów gminnych i powiatowych

ZAGROŻENIA

1. Starzenie się społeczeństwa
2. Rozluźnienie więzi rodzinnych wynikających z migracji zarobkowych, eurosieroctwo
3. Brak jednolitych wykładni przepisów prawa
4. Zmniejszenie środków finansowych z PFRON
5. Ujemny przyrost naturalny
6. Przystępczość i patologie społeczne
7. Pogłębianie się zjawisk długotrwałego korzystania z pomocy społecznej
8. Trudny dostęp do Domu Pomocy Społecznej

9. Przedkładanie spraw gospodarczych nad sprawami społecznymi przez lokalne władze
10. Niewystarczające poczucie bezpieczeństwa i stabilności zawodowej

4.2. Analiza SWOT obszaru aktywności społecznej

MOCNE STRONY

1. Własna inicjatywa
2. Wolontariat
3. „Profesjonalizacja” organizacji
4. Wysoka motywacja osób pracujących w organizacjach
5. Podejmowanie inicjatyw angażując środki własne organizacji
6. Umiejętność pozyskiwania środków i inwestowanie ich na gruncie lokalnym
7. Chęć zdobywania wiedzy (szkolenia, wizyty studyjne)
8. Większa ilość organizacji ma możliwość oddziaływania na decyzje lokalne
9. Otwartość na współpracę JST z NGO
10. Integracja ze społeczeństwem lokalnym

SŁABE STRONY

1. Ograniczone środki własne
2. Niewystarczające możliwości w zatrudnianiu pracowników i ekspertów (np.: brak księgowej)
3. Niska aktywność społeczna
4. Brak inicjatyw lokalnych
5. Nieznajomość funkcjonowania działalności organizacji, zły odbiór

SZANSE

1. Możliwość tworzenia partnerstw międzysektorowych
2. Nowe fundusze/nowy okres finansowania, nowe formy finansowania
3. Przychylność samorządów lokalnych
4. Zasoby ludzkie – wzrost aktywności młodych ludzi, społeczności lokalnych i grup nieformalnych
5. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego (wzrost świadomości)
6. Tworzenie dokumentów strategicznych przez JST we współpracy z NGO
7. Uaktywnienia obywatelskie, np.: wolontariat, możliwość zdobycia doświadczenia zawodowego
8. Możliwość zatrudniania w projekcie

9. Unikatowy system wsparcia – ośrodki wsparcia organizacji zarówno poprzez organizacje (OWOP) jak i samorząd terytorialny
10. Ekonomizacja działań organizacji
11. Zwiększenie efektów działań NGO (np.: integracja ze społeczeństwem)
12. Integracja ze społeczeństwem

ZAGROŻENIA

1. Niestabilność finansowa (brak płynności finansowej)
2. Wprowadzenie wkładu własnego w realizacji projektów w nowym okresie programowania
3. Mało liderów lokalnych
4. Niski stopień zaangażowania społeczeństwa w działania organizacji
5. Uzależnienie od finansowania z JST (brak alternatyw)
6. Biurokracja (GUS, Ministerstwo)
7. Częste zmiany w prawie, np.: księgowość w NGO

4.3. Analiza SWOT obszaru edukacja

MOCNE STRONY

1. Wykształcona kadra pedagogiczna
2. Różnorodność oferty edukacyjnej
3. Bezpieczna szkoła
4. Duża oferta konkursów, olimpiad i zawodów sportowych
5. Wydłużenie okresu kształcenia – reforma oświaty
6. Pozyskiwanie środków unijnych
7. Podejmowane działania innowacyjne, projekty międzynarodowe, ERASMUS
8. Komputeryzacja szkół
9. Duże zaangażowanie nauczycieli w pracę wychowawczą z uczniami
10. Interdyscyplinarność kształcenia

SŁABE STRONY

1. Ciągłe zmiany w oświacie i prawie oświatowym
2. Niedofinansowanie szkół
3. Brak opieki psychiatrycznej i medycznej
4. Brak etatu psychologa szkolnego

5. Brak szkolnych ośrodków kariery i doradcy zawodowego w placówkach i szkołach
6. Niedostosowanie kierunków kształcenia do ofert pracy
7. Duża konkurencja między szkołami o każdego kandydata
8. Niewystarczające fundusze na profilaktykę w szkołach

SZANSE

1. Wydłużenie etapu kształcenia ponadpodstawowego i poprawa jakości kształcenia
2. Osobisty potencjał uczniów
3. Lepszy dostęp do informacji
4. Możliwość doksztalcenia się nauczycieli
5. Możliwość nauki języków obcych w szkole i poza nią
6. Duża aktywność szkół w realizacji projektów unijnych
7. Rozwój technologii informatycznej
8. Uzupełnianie kwalifikacji, zwiększanie kwalifikacji poprzez kursy zawodowe kwalifikacyjne
9. Prowadzenie własnej działalności gospodarczej
10. Współpraca szkół (ponadgimnazjalnych) ponadpodstawowych
11. Rozwijanie współpracy z przedsiębiorstwami i pracodawcami

ZAGROŻENIA

1. Niż demograficzny
2. Problemy rodzin
3. Niski poziom rozwoju gospodarczego na terenie powiatu
4. Obniżenie poziomu (przyjmowanych) uczniów
5. Wzrost liczby uczniów z niepełnosprawnością
6. Migracja młodzieży – wybór szkół poza powiatem
7. Porzucanie szkoły w trakcie kształcenia
8. Przedsiębiorstwa nie spełniają kryteriów wymaganych przez prawo oświatowe, jako miejsc do odbywania praktyk przez uczniów
9. Niewystarczająco prowadzona polityka oświatowa w powiecie
10. Przerzucanie odpowiedzialności za wychowanie dzieci na szkołę
11. Niedostateczna współpraca rodziców ze szkołą
12. Obniżenie jakości nauczania
13. Wzrost zachowań ryzykownych w szkole (np.: uzależnień)

6. Wizja rozwoju społecznego Powiatu Grajewskiego.

**Powiat Grajewski przyjazny człowiekowi,
otwarty na przedsiębiorczość i współpracę.**

7. Cele strategiczne

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działania	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźniki oceny efektywności	Termin
Cel główny : Wsparcie rodzin z terenu powiatu Grajewskiego	Ograniczenie patologii i przemocy w rodzinach i przeciwdziałanie uzależnieniom w tym alkoholizmowi	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2012-2020 Realizacja Gminnych Programów Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii 	PCPR, KPP, Jednostki Oświatowe i Kulturalne, NGO, Kuratorzy	-środki własne powiatu -środki pochodzące z Unii Europejskiej	- liczba rodzin objętych wsparciem, - liczba realizowanych programów	2017-2020
	Podniesienie wydolności wychowawczej rodzin i promowanie i wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja Powiatowego programu profilaktycznego w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach 	PCPR, KPP, świetlice szkolne i socjoterapeutyczne, Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, szkoły i placówki oświatowe, PPP,	- budżet państwa, środki finansowe samorządu województwa, powiatów i gmin, fundusze strukturalne,	- liczba osób objętych programem	2017-2020

		zagrożonych przemocą w rodzinie na lata 2015-2020				
	Ograniczanie zjawiska biedy w rodzinach i zjawiska długotrwałego korzystania z pomocy społecznej					
	Ograniczanie przestępczości i przeciwdziałania patologiom społecznym	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja programów profilaktycznych w szkołach 	KPP, szkoły , NGO			
	Ograniczenie rozluźniania więzi rodzinnych i podejmowanie działań dotyczących zwiększenia ilości rodzin zastępczych i nawiązywanie współpracy z placówkami opiekuńczo- wychowawczymi na terenie innych powiatów	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja Programu Pieczy zastępczej 				
	Ułatwienie dostępu do poradni w tym specjalistycznych :Poradni Pedagogicznej i innych np.: psychiatra dziecięcy, terapeuta	<ul style="list-style-type: none"> Świadczenie usług <ul style="list-style-type: none"> - Dla nauczycieli - Dla rodziców - Dla uczniów Analiza możliwości utworzenia przez JST i Służbę Zdrowia specjalistycznych np.: psychiatra dziecięcy, terapeuta 				

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działania	Realizatorzy	Źródła finansowani	Wskaźniki oceny	Termin
-------------------------	-----------------------	---------------------------	---------------------	---------------------------	------------------------	---------------

				a	efektywności	
Cel główny : Integracja osób z niepełnosprawnością	Likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych osób z niepełnosprawnością	<ul style="list-style-type: none"> • Dofinansowanie ze środków PFRON, np.: wykonanie podjazdu, przystosowanie łazienki, zakup komputera ze specjalistycznym oprogramowaniem, zakup podnośnika wannowego 				
	Ograniczanie niezaradności osób z niepełnosprawnością , przeciwdziałanie barierom psychologicznym i przeciwdziałanie zjawisku biedy osób z niepełnosprawnością	<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie psychologiczne • Wsparcie prawnika • Praca socjalna z osobami niepełnosprawnymi • Zasiłki z OPS 				
	Ograniczanie barier związanych z podejmowaniem edukacji przez osoby niepełnosprawne na różnych szczeblach	<ul style="list-style-type: none"> • dofinansowanie studiów w ramach programu Aktywny Samorząd • wydawanie orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, indywidualnego nauczania oraz opinie o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka • prowadzenie klas integracyjnych 				
	Ułatwienie dostępu do rehabilitacji osób z niepełnosprawnością	<ul style="list-style-type: none"> • dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach 				

		rehabilitacyjnych <ul style="list-style-type: none"> • dofinansowanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego • świadczenie usług przez Szpital Ogólny im. dr Witolda Gineła w Grajewie 				
	Poszukiwanie różnych źródeł finansowania na wsparcie osób z niepełnosprawnością i tworzenie miejsc pracy w tym w ekonomii społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnością • informowanie o możliwościach utworzenia i dofinansowania miejsca pracy dla osób z niepełnosprawnością przez OWES 	PUP, OWES			

- przygotowane w ramach programu PUP – Załącznik Nr 1

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działania	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźniki oceny efektywności	Termin
Cel główny : Przeciwdziałanie bezrobociu	Przeciwdziałanie wzrostowi bezrobocia i jego skutkom społecznym poprzez promocję zatrudnienia i efektywną aktywizację osób bezrobotnych z powiatu grajewskiego	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia i propagowanie kształcenia ustawicznego • podstawowe usługi rynku pracy (pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe i szkolenia), inne działania aktywizujące osoby bezrobotne, w tym w szczególności zagrożone wykluczeniem społecznym (staże, roboty publiczne, 	PUP	<ul style="list-style-type: none"> - środki własne powiatu - środki Funduszu Pracy - środki pochodzące z Unii Europejskiej 		

		prace społecznie- użyteczne).				
	Promocja i rozwój przedsiębiorczości w powiecie grajewskim	<ul style="list-style-type: none"> • organizacja szkoleń z zakresu przedsiębiorczości, • udzielanie dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej, • promocja samozatrudnienia i postaw przedsiębiorczych poprzez organizację spotkań z bezrobotnymi, • udzielanie pomocy finansowej przy zatrudnianiu przez pracodawców osób bezrobotnych w ramach prac interwencyjnych, • refundacja kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy, • informowanie i promowanie programów zatrudnienia subsydiowanego oraz upowszechnianiu usług ukierunkowanych na rozwój przedsiębiorczości, 	PUP	<ul style="list-style-type: none"> - środki własne powiatu - środki Funduszu Pracy - środki pochodzące z Unii Europejskiej 		

		<ul style="list-style-type: none"> • promocja kształcenia ustawicznego, • szkolenie pracodawców i pracowników w ramach Krajowego Funduszu Szkoleniowego 				
	Doskonalenie instytucjonalnej obsługi rynku pracy- profesjonalny i przyjazny urząd	<ul style="list-style-type: none"> • promocja usług, akcje informacyjne z wykorzystaniem dostępnych technologii informatycznych, • ciągłe podnoszenie kwalifikacji pracowników PUP poprzez samokształcenie, systematyczne szkolenia, • podnoszenie jakości obsługi klienta • wykorzystywanie dostępnych technologii informatycznych, w tym: • bieżąca aktualizacja i uzupełnianie treści strony internetowej urzędu, • monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych, • barometr zawodów, • analiza zmian w strukturze zarejestrowanych, • badania własne pod 	PUP	<ul style="list-style-type: none"> - środki własne powiatu - środki Funduszu Pracy - środki pochodzące z Unii Europejskiej 		

		kątem potrzeb pracodawców oraz potrzeb osób bezrobotnych i poszukujących pracy.				
	Rozwój współpracy publicznych służb zatrudnienia z instytucjami rynku pracy, pomocy społecznej i innymi uczestnikami rynku pracy działającymi na rzecz przeciwdziałania bezrobociu wśród mieszkańców powiatu grajewskiego	<ul style="list-style-type: none"> realizowanie projektów aktywizujących uczestników rynku pracy poprzez współpracę PUP w Grajewie z samorządami terytorialnymi, OPS, PCPR, SWISON, ze szkołami średnimi i podstawowymi oraz OHP 	PUP	<ul style="list-style-type: none"> środki własne powiatu środki Funduszu Pracy środki pochodzące z Unii Europejskiej 		
	Ograniczanie zjawiska bezrobocia i przeciwdziałanie bezrobociu ukrytemu	<ul style="list-style-type: none"> Program promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego Aktywizacja bezrobotnych m.in. kierowanie do odbycia stażu, dofinansowania do rozpoczęcia działalności gospodarczej refundacja pracodawcom kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla bezrobotnego. 	PUP	<ul style="list-style-type: none"> środki własne powiatu środki Funduszu Pracy środki pochodzące z Unii Europejskiej 		
	Podnoszenie kompetencji i	<ul style="list-style-type: none"> Pomoc bezrobotnym i poszukującym pracy 	PUP	<ul style="list-style-type: none"> środki własne 		

	<p>kwalfikacji dostosowanych do potrzeb rynku pracy</p>	<p>w znalezieniu zatrudnienia poprzez usługi rynku pracy tj. pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe oraz organizacje szkoleń.</p>		<p>powiatu - środki Funduszu Pracy - środki pochodzące z Unii Europejskiej</p>		
	<p>Informowanie o możliwościach, zatrudnienia , samozatrudnienia i tworzenia miejsc pracy w tym w ekonomii społecznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Udzielanie informacji o możliwościach podjęcia zatrudnienia , utworzenia działalności gospodarczej spółdzielni socjalnej osób fizycznych prawnych , 		<p>- środki własne powiatu - środki Funduszu Pracy - środki pochodzące z Unii Europejskiej</p>		
	<p>Aktywizacja osób bezrobotnych, w szczególności wkraczających na rynek pracy oraz 50+</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Finansowanie kosztów kształcenia ustawicznego pracodawcy i pracowników w ramach KFS 		<p>- środki własne powiatu - środki Funduszu Pracy - środki pochodzące z Unii Europejskiej</p>		
	<p>Nawiązanie współpracy z Ośrodkiem Wsparcia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie partnerstwa 	<p>PUP, JST , NGO,</p>			

	Ekonomii Społecznej i Informowanie o możliwościach tworzenia miejsc pracy w Ekonomii Społecznej	z OWES dotyczącego popularyzacji i tworzenia miejsc pracy w sektorze Ekonomii Społecznej – spółdzielnie socjalne osób prawnych, osób fizycznych, tworzenie spółdzielni osób niepełnosprawnych i tworzenie miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej	samorządy gminne, OPS			
--	---	---	-----------------------	--	--	--

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działania	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźniki oceny efektywności	Termin
Cel główny Przeciwdziałanie izolacji seniorów	Integracja seniorów i ograniczanie skutków starzenia się społeczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> Opracowanie programów i projektów aktywizujących seniorów. Wspieranie organizacji pozarządowych działających na rzecz seniorów. Działania na rzecz integracji międzypokoleniowej oraz integracji różnych grup społecznych. 	JST, NGO, instytucje DPS, WTZ,		-Ilość programów, ilość NGO -Ilość podjętych działań w JST	
	Odbudowywanie	<ul style="list-style-type: none"> Organizacja wydarzeń 	PCPR,	- Środki	-Ilość wydarzeń	

	więzi społecznych i rodzinnych i rozwijanie infrastruktury społecznej	kulturalnooświatowych i sportowych dostępnych dla seniorów.	DPS, WTZ, ŚDS, NGO, Jednostki Oświatowe i Kulturalne	własne instytucji, NGO, - środki w ramach programów współpracy		
	Ułatwianie dostępu do domu pomocy społecznej i domów pobytu dziennego	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie domów pobytu dziennego • przekazywanie informacji o dostępie i miejscach w domach pomocy społecznej 	JST (gminy) JST – Starostwo	- środki UE , ministerstwa	Ilość utworzonych DDP i ilość osób w DPS	

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działania	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźniki oceny efektywności	Termin
Cel główny: Skuteczna i nowoczesna edukacja na terenie powiatu Grajewskiego	Analiza i dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza zapotrzebowania rynku pracy i rynku usług edukacyjnych 	JST, szkoły	-środki własne, -programy UE	Opracowana analiza	
	Nawiązywanie współpracy szkół z przedsiębiorstwami celem zapewniania miejsc do odbywania praktyk zawodowych przez uczniów	<ul style="list-style-type: none"> • Podpisywanie umów szkół z przedsiębiorcami 	Szkoły , przedsiębiorcy	-środki własne	Podpisane umowy	
	Przeciwdziałanie wzrostowi zachowań ryzykownych w szkołach i zapewnienie uczniom właściwej profilaktyki w szkołach i środowisku zamieszkania w tym cyberprzemocy i	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja programów profilaktycznych w szkołach i Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej 	Szkoły NGO , JST, kuratorzy , KPP, PPP	-środki własne JST, -programy UE	Ilość programów profilaktycznych realizowanych w szkołach	

	uzależnieniu się młodzieży od Internetu					
	Nawiązywanie większej współpracy rodziców ze szkołą i podniesienie zaangażowania rodziców i szkół w wychowanie dzieci i młodzieży i właściwe zagospodarowywanie czasu wolnego dzieci i młodzieży	<ul style="list-style-type: none"> • Programy skierowanych do rodziców , ilość zajęć i typów pozalekcyjnych , pozaszkolnych , 	Szkoły , NGO, kuratorzy , PPP	-środki własne JST, -programy UE	Ilość programów profilaktycznych realizowanych w szkołach	
	Zapewnienie uczniom wszechstronnej pomocy w tym : psychologicznej, pedagogicznej i dorady zawodowego w szkołach i opieki psychiatrycznej na terenie powiatu	<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie Szkolnych Ośrodków Kariery (doradca zawodowy) w każdej szkole ponadpodstawowej, podjęcie działań przez JST i służbę zdrowia – utworzenie poradni psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży na terenie powiatu 	JST , szkoły Służba Zdrowia	-środki własne JST, -programy UE	Ilość utworzonych SzOK Utworzona poradnia	

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działania	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźniki oceny efektywności	Termin
Cel główny : Rozwój społeczeństwa obywatelskiego :	Wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych	<ul style="list-style-type: none"> • Współdecydowanie o planowaniu wydatków w JST na roczne i wieloletnie programy współpracy, udział w 	Starostwo, NGO,	-środki JST, -środki własne NGO	Ilość wspartych NGO, ilość osób zasiadających w komisjach konkursowych, ilość środków	

		komisjach konkursowych, spotkaniach partycypacyjnych			przeznaczonych na roczny program współpracy JST z NGO	
Rozwój wolontariatu i podniesienie aktywności społecznej i kreowanie liderów lokalnych	<ul style="list-style-type: none"> Organizowanie kampanii Informacyjnych na temat wolontariatu, organizacji pożytku publicznego promowanie powstawania centrów wolontariatu w szkołach wspólnych inicjatyw, spotkań NGO we współpracy z JST. 	Starostwo, NGO, szkoły	-środki JST, własne NGO, -środki darczyńców, -środki UE	Ilość kampanii społecznych na temat OPP i wolontariatu (jedna rocznie) Ilość spotkań z NGO w ciągu roku		
Podnoszenie stopnia zaangażowania społeczeństwa w działania społeczne i wspieranie inicjatyw lokalnych oraz promocja działań organizacji pozarządowych na terenie powiatu	<ul style="list-style-type: none"> Promowanie organizacji działających w powiecie przy wykorzystaniu różnych narzędzi komunikacji, 	Starostwo, NGO, grupy nieformalne np. KGW	-środki JST, własne NGO, -środki darczyńców, -środki UE	Baza danych organizacji na stronach JST , ilość stron WWW które posiadają NGO i mediów społecznościowych		
	<ul style="list-style-type: none"> Nagradzanie działaczy społecznych -organizacja corocznego spotkania NGO z terenu powiatu 	Zarząd JST , NGO , grupy nieformalne,		Zorganizowane spotkanie coroczne z NGO Ilość działaczy NGO nagrodzonych przez Zarząd Powiatu		

7. Monitoring i system aktualizacji strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Grajewskim na lata 2017-2025 wskazuje na zadania, których realizacja jest wyzwaniem nie tylko dla wszelakich instytucji publicznych i niepublicznych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej, ale i dla całej społeczności lokalnej Powiatu Grajewskiego. Zarówno monitoring jak i ocena realizacji są podstawą do efektywnego wdrażania Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. To właśnie poprzez monitorowanie odbywa się badanie i ocena efektywności realizacji zadań i celów, oraz poziomu, w jakim zostaną osiągnięte.

Ocena realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Grajewskim na lata 2017-2025 będzie dokonywana raz na dwa lata przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grajewie oraz przedstawiana w sprawozdaniu rocznym z działalności PCPR przedkładanym Zarządowi i Radzie Powiatu. Strategia jest dokumentem otwartym, którego uzupełnienie i poszerzenie o nowe zadania i cele jest możliwe w każdym czasie

8. Proces partycypacji

Proces uspołeczniania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Grajewskim na lata 2017-2025 odbywał się w oparciu o konsultacje z jednostkami samorządowymi Powiatu Grajewskiego. W dniu 01.12.2016r. odbyło się pierwsze spotkanie Zespołu do spraw opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Grajewskim powołanego przez Starostę Powiatu Grajewskiego Zarządzeniem Nr 43/2016 z dnia 22 listopada 2016r. W skład Zespołu wchodził przedstawiciele jednostek z terenu powiatu. Podczas pierwszego spotkania Zespołu, które odbyło się w Sali Konferencyjnej Starostwa Powiatowego w Grajewie wypracowano plan Strategii, a także przekazano pisma z prośbą o udzielenie informacji – danych charakteryzujących powiat w ostatnich latach. Poszczególne instytucje przesyłały dane do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, gdzie dokonano ich podsumowania, a wyniki przedstawiono w formie tabel i wykresów.

Kolejnym etapem procesu partycypacji było opracowanie ankiety, która została rozprowadzona do środowisk członków Zespołu. Wyniki uzyskane od członków społeczności lokalnych opracowano zbiorczo i zamieszczono w dokumencie Strategii.

Podczas drugiego spotkania, które odbyło się 01.03.2017r. przedstawiciele poszczególnych instytucji zostali podzieleni na grupy, w których wspólnie wypracowywali analizę SWOT poszczególnych obszarów: zagrożenie wykluczeniem społecznym, oświata, służba zdrowia, aktywność obywatelska – NGO. Wskazane przez grupy słabe i mocne strony oraz szanse i zagrożenia poszczególnych obszarów zostały zaprezentowane przez każdą grupę. Podczas omawiania analizy SWOT Zespół wspólnie dokonywał oceny istniejących problemów, wyciągano wnioski i analizowano zaproponowane możliwości działań. Ostatni element spotkania stanowiło wypracowanie celów strategicznych.

Opracowany dokument przesłano do konsultacji dla członków Zespołu do spraw opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Grajewskim na lata 2017-2025.

Całkowicie opracowany dokument Strategii został przekazany do uchwalenia Radzie Powiatu Grajewskiego.

9. Źródła finansowania

Podstawowymi źródłami finansowania działań zaplanowanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Grajewskim na lata 2017-2025 będą środki pochodzące z:

- budżetu powiatu Grajewskiego
- budżetów jednostek organizacyjnych powiatu
- budżetu państwa – dotacji na dofinansowanie zadań własnych
- budżetu państwa na finansowanie realizacji zadań zleconych
- Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
- funduszy europejskich
- innych programów i grantów

Dokładne określenie wysokości środków zaplanowanych na realizację poszczególnych celów Strategii nie jest możliwe z uwagi na długi okres obowiązywania dokumentu, brak

wieloletnich planów finansowych określających wydatki powiatu na bieżące działania, a także brak długookresowych źródeł finansowania.

10. Podsumowanie

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Grajewskim na lata 2017-2025 została opracowana aby możliwe było dokładne, systematyczne i planowe dążenie do zrealizowania założonych celów strategicznych. Zostały one sformułowane na podstawie analizy sytuacji społecznej Powiatu Grajewskiego. Ww. Strategia ma służyć poprawieniu jakości życia mieszkańców powiatu oraz jego harmonijnemu rozwojowi. Celem jest także przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu konkretnych grup oraz pomocy w pokonywaniu problemów społecznych. Wdrażanie Strategii spotka się z powodzeniem tylko wówczas, gdy odbywać się będzie ścisła współpraca – partnerstwo wielu instytucji. Jest to fundamentalna zasada polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Ma to duże znaczenie zwłaszcza w przypadku pozyskiwania środków, gdyż większe szanse mają zadania o dużej skali działań, nastawione na rozwiązywanie głównych problemów społecznych.

11. Spis tabel

Tabela 1 Liczba rodzin, którym udzielono pomocy przez Ośrodki Pomocy Społecznej Powiatu Grajewskiego w latach 2013-2016

Tabela 2 Wykaz świadczonych usług w latach 2013-2016 dla pełnoletnich wychowanków, którzy opuścili rodzinę zastępczą

Tabela 3 Wykaz świadczonych usług w latach 2013-2016 dla pełnoletnich wychowanków, którzy opuścili placówkę opiekuńczo-wychowawczą

Tabela 4 Wykaz świadczonych usług w latach 2013-2016 dla pełnoletnich wychowanków opuszczających dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii, młodzieżowy ośrodek wychowawczy (zgodnie z art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 930 z późn. zm.)

Tabela 5 Łączna wysokość środków na utrzymanie dzieci z terenu Powiatu Grajewskiego w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2013-2016

Tabela 6 Dofinansowanie udzielone w ramach rehabilitacji społecznej ze środków Państwowego Funduszu rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grajewie w latach 2013-2016

Tabela 7 Charakterystyka udzielonego dofinansowania ze środków PFRON w latach 2013-2016

Tabela 8 Wysokość środków na realizację pilotażowego programu Aktywny Samorząd w latach 2013-2016

Tabela 9 Liczba wydanych orzeczeń według przyczyn niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia przez Powiatowy Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w latach 2013-2016

Tabela 10 Liczba wydanych orzeczeń według przyczyn niepełnosprawności dla osób przed 16 rokiem życia przez Powiatowy Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w latach 2013-2016

Tabela 11 Liczba i cel przyjętych przez PZON wniosków o ustalenie stopnia niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia w latach 2013-2016

Tabela 12 Liczba orzeczeń wydanych przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w latach szkolnych 2012/2013, 2013/2014, 2014/2015, 2015/2016

Tabela 13 Opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie wydane w roku szkolnym 2012/2013

Tabela 14 Opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie wydane w roku szkolnym 2013/2014

Tabela 15 Opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie wydane w roku szkolnym 2014/2015

Tabela 16 Opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie wydane w roku szkolnym 2015/2016

Tabela 17 Zestawienie działań podjętych przez policjantów KPP w Grajewie wobec przemocy w rodzinie na terenie powiatu w latach 2013-2016

Tabela 18 Liczba udzielonych porad prawnych, psychologicznych i socjalnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w latach 2014-2016 przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grajewie

Tabela 19 Ilość świadczeń udzielonych w Szpitalu Ogólnym im. dr Witolda Gineła w Grajewie w latach 2013-2016

Tabela 20 Liczba podopiecznych Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego w Szczuczynie w latach 2013-2016

Tabela 21 Ilość świadczeń udzielonych przez jednostki organizacyjne Zakładu Podstawowej Opieki Zdrowotnej w latach 2013-2016

Tabela 22 Liczba szkół na terenie Powiatu Grajewskiego

Tabela 23 Uczniowie i absolwenci szkół ponadgimnazjalnych w powiecie w latach 2013-2016

Tabela 24 Uczniowie i absolwenci Zespołu Szkół Specjalnych im. Jana Pawła II w Grajewie w latach 2013-2016

Tabela 25 Ilość środków zleconych na realizację projektów przez Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Społecznych Osób Niepełnosprawnych w Grajewie w latach 2013-2016

Tabela 26 Ilość środków na realizację projektów przez Stowarzyszenie Szkoła Naszą Szansą w latach 2013-2016

Tabela 27 Opinia respondentów na temat najważniejszych problemów społecznych dotyczących rodziny

Tabela 28 Opinia respondentów na temat przyczyn sprzyjających pogłębianiu się problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach

Tabela 29 Opinia respondentów na temat działań, które mogłyby poprawić funkcjonowanie rodzin niewydolnych wychowawczo

Tabela 30 Opinia respondentów na temat najskuteczniejszych działań wobec ofiar przemocy domowej

Tabela 31 Opinia respondentów na temat najważniejszych problemów dzieci i młodzieży

Tabela 32 Opinia respondentów na temat najważniejszych przyczyn problemów dzieci i młodzieży

Tabela 33 Opinia respondentów na temat najskuteczniejszych sposobów zmniejszania problemów społecznych dzieci i młodzieży

Tabela 34 Najczęstsze problemy społeczne osób starszych w opinii respondentów

Tabela 35 Opinia respondentów na temat najczęściej występujących problemów osób niepełnosprawnych

Tabela 36 Opinia respondentów na temat działań, które poprawiłyby sytuację osób starszych w powiecie

Tabela 37 Działania, które umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym w opinii respondentów

Tabela 38 Najważniejsze problemy społeczne w obszarze edukacji w opinii respondentów

Tabela 39 Opinia respondentów na temat przyczyn braku poczucia bezpieczeństwa w powiecie grajewskim

Tabela 40 Opinia respondentów na temat działań, które zwiększyłyby poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców powiatu grajewskiego

12. Spis wykresów

Wykres 1 Liczba rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu Grajewskiego w latach 2013-2016 (stan na koniec grudnia)

Wykres 2 Dzieci umieszczone w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2013-2016 (według stanu na 31 grudnia)

Wykres 3 Liczba orzeczeń wydanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia z uwzględnieniem stopnia niepełnosprawności w latach 2013-20

Wykres 4 Liczba i cel przyjętych przez PZON wniosków o ustalenie niepełnosprawności dla osób przed 16 rokiem życia w latach 2013-2016

Wykres 5 Orzekane w latach 2013-2016 osoby dorosłe z podziałem na wiek

Wykres 6 Liczba legitymacji wydanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności dla osób niepełnosprawnych w latach 2013-2016

Wykres 7 Stopa bezrobocia w powiecie według stanu na 31 grudnia w latach 2013-2016

Wykres 8 Liczba osób bezrobotnych w Powiecie Grajewskim w latach 2013-2016

Wykres 9 Liczba osób bezrobotnych w Powiecie Grajewskim w latach 2013-2016 z podziałem na płeć

Wykres 10 Osoby bezrobotne w powiecie z podziałem na wiek w latach 2013-2016

Wykres 11 Bezrobotni w powiecie ze względu na wykształcenie według stanu na koniec grudnia w latach 2013-2016

Wykres 12 Bezrobotne osoby niepełnosprawne w powiecie z podziałem na płeć według stanu na koniec grudnia w latach 2013-2016

Wykres 13 Bezrobotne osoby niepełnosprawne w powiecie z podziałem na stopień niepełnosprawności według stanu na koniec grudnia w latach 2013-2016

Wykres 14 Liczba przestępstw na terenie Powiatu Grajewskiego w latach 2013-2016

Wykres 15 Liczba wniosków o umieszczenie w ZOL w latach 2013-2016

Wykres 16 Liczba udzielonych porad lekarskich przez Poradnię Ginekologiczno-Położniczą w Grajewie w latach 2012-2016

Wykres 17 Nauczyciele zatrudnieni w szkołach ponadgimnazjalnych i Zespole Szkół Specjalnych w powiecie w latach 2013- 2016

Wykres 18 Struktura płci respondentów badania ankietowanego

Wykres 19 Struktura wieku respondentów badania ankietowanego

Wykres 20 Struktura wykształcenia respondentów badania ankietowego

Wykres 21 Struktura miejsca zamieszkania respondentów badania ankietowego

Wykres 22 Struktura statusu zawodowego respondentów badania ankietowego

Wykres 23 Opinia respondentów na temat występowania zjawiska przemocy domowej na terenie powiatu grajewskiego

Wykres 24 Opinia respondentów na temat skali zjawiska przemocy domowej na terenie powiatu grajewskiego

Wykres 25 Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu grajewskiego

13. Załączniki

Załącznik Nr 1 – Program promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy dla powiatu grajewskiego na lata 2017-2025

Załącznik Nr 2 - Ankieta skierowana do mieszkańców Powiatu Grajewskiego

**Program promocji zatrudnienia
oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy
dla powiatu grajewskiego
na lata 2017-2025**

Spis treści:

I. WPROWADZENIE

II. CHARAKTERYSTYKA LOKALNEGO RYNKU PRACY

Demograficzny profil powiatu grajewskiego

Charakterystyka i bieżąca analiza stanu bezrobocia

III. ANALIZA SWOT RYNKU PRACY POWIATU GRAJEWSKIEGO

IV. CELE I DZIAŁANIA POWIATOWEGO URZĘDU PRACY W GRAJEWIE NA LATA
2017-2025

1. Przeciwdziałanie wzrostowi bezrobocia i jego skutkom społecznym poprzez promocję zatrudnienia i efektywną aktywizację osób bezrobotnych z powiatu grajewskiego.
2. Promocja i rozwój przedsiębiorczości w powiecie grajewskim
3. Doskonalenie instytucjonalnej obsługi rynku pracy-profesjonalny i przyjazny urząd
4. Rozwój współpracy publicznych służb zatrudnienia z instytucjami rynku pracy, pomocy społecznej i innymi, działającymi na rzecz przeciwdziałania bezrobociu wśród mieszkańców powiatu grajewskiego

V. MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PROGRAMU

VI. MONITOROWANIE PROGRAMU - WSKAŹNIKI

VII. ZAKOŃCZENIE

WPROWADZENIE

Program promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy dla powiatu grajewskiego na lata 2017 –2025, został opracowany na podstawie art. 9, ust. 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2016 roku, poz. 645 z późn.zm.).

Program ten ukierunkowany jest na stworzenie jak najlepszych warunków umożliwiających zmniejszenie stopy bezrobocia, a tym samym osiągnięcie wyższej stopy zatrudnienia. Jednym z podstawowych warunków osiągnięcia zamierzonego celu jest wdrożenie i realizacja kompleksowego Programu przystosowanego do zmieniających się w sposób dynamiczny potrzeb całego rynku pracy w szczególności lokalnego rynku pracy.

Program promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy dla powiatu grajewskiego określa cele i zadania w zakresie aktywizacji zawodowej i podtrzymywania zdolności do pracy bezrobotnych mieszkańców powiatu grajewskiego, realizowane w imieniu Starosty Grajewskiego przez Powiatowy Urząd Pracy w Grajewie

Jednostką organizacyjną powiatu grajewskiego odpowiedzialną za realizację polityki rynku pracy jest Powiatowy Urząd Pracy w Grajewie.

CHARAKTERYSTYKA LOKALNEGO RYNKU PRACY

Demograficzny profil powiatu grajewskiego

Powiat grajewski zajmuje powierzchnię 967,24 km². Położony jest w północno-zachodniej części województwa podlaskiego na terenie tzw. „Zielonych Płuc Polski”. W jego skład wchodzi: miasto Grajewo, miasto i gmina Rajgród, miasto i gmina Szczuczyn oraz gminy: Grajewo, Radziłów i Wąsosz.

Powiat grajewski zamieszkuje 48228 mieszkańców, z czego 50,3% stanowią kobiety, a 49,7% mężczyźni. W latach 2002-2016 liczba mieszkańców zmalała o 5,2%. Średni wiek mieszkańców wynosi 40,2 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa podlaskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski. W miastach zamieszkują 27 232 osoby - 56,5 % ogółu mieszkańców powiatu grajewskiego, natomiast na wsiach 20996 osób – 43%.

Powiat grajewski ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -17. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -0,4 na 1000 mieszkańców powiatu grajewskiego.

64,1% mieszkańców powiatu grajewskiego jest w wieku produkcyjnym, 18,2% w wieku przedprodukcyjnym, a 17,7% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

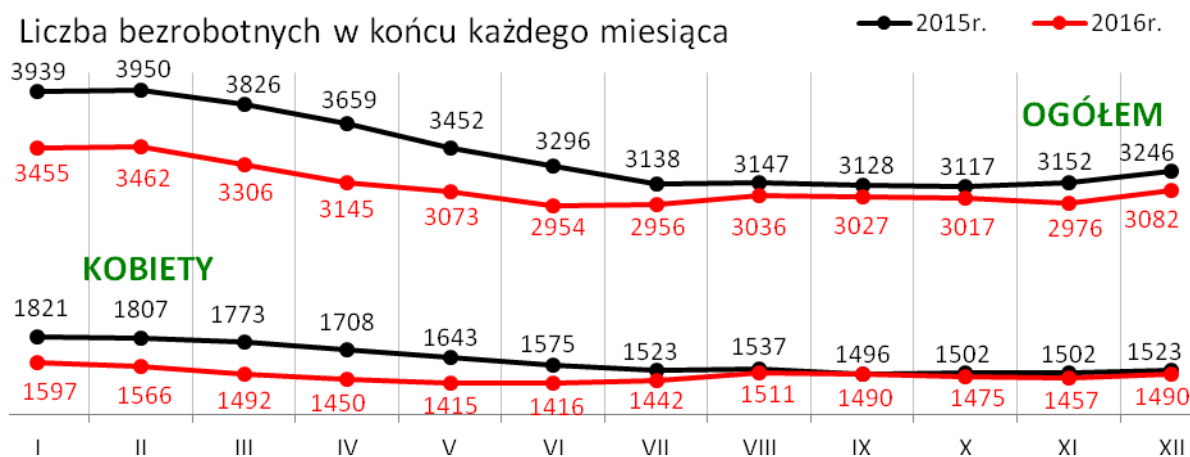
W powiecie grajewskim na 1000 mieszkańców pracuje 143 osób . Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa podlaskiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. 46,6% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 53,4% mężczyźni. Głównym ośrodkiem przemysłowym powiatu jest miasto Grajewo, gdzie zlokalizowany jest przemysł drzewny. W Grajewie swoją siedzibę ma też jedna z największych w kraju spółdzielni mleczarskich. Na pozostałym obszarze powiatu dominuje rolnictwo, handel, usługi oraz agroturystyka.

46,5% aktywnych zawodowo mieszkańców powiatu grajewskiego pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 20,6% w przemyśle i budownictwie, a 16,3% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 16,3% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

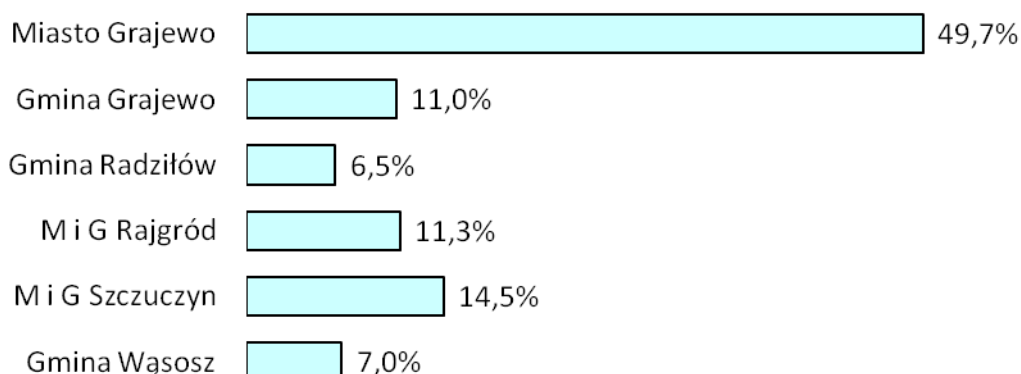
Charakterystyka i bieżąca analiza stanu bezrobocia

Stan bezrobocia

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych na koniec grudnia 2016 roku wynosiła 3082 osoby i była niższa o 164 osoby w porównaniu do liczby zarejestrowanych w końcu 2015 roku (spadek poziomu o 5,1%). Grupa kobiet w końcu omawianego okresu liczyła 1490 osób, tj. 48,3% ogólnego stanu. Średnia miesięczna liczba zarejestrowanych osób w 2016r. była o 196 osób niższa niż w roku 2015.

**Udział bezrobotnych z poszczególnych gmin powiatu
w ogólnym stanie bezrobocia (stan na 31.12.2016r.)**

Bezrobotni zamieszkali na wsi

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych zamieszkałych na wsi na koniec 2016r. wynosiła 1136 osób i była o 64 osoby niższa od poziomu notowanego w końcu 2015r. - 1200 osób. Odsetek bezrobotnych w tej kategorii wyniósł 36,9% ogółu zarejestrowanych. Kobiety w liczbie 506 stanowiły 44,5% osób bezrobotnych zamieszkałych na wsi.

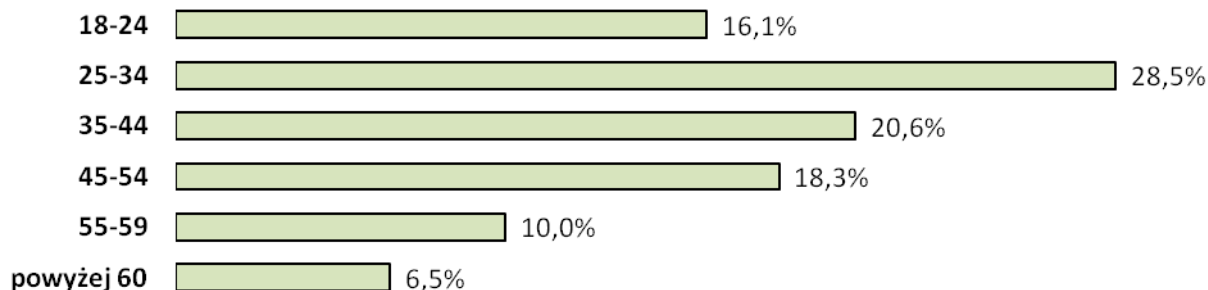
Bezrobotni według wieku

Spadek zarejestrowanych osób miał miejsce we wszystkich kategoriach wiekowych poza jedną - „najstarszą” grupą, gdzie liczba zarejestrowanych wzrosła o ¼, czyli o 40 osób. Najliczniejszy spadek miał miejsce w „najmłodszej” grupie bezrobotnych od 18 do 24 lat - o 141 osób, czyli o 22,1%. Również w tej grupie (i tylko tej) spadł odsetek bezrobotnych - o 3,5 punktu procentowego.

Grupy wiekowe	Liczba bezrobotnych wg stanu na koniec		Wzrost / spadek (+/-)	
	2015r.	2016r.	w liczbach	w %
18-24	637	496	-141	-22,1
25-34	902	877	-25	-2,8
35-44	652	635	-17	-2,6
45-54	579	565	-14	-2,4
55-59	316	309	-7	-2,2

powyżej 60	160	200	40	25,0
-------------------	-----	-----	----	------

Odsetek bezrobotnych według wieku - stan na koniec 2016r.

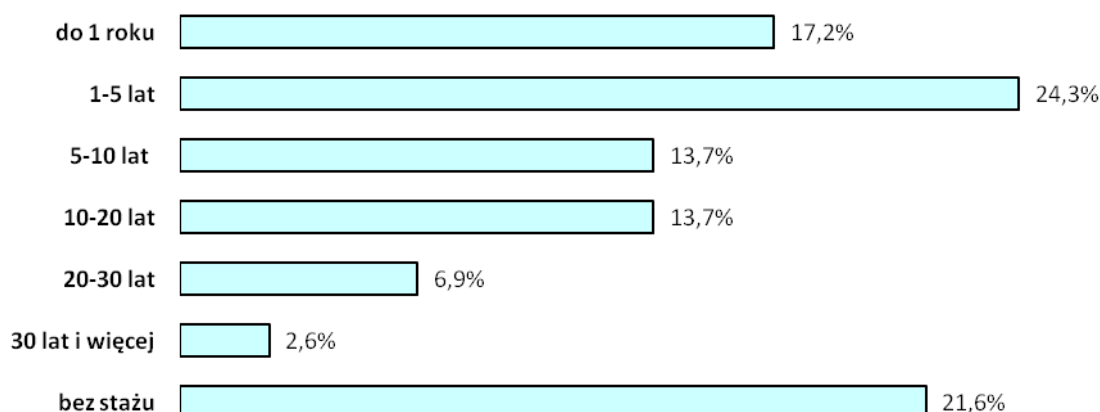
Bezrobotni według stażu pracy

Odsetek zarejestrowanych bezrobotnych bez stażu pracy wyniósł na koniec omawianego okresu 21,6% ogólnego stanu, w analogicznym okresie 2015 roku był wyższy o 1,4 punktu procentowego. Udział kobiet w omawianej kategorii był wyższy niż mężczyzn i stanowił 57,6%. Najwyższy odsetek bezrobotnych bez stażu zanotowano wśród zarejestrowanych mieszkańców gminy Radziłów - 34,3%, najniższy zaś w mieście Grajewo - 16%.

Najliczniejszą grupę wśród osób ze stażem stanowili bezrobotni z dokumentowanym stażem pracy od jednego roku do 5 lat - 748 osób (24,3% ogółu zarejestrowanych). Spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych zanotowano we wszystkich grupach poza gronem osób ze stażem ponad 30 lat.

Staż pracy w latach	Liczba bezrobotnych wg stanu na koniec		Wzrost / spadek (+/-)	
	2015r.	2016r.	w liczbach	w %
do 1 roku	539	531	-8	-1,5
1-5	756	748	-8	-1,1
5-10	457	423	-34	-7,4
10-20	449	422	-27	-6,0
20-30	224	212	-12	-5,4
30 i więcej	74	81	7	9,5
bez stażu	747	665	-82	-11,0

Odsetek bezrobotnych według stażu pracy - stan na koniec 2016r.

Bezrobotni według poziomu wykształcenia

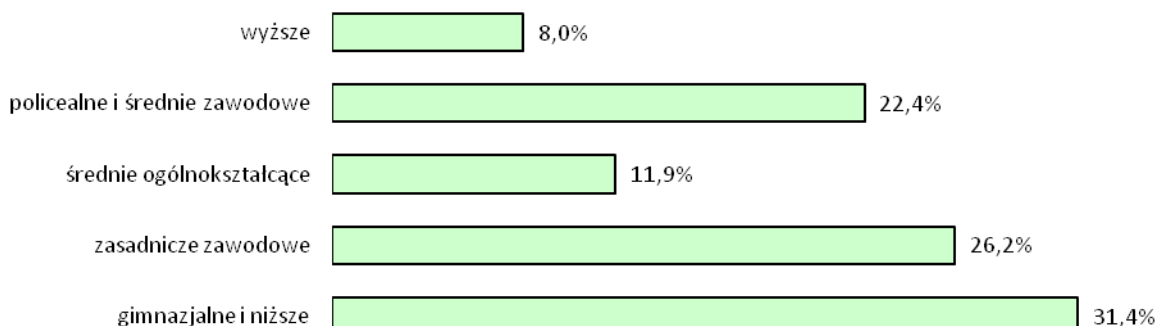
Spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych odnotowano niemal we wszystkich kategoriach - najliczniejszy dotyczył grona osób legitymujących się wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (podobnie jak przed rokiem) - o 64 osoby. Nieznacznie wzrosła liczba osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym o 7 osób.

W końcu grudnia 2016r. udziały poszczególnych grup w ogólnym stanie bezrobocia uległy nieznacznym tylko zmianom w porównaniu do sytuacji, która miała miejsce w analogicznym okresie roku poprzedniego. Niezmiennie największą grupę stanowiły osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym - 31,4% oraz zasadniczym zawodowym - 26,2%.

Udział kobiet kształtował się na poziomie 33,1% w grupie osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz 39,7% w grupie z wykształceniem gimnazjalnym i niższym. W pozostałych grupach kobiety stanowiły zdecydowaną większość - powyżej 60%.

Wykształcenie	Liczba bezrobotnych wg stanu na koniec		Wzrost / spadek (+/-)	
	2015r.	2016r.	w liczbach	w %
wyższe	297	247	-50	-16,8
policealne i średnie zawodowe	755	691	-64	-8,5
średnie ogólnokształcące	361	368	7	1,9
zasadnicze zawodowe	861	809	-52	-6,0
gimnazjalne i niższe	972	967	-5	-0,5

Odsetek bezrobotnych według wykształcenia - stan na koniec 2016r.

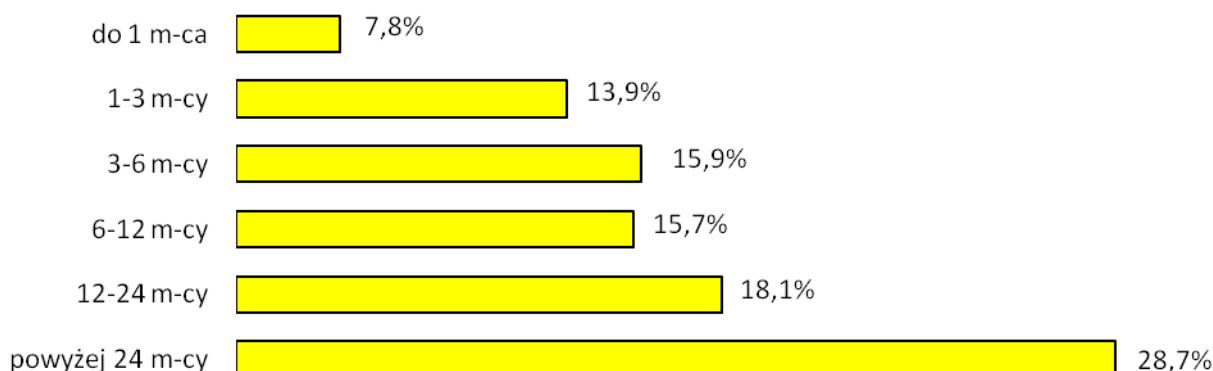

Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy

Najliczniejszą grupą bezrobotnych w końcu 2016r. były osoby pozostające bez pracy powyżej 24 miesięcy - 884, czyli ponad ¼ ogółu zarejestrowanych (60,3% to kobiety). W grupie tej miał miejsce najliczniejszy wzrost zarejestrowanych osób - o 85 w porównaniu do sytuacji z końca grudnia 2015r. Najwyższy odsetek osób tej grupy został zanotowany wśród bezrobotnych mieszkańców gminy Radziłów - 31,8%. Największy spadek liczby zarejestrowanych osób miał miejsce wśród bezrobotnych pozostających bez pracy od 1 do 3 miesięcy - 98 osób (również procentowo najwyższy spadek - o 18,6%).

Czas pozostawania bez pracy w miesiącach	Liczba bezrobotnych wg stanu na koniec		Wzrost / spadek (+/-)	
	2015r.	2016r.	w liczbach	w %
do 1	249	239	-10	-4,0
1-3	526	428	-98	-18,6
3-6	471	489	18	3,8
6-12	577	484	-93	-16,1
12-24	624	558	-66	-10,6
powyżej 24	799	884	85	10,6

Odsetek bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy na koniec 2016r.

WYBRANE KATEGORIE OSÓB BEZROBOTNYCH BĘDĄCYCH

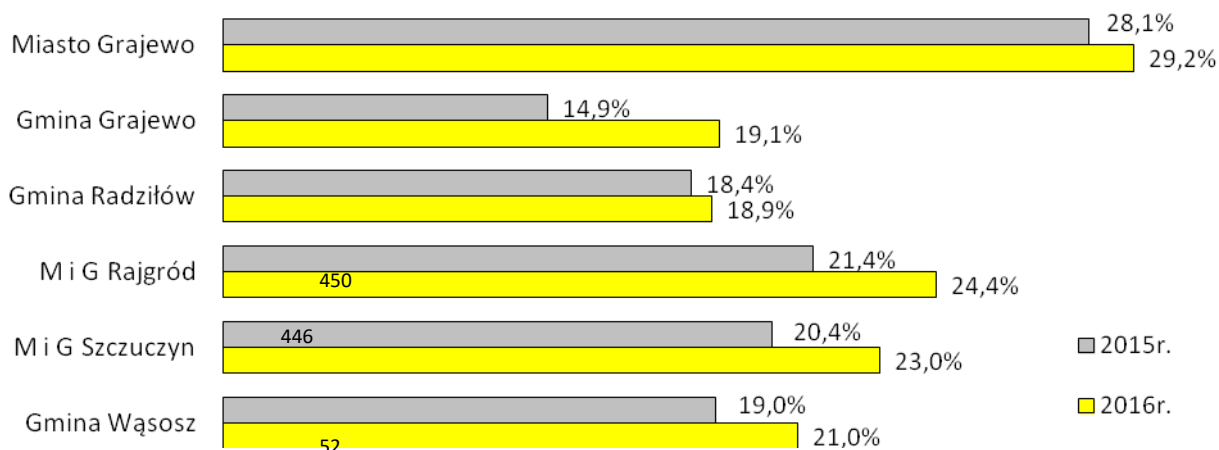
W SZCZEGÓLNEJ SYTUACJI NA RYNKU PRACY

Bezrobotni powyżej 50 roku życia

Liczba osób w omawianej kategorii zwiększyła się o 19 osób z 763 w grudniu 2015r. do 782 w grudniu 2016r. (¼ ogółu zarejestrowanych). Bezrobotne kobiety stanowiły 37,3% zarejestrowanych osób po 50 roku życia.

We wszystkich gminach powiatu wzrósł odsetek bezrobotnych w omawianej kategorii: najwyższy zanotowano w mieście Grajewo - 29,2% ogółu zarejestrowanych mieszkańców miasta, zaś najniższy w gminie Radziłów - 18,4%.

Odsetek bezrobotnych powyżej 50 roku życia w gminach powiatu wg stanu na koniec 2015r. i 2016r.

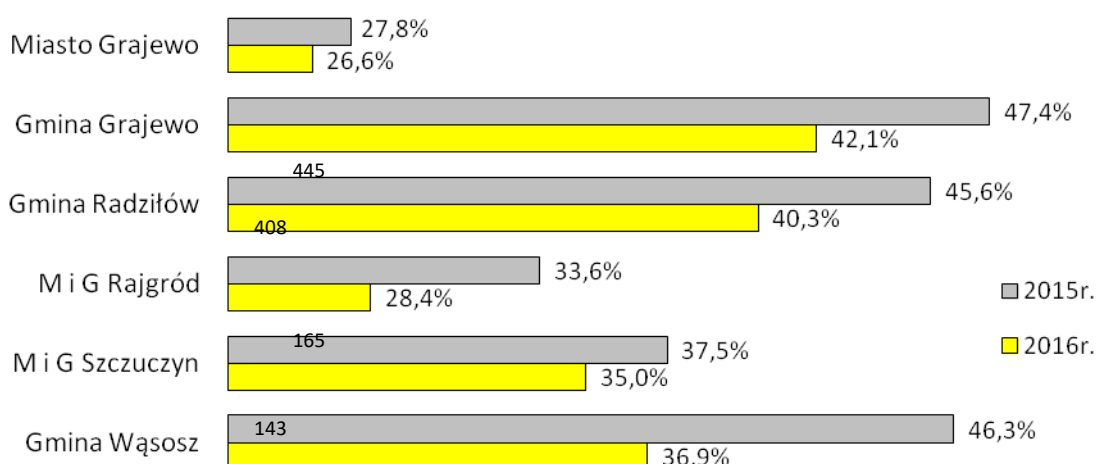
Osoby do 30 roku życia

Grupa bezrobotnych do 30 roku życia w końcu 2016 roku liczyła 967 osób (31,4% ogółu zarejestrowanych). W porównaniu z analogicznym okresem 2015 roku odnotowany został

wyraźny spadek liczby bezrobotnych w tej grupie o 153 osoby, czyli o 13,7% oraz spadek udziału o 3,1 punktu procentowego w ogólnej liczbie zarejestrowanych. Kobiety stanowiły ponad połowę tej grupy - 520 osób, tj. 53,8%.

Spadek liczby bezrobotnych do 30 roku życia miał miejsce we wszystkich gminach powiatu. Najliczniejszy dotyczył bezrobotnych z miasta Grajewo - o 37 osób, zaś największy procentowo w gminie Wąsosz - o 29,5%. Najwyższy odsetek osób do 30 roku życia w końcu grudnia 2016r. zanotowano w gminie Grajewo - 42,1% ogółu bezrobotnych mieszkańców gminy, zaś najniższy w mieście Grajewo - 26,6%.

Odsetek osób bezrobotnych do 30 roku życia w gminach powiatu wg stanu na koniec 2015r. i 2016r.

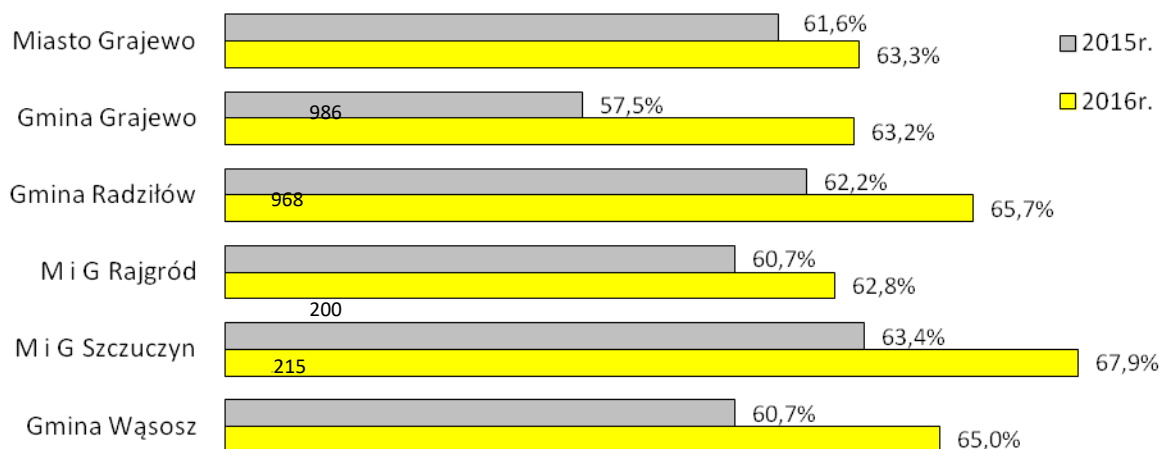

Osoby długotrwale bezrobotne

Osoby długotrwale bezrobotne w liczbie 1977 stanowiły na koniec 2016r. 64,1% wszystkich zarejestrowanych. Rok wcześniej odsetek ten był niższy o 2,8 punktu procentowego i wynosił 61,3% przy 1989 osobach. Kobiety stanowiły ponad połowę omawianej grupy bezrobotnych - 1010 osób, tj. 51,1%.

Porównując sytuację z końca grudnia 2016r. z analogicznym okresem 2015r. liczba długotrwale bezrobotnych spadła w czterech gminach - łącznie o 45 osób, zaś wzrost w liczbie 33 osób dotyczył łącznie gminy Grajewo oraz miasta i gminy Szczuczyn. Odsetek osób długotrwale bezrobotnych wzrósł we wszystkich gminach powiatu - najwyższy zanotowano w mieście i gminie Szczuczyn - 67,9% ogółu zarejestrowanych z ww. terenu.

Odsetek osób długotrwale bezrobotnych w gminach powiatu
wg stanu na koniec 2015r. i 2016r.

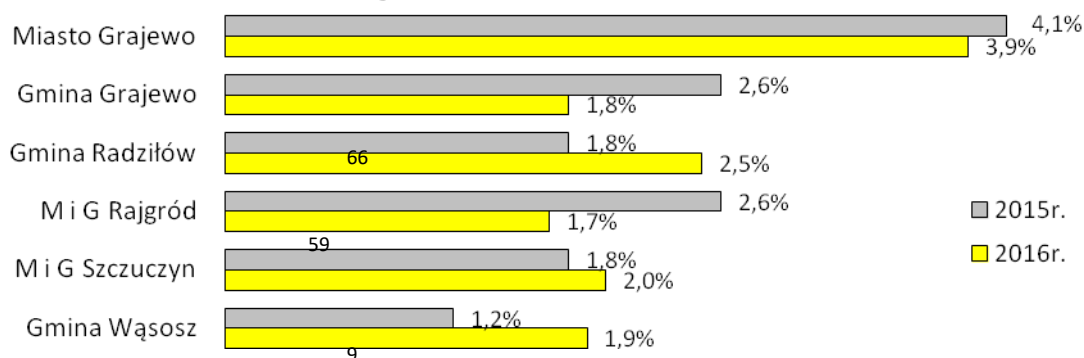
Osoby niepełnosprawne

Grupa osób niepełnosprawnych w końcu 2016 roku liczyła 89 osób (2,9% ogółu zarejestrowanych), rok wcześniej - 100 osób ze zbliżonym udziałem - 3,1%. Kobiety stanowiły 41,6% tej grupy (37 osób).

Spadek liczby niepełnosprawnych zanotowano w trzech gminach powiatu: mieście i gminie Grajewo oraz w mieście i gminie Rajgród - łącznie o 14 osób, w pozostałych nastąpił „symboliczny” wzrost po jednej osobie.

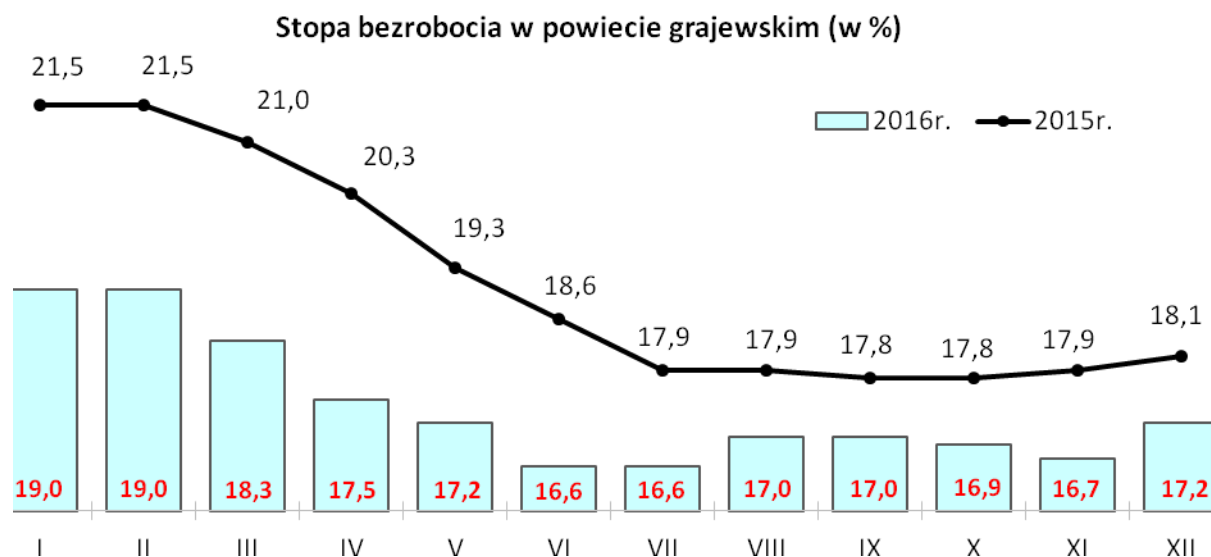
Najwyższy odsetek osób niepełnosprawnych w końcu grudnia 2016r. zanotowano w mieście Grajewo - 3,9% ogółu bezrobotnych mieszkańców miasta, zaś najniższy w mieście i gminie Rajgród - 1,7%.

Odsetek osób niepełnosprawnych w gminach powiatu
wg stanu na koniec 2015r. i 2016r.

Stopa bezrobocia

Stopa bezrobocia w powiecie grajewskim malała od marca do końca lipca 2016r. Niewielki wzrost zanotowano w III kwartale, zaś z początkiem IV kwartału wskaźnik ten zaczął się obniżać. Średnia miesięczna stopa bezrobocia w 2016r. wyniosła 17,4% i była niższa o 1,7 punktu procentowego od średniej miesięcznej stopy bezrobocia w roku poprzednim.

ANALIZA SWOT RYNKU PRACY POWIATU GRAJEWSKIEGO

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - duże doświadczenie urzędu w pozyskiwaniu środków finansowych na realizację programów i projektów rynku pracy - wysoka efektywność realizowanych programów i projektów - różnorodność projektów realizowanych przez PUP dotyczących aktywizacji bezrobotnych - wzrost poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych społeczeństwa - współpraca z partnerami rynku pracy w realizacji projektów unijnych skierowanych do bezrobotnych mieszkańców powiatu 	<ul style="list-style-type: none"> - wysoka stopa bezrobocia - niski standard życia rodzin dotkniętych bezrobociem - duży odsetek osób długotrwale bezrobotnych - duży odsetek wśród bezrobotnych osób do 30 roku życia - rolniczy charakter powiatu (mała ilość powstających miejsc pracy) - dziedziczenie bezrobocia - niski poziom płac - słabo rozwinięta sieć powiązań komunikacyjnych wykluczająca część mieszkańców powiatu z dostępu do rynku pracy
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - dobra koniunktura gospodarcza kraju pozytywnie oddziałująca na rozwój powiatu - stały dostęp do środków EFS oraz środków Funduszu Pracy - wzrastający poziom wykształcenia mieszkańców powiatu - wzrost mobilności zawodowej 	<ul style="list-style-type: none"> - długotrwałe bezrobocie prowadzące do zjawiska ubóstwa, patologii, wykluczenia społecznego - problemy osób młodych w znalezieniu pracy - migracja osób młodych „za pracą” - wysokie koszty pracy

mieszkańców powiatu - wzrost świadomości konieczności ciągłego podnoszenia i uzupełniania kwalifikacji w celu dostosowania do zmieniającego się rynku pracy - rozwój partnerstwa na rzecz rozwiązywania problemów rynku pracy	- niskie zarobki - często zmieniające się prawo
---	--

CELE I DZIAŁANIA POWIATOWEGO URZĘDU PRACY W GRAJEWIE NA LATA 2017-2025

Biorąc pod uwagę analizę lokalnego rynku pracy oraz dotychczasowe doświadczenie w rozwiązywaniu problemów bezrobocia i wypracowane w jego trakcie dobre praktyki, Powiatowy Urząd Pracy w Grajewie przyjmuje następujące cele na lata 2017-2015:

1. Przeciwdziałanie wzrostowi bezrobocia i jego skutkom społecznym poprzez promocję zatrudnienia i efektywną aktywizację osób bezrobotnych z powiatu grajewskiego.
2. Promocja i rozwój przedsiębiorczości w powiecie grajewskim
3. Doskonalenie instytucjonalnej obsługi rynku pracy-profesjonalny i przyjazny urząd
4. Rozwój współpracy publicznych służb zatrudnienia z instytucjami rynku pracy, pomocy społecznej i innymi, działającymi na rzecz przeciwdziałania bezrobociu wśród mieszkańców powiatu grajewskiego

Wymienione cele służyć mają realizacji misji PUP w Grajewie, która brzmi:

„Misją Powiatowego Urzędu Pracy w Grajewie jest pomoc poszukującym pracy w uzyskaniu zatrudnienia, a pracodawcom- w pozyskaniu odpowiedniego pracownika. Świadczymy usługi w sposób profesjonalny i przyjazny wszystkim klientom Urzędu”

Każdy z wymienionych celów będzie wdrażany poprzez podejmowanie kompleksowych działań przez wszystkie zainteresowane podmioty działające na terenie powiatu grajewskiego. Zastosowane w taki sposób podejście w realizacji Programu oparte jest na koncepcji wypracowania spójnego i kompleksowego systemu wzajemnie uzupełniających się przedsięwzięć odzwierciedlających potrzeby lokalnej polityki zatrudnienia. Wdrożenie programu umożliwi zintegrowanie dotychczasowych sposobów działania w zakresie rozwoju zasobów ludzkich, co spowoduje systematyczne wprowadzanie nowoczesnej, aktywnej polityki zatrudnienia na terenie powiatu.

Formuła innowacyjna programu nie ogranicza się tylko do podjęcia działań w sferze bezrobocia, lecz ze względu na charakter działań jest jednocześnie długofalową strategią rozwoju zasobów ludzkich w powiecie. Podjęte działania powinny przyczynić się do realizacji lokalnej strategii promocji zatrudnienia.

Cel 1. Przeciwdziałanie wzrostowi bezrobocia i jego skutkom społecznym poprzez promocję zatrudnienia i efektywną aktywizację osób bezrobotnych z powiatu grajewskiego.

W ramach celu 1 prowadzone będą działania w zakresie ograniczania zjawiska bezrobocia i jego negatywnych skutków poprzez podejmowanie działań na rzecz promocji zatrudnienia, aktywizacji społeczno-zawodowej oraz poprawy jakości kapitału ludzkiego dzięki wdrażanym szkoleniom i propagowaniu kształcenia ustawicznego.

Realizowane formy wsparcia obejmą m.in. podstawowe usługi rynku pracy (pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe i szkolenia) i inne działania aktywizujące osoby bezrobotne, w tym w szczególności zagrożone wykluczeniem społecznym (staże, roboty publiczne, prace społecznie-użyteczne). Szczególna uwaga zwrócona będzie na osoby młode do 30 roku życia, w tym zwłaszcza do 25 roku życia, dla których oferowane będą odpowiednie formy wsparcia tj. bony stażowe, zatrudnieniowe, szkoleniowe czy na zasiedlenie.

Działania Powiatowego Urzędu Pracy w Grajewie koncentrować się będą na marketingu i promowaniu świadczonych usług, na zachęcaniu, przyciąganiu i motywowaniu klientów Urzędu, zarówno bezrobotnych jak i pracodawców, do korzystania z oferowanych usług i form wsparcia oraz kształtowaniu pozytywnego wizerunku Urzędu jako instytucji nowoczesnej, otwartej na klienta, przyjaznej i budzącej zaufanie.

Powyższe działania umożliwią osiągnięcie wyższego poziomu motywacji i zaangażowania osób bezrobotnych, w tym grup defaworyzowanych na rynku pracy, takich jak: młodzież, osoby starsze i niepełnosprawne.

Cel 2. Promocja i rozwój przedsiębiorczości w powiecie grajewskim

Realizowane w ramach celu 2 działania będą kierowane do osób, które zamierzają rozpocząć działalność gospodarczą, a także już istniejących i rozwijających się podmiotów gospodarczych. W ramach tego priorytetu realizowane będą działania w zakresie polityki informacyjnej i promocji postaw przedsiębiorczych oraz wspierania tworzenia nowych firm, takie jak:

- działania informacyjne na temat możliwości podjęcia działalności gospodarczej,
- organizacja szkoleń z zakresu przedsiębiorczości,
- udzielanie dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej,
- promocja samozatrudnienia i postaw przedsiębiorczych poprzez organizację spotkań z bezrobotnymi.

Wsparcie pracodawców tworzących nowe miejsca pracy polegać będzie na:

- udzielaniu pomocy finansowej przy zatrudnianiu przez nich osób bezrobotnych w ramach prac interwencyjnych,

-refundacji kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy,

Oprócz tego prowadzone będą działania polegające na :

-informowaniu i promowaniu programów zatrudnienia subsydiowanego oraz upowszechnianiu usług ukierunkowanych na rozwój przedsiębiorczości,

-promocji kształcenia ustawicznego,

-szkoleniu pracodawców i pracowników w ramach Krajowego Funduszu Szkoleniowego.

Cel 3. Doskonalenie instytucjonalnej obsługi rynku pracy-profesjonalny i przyjazny urząd

Działania koncentrować się będą na doskonaleniu i poprawie instytucjonalnej obsługi rynku pracy poprzez:

-promocję usług,

-akcje informacyjne z wykorzystaniem dostępnych technologii informatycznych,

-ciągłe podnoszenie kwalifikacji pracowników PUP poprzez samokształcenie, systematyczne szkolenia,

-podnoszenie jakości obsługi klienta poprzez:

- doskonalenie standardów realizacji podstawowych usług rynku pracy,

- zwiększenie dostępności oraz wzbogacenie form i metod świadczonych usług i instrumentów rynku pracy,

- wyposażenie pracowników w niezbędne narzędzia i modernizacja techniczna sprzętu,

- szkolenia pracowników z zakresu kultury obsługi, empatii i obsługi „trudnego klienta”, przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu,

- wykorzystywanie dostępnych technologii informatycznych, w tym:

- bieżącą aktualizację i uzupełnianie treści strony internetowej urzędu,

-pogłębianie analizy lokalnego rynku pracy poprzez wykorzystywanie dostępnych metodologii:

- monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych,

- barometr zawodów,

- analiza zmian w strukturze zarejestrowanych,

• badania własne pod kątem potrzeb pracodawców oraz potrzeb osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

Cel 4. Rozwój współpracy publicznych służb zatrudnienia z instytucjami rynku pracy, pomocy społecznej i innymi uczestnikami rynku pracy działającymi na rzecz przeciwdziałania bezrobociu wśród mieszkańców powiatu grajewskiego

Publiczne służby zatrudnienia reprezentowane na terenie powiatu grajewskiego przez PUP w Grajewie współpracują na lokalnym rynku pracy z samorządami terytorialnymi, miejskimi i gminnymi ośrodkami pomocy społecznej, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Stowarzyszeniem Wspierania Inicjatyw Społecznych Osób Niepełnosprawnych, ze szkołami średnimi i podstawowymi oraz Ochotniczym Hufcem Pracy. Działania te będą rozwijane i poszerzane w zależności od potrzeb lokalnego rynku pracy. Różne jednostki działające na rynku pracy realizując projekty aktywizujące uczestników rynku pracy pozostają za sobą w ścisłych kontaktach. Współpraca będzie polegać na wzajemnym przekazywaniu sobie informacji o uczestnikach projektu, oraz wspieraniu w promocji i realizacji projektów. Kontakty z przedstawicielami organizacji pozarządowych oraz innych instytucji działających na rzecz rynku pracy będą realizowane w formie spotkań roboczych, rozmów telefonicznych i informacji przekazywanych w formie teleinformatycznej.

Współpraca na lokalnym rynku pracy jest niezbędnym elementem ograniczenia bezrobocia w powiecie. Dobra współpraca lub partnerstwo na lokalnym rynku pracy może zapewnić oczekiwane efekty. Sukces działalności PUP zależy w znacznej mierze od tego jak układają się relacje z instytucjami rynku pracy, pomocy społecznej, organizacjami pozarządowymi i innymi uczestnikami rynku pracy działającymi na rzecz przeciwdziałania bezrobocia w powiecie grajewskim.

Wzmacnianie roli i udziału partnerów społecznych, administracji samorządowej, instytucji pozarządowych, przedstawicieli nauki i biznesu w kształtowaniu wspólnej lokalnej polityki rynku pracy i systemu edukacji i szkoleń, m.in. poprzez działalność na forum Powiatowej Rady Rynku Pracy doprowadzić może do zwiększenia zatrudnienia i finansowego wsparcia osób oczekujących na pracę oraz wsparcie osób tworzących nowe miejsca pracy.

MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PROGRAMU

Program finansowany będzie ze źródeł dostępnych dla urzędów pracy, do których należą:

1. Fundusz Pracy
2. Europejski Fundusz Społeczny
3. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
4. Budżet JST

VI. MONITOROWANIE PROGRAMU - WSKAŹNIKI

Wskaźniki realizacji

L.p.	Wskaźniki
1.	Liczba osób bezrobotnych
2.	Stopa bezrobocia
3.	Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych
4.	Liczba osób objętych szkoleniami
5.	Liczba osób biorących udział w stażach
6.	Liczba osób do 30 roku życia, które skorzystały z bonów
7.	Liczba osób do 30 roku życia, które skorzystały z ref. kosztów wynagrodz.- art.150e
8.	Liczba osób skierowanych do zatrudnienia subsydiowanego
9.	Liczba osób skierowanych na utworzone stanowiska pracy
10.	Liczba osób, które otrzymały dotację na podjęcie działalności gospodarczej
11.	Liczba osób niepełnosprawnych podejmujących pracę
12.	Liczba osób objętych poradnictwem zawodowym
13.	Liczba podjęć pracy niesubsydiowanej
14.	Liczba osób, które skorzystały z Krajowego Funduszu Szkoleniowego
15.	Liczba pozyskanych ofert pracy ogółem
16.	Liczba ofert pracy EURES
17.	Liczba pracowników PUP objętych różnymi formami doskonalenia zawodowego
18.	Wartość pozyskanych środków finansowych
19.	Wydatki na aktywizację ogółem

VII. ZAKOŃCZENIE

Realizacja projektu m. in. pozwoli na:

- wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy poprzez aktywizację zawodową osób bezrobotnych oraz podniesienie kwalifikacji,
- podniesienie jakości usług świadczonych przez Urząd Pracy poprzez dostosowanie usług do rosnących potrzeb w zakresie aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych,
- wspieranie działań dla osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy,
- wzrost liczby osób podejmujących działalność gospodarczą, a tym samym wzrost liczby przedsiębiorców i firm na terenie powiatu grajewskiego,
- współpracę z partnerami instytucjonalnymi i społecznymi oraz lokalnymi pracodawcami, która służy aktywizacji lokalnego rynku pracy.

Program promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy w Powiecie Grajewskim w latach 2017 – 2025 jest dokumentem, który wskazuje na konieczność prowadzenia konkretnych działań w zakresie promocji zatrudnienia i aktywizacji osób bezrobotnych.

Program będzie służył wspólnemu celowi, jakim jest pomoc wszystkim osobom chcącym z niej korzystać. Nie wyczerpuje on wszystkich działań, które można by uwzględnić w dokumencie, ale najważniejsze i najpilniejsze.

Wyżej wymieniony program, jest dokumentem otwartym i wraz z upływem czasu będzie wymagać uaktualnienia zgodnie z potrzebami społecznymi.

Ankieta skierowana do mieszkańców Powiatu Grajewskiego

Szanowny Respondencie,

W związku z pracami nad przygotowaniem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Grajewskim na lata 2017-2025 uprzejmie prosimy o wypełnienie poniższej ankiety.

Ankieta ma charakter anonimowy. Wyniki zostaną opracowane zbiorczo i posłużą do poznania opinii przedstawicieli środowiska lokalnego na temat problemów społecznych występujących w powiecie.

Dziękujemy za pomoc!

RODZINA

1. Które spośród wymienionych problemów społecznych dotyczących rodziny uważa Pani/Pan za najważniejsze na terenie Powiatu (proszę zaznaczyć 3 odpowiedzi)
 - a) Ubóstwo
 - b) Bezrobocie
 - c) Bezdomność
 - d) Niepełnosprawność
 - e) Długotrwała lub ciężka choroba
 - f) Przemoc w rodzinie
 - g) Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych
 - h) Trudność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego
 - i) Alkoholizm
 - j) Narkomania
 - k) Inne (proszę wymienić jakie?)
.....
.....
2. Które spośród niżej wymienionych przyczyn Pani/Pana zdaniem najbardziej sprzyjają pogłębianiu się problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach na terenie Powiatu?
 - a) Ubóstwo
 - b) Alkoholizm
 - c) Narkomania
 - d) Rozpad rodziny
 - e) Rodzina niepełna
 - f) Przemoc w rodzinie
 - g) Długotrwała ciężka choroba lub niepełnosprawność w rodzinie
 - h) Niski poziom umiejętności wychowawczych

i) Inne (proszę podać jakie?)

.....
.....

3. Jakie działania Pani/Pana zdaniem poprawiłyby funkcjonowanie rodzin niewydolnych wychowawczo? (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)

- a) Zwiększenie aktywności zawodowej rodziców
- b) Zwiększenie świadczeń pieniężnych dla rodzin wielodzietnych i niepełnych
- c) Wzrost dostępności konsultacji psychologiczno-pedagogicznych
- d) Pomoc asystenta rodziny
- e) Zwiększenie dostępności specjalistycznego poradnictwa
- f) Poszerzenie działań instytucji wspierających rodzinę
- g) Zwiększenie pracy socjalnej w środowisku
- h) Edukacja rodzin w zakresie właściwego pełnienia ról rodzicielskich
- i) Inne (proszę wymienić jakie?)

.....
.....

4. Czy Pani/Pana zdaniem na terenie powiatu grajewskiego występuje zjawisko przemocy domowej?

- a) Tak
- b) Nie
- c) Nie mam zdania

5. Jeśli tak, to czy Pani/Pana zdaniem skala zjawiska przemocy domowej na terenie powiatu grajewskiego jest:

- a) Bardzo duża
- b) Duża
- c) Znikoma

6. Jakie działania Pani/Pana zdaniem byłyby najskuteczniejsze wobec ofiar przemocy domowej? (można zaznaczyć max. 2 odpowiedzi)

- a) Organizowanie akcji społecznych
- b) Zakaz kontaktowania się i zbliżania sprawcy do osoby poszkodowanej
- c) Zapewnienie osobie dotkniętej przemocą natychmiastowego schronienia w ośrodku wsparcia
- d) Zwiększenie dostępności do specjalistycznego poradnictwa (poradnictwo prawne, socjalne, medyczne, itp.).
- e) Nakaz uczestnictwa sprawcy w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

DZIECI I MŁODZIEŻ

7. Jakie problemy społeczne dzieci i młodzieży uważa Pani/Pan za najważniejsze na terenie naszego powiatu?

- a) Agresja i przemoc szkolna
- b) Narkotyki i używki
- c) Alkohol

- d) Chuligaństwo
 - e) Przystępczość, wandalizm
 - f) Uzależnienie od Internetu
 - g) Inne, jakie?
 - h) Niewystarczająco zagospodarowany czas wolny
 - i)
8. Jakie Pani/Pana zdaniem są najważniejsze przyczyny problemów społecznych dzieci i młodzieży na terenie Powiatu Grajewskiego?
- a) Brak pozytywnych wzorców i autorytetów
 - b) Nieumiejętne zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży
 - c) Niski status materialny rodzin
 - d) Przemoc w rodzinie
 - e) Eurosieroctwo
 - f) Przeciążenie rodziców pracą
 - g) Niski poziom umiejętności wychowawczych rodziców
 - h) Alkoholizm rodziców
 - i) Zbyt łatwy dostęp do środków odurzających i psychoaktywnych
 - j) Brak perspektyw po zakończeniu edukacji
 - k) Brak odpowiedniego nadzoru ze strony służb społecznych i policji
 - l) Ograniczony dostęp do placówek kulturalnych i obiektów sportowo-rekreacyjnych
 - m) Inne (proszę podać jakie?)
-
9. Które z poniższych rozwiązań Pani/Pana zdaniem mogą być najskuteczniejszymi sposobami zmniejszania problemów społecznych dzieci i młodzieży?
- a) Kampanie i programy profilaktyczne dla dzieci i młodzieży
 - b) Promowanie zdrowego trybu życia
 - c) Zwiększenie dostępności i anonimowości wsparcia specjalistycznego (np.: pedagoga, psychologa)
 - d) Rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych (w tym zajęć sportowych)
 - e) Zwiększenie liczby patroli w miejscach publicznych
 - f) Zwiększenie liczby obiektów sportowo-rekreacyjnych
 - g) Pedagogizacja rodziców

OSOBY STARSZE I NIEPEŁNOSPRAWNE

10. Jakie problemy społeczne w Pani/Pana opinii dotyczą najczęściej osób starszych na terenie naszego powiatu? (można zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
- a) Choroba
 - b) Niepełnosprawność
 - c) Ubóstwo
 - d) Samotność
 - e) Przemoc (w tym zaniedbanie)
 - f) Brak opieki ze strony rodziny
 - g) Wykluczenie społeczne (stereotypy i uprzedzenia do osób starszych)
 - h) Mała liczba placówek wspierających osoby starsze
 - i) Inne (proszę podać jakie)
-

11. Z jakimi problemami społecznymi najczęściej spotykają się osoby niepełnosprawne na terenie powiatu Grajewskiego? (można zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
- Bariery architektoniczne
 - Bariery ekonomiczne (wysokie koszty leczenia, rehabilitacji)
 - Brak właściwych ofert pracy
 - Deficyt zakładów pracy chronionej
 - Utrudniony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej
 - Utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych
 - Utrudniony dostęp do usług opiekuńczych
 - Brak akceptacji w środowisku lokalnym
 - Utrudnione możliwości korzystania ze środków transportu
 - Izolacja społeczna
 - Utrudnione realizowanie spraw w instytucjach
 - Inne (proszę podać jakie)
 -
12. Jakie działania Pani/Pana zdaniem poprawiłyby sytuację osób starszych w powiecie grajewskim? (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)
- Organizowanie wolontariatu z zakresu pomocy osobom starszym w wykonywaniu codziennych czynności życiowych
 - Kampanie społeczne mające na celu uwrażliwianie społeczności lokalnej na potrzeby i problemy osób starszych
 - Organizowanie spotkań i imprez środowiskowych
 - Zapewnienie dostępu do placówek wsparcia dziennego (np. klub seniora)
 - Zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów
 - Dostępność do specjalistycznego poradnictwa
 - Inne (proszę podać jakie)
 -
13. Jakie działania według Pani/Pana umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
- Zwiększenie liczby ofert pracy
 - Zwiększenie liczby zakładów pracy chronionej
 - Szkolenia umożliwiające podniesienie kwalifikacji zawodowych dla osób niepełnosprawnych
 - Zwiększenie pomocy specjalistycznej
 - Likwidacja barier architektonicznych
 - Rozwój edukacji integracyjnej
 - Zapewnienie dostępu do wczesnej diagnostyki medycznej i wsparcia
 - Tworzenie miejsc pracy w ekonomii społecznej (czyli organizacji społecznych, spółdzielni socjalnych i przedsiębiorstw, które wypracowany zysk inwestują w cele społeczne, ich zamiarem jest zwiększenie dochodu udziałowców, czy też właścicieli)
 - Inne (proszę podać jakie)
 -

EDUKACJA

14. Jakie problemy społeczne w obszarze edukacji uważa Pani/Pan za najważniejsze na terenie naszego powiatu?
- Mała liczba placówek wychowania przedszkolnego
 - Niedostateczne wsparcie pedagogiczno-psychologiczne
 - Brak możliwości wykorzystywania wiedzy szkolnej w czasie pozalekcyjnym
 - Niewystarczająca liczba oddziałów żłobkowych
 - Brak miejsc opieki nad dziećmi w okresie wolnym od nauki (np. wakacje, ferie zimowe)
 - Niskie wsparcie finansowe i materialne w celu wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży (np. wyprawki szkolne, stypendia)
 - Zbyt krótko działające przedszkole /żłobek
 - Inne (proszę wymienić jakie)

POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA NA TERENIE POWIATU

15. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie mieszkając na terenie Powiatu Grajewskiego?
- Tak
 - Nie
 - Nie zawsze czuję się bezpiecznie
16. Co jest przyczyną braku poczucia bezpieczeństwa w powiecie Pani/Pana zdaniem? (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)
- Osoby pijące alkohol w miejscach publicznych
 - Włamania i kradzieże
 - Przemoc w rodzinie
 - Wandalizm i zachowania chuligańskie wśród młodzieży
 - Naruszanie przepisów ruchu drogowego (np. zbyt duża prędkość, przejeżdżanie samochodów na czerwonym świetle)
 - Zbyt mała ilość patroli policyjnych
 - Łatwy dostęp do alkoholu i narkotyków
 - Inne (proszę podać jakie)
17. Jakie działania Pani/Pana zdaniem zwiększyłyby poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców terenu Powiatu Grajewskiego?
- Większa liczba patroli policyjnych
 - Zwiększenie egzekwowania zakazu sprzedaży alkoholu dzieciom i młodzieży, oraz osobom nietrzeźwym
 - Akcje i kampanie społeczne propagujące tematykę przestępczości i jej skutków
 - Wzrost alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży
 - Inne (proszę wymienić jakie)

18. Proszę wymienić atuty (mocne strony) powiatu

.....
.....
.....
.....

19. Proszę wymienić słabe strony powiatu

.....
.....
.....
.....

20. Płeć:

- a) Kobieta
- b) Mężczyzna

21. Wiek:

- a) Poniżej 25 lat
- b) 25-49 lat
- c) 50 lat i więcej

22. Wykształcenie

- a) Podstawowe
- b) Gimnazjalne
- c) Zawodowe
- d) Średnie
- e) Wyższe

23. Miejsce zamieszkania:

- a) Wieś
- b) Miasto

24. Status zawodowy:

- a) Pracownik
- b) Przedsiębiorca/rolnik
- c) Rencista/emeryt
- d) Uczeń/student
- e) Osoba bezrobotna